

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

NOVI GLAS

CENA 1500 LIR 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

SVET JE ONEMEL

So stvari, ki v loku zgodovinskega dogajanja označujejo tok časa. To so velike, dobre ali slabe silnice, ki jih moramo pa beležiti. To se je zgodilo tudi 11. septembra, ko je v New Yorku prišlo do apokaliptične tragedije. Šlo je za pravi poskus globalnega terorizma in to brez dvoma na najvišji ravni. Kdo ni gledal dramatičnih scen in z žalostjo ugotavljal našo skupno nemoč? Ko so se v prah zrušile stolpnice, se je verjetno tudi v nas samih nekaj zrušilo. Kaj?

Ne bomo tu ponavljali opisa te strahotne tragedije, ki verjetno nima primera v zgodovini, in to ne samo moderni. Vsi smo vse to že videli in onemeli ob teh neverjetnih dogodkih. Tu naj le zapišemo nekaj misli ob vsem tem.

Sodobni nemški filozof Karel Jaspers, eksistencialist in protinacist, je moral med najhujšo Hitlerjevo strahovlado iz Nemčije v Švico. V svoji Filozofski avtobiografiji je nemški mislec med drugim zapisal v zvezi s Hitlerjevimi zločini, da so se v tem času zgodile najstrahotnejše možne stvari, ki si jih lahko človeški um sploh zamisli. In če je to gotovo veljalo za takratni nemški in še kak drug režim, je to gotovo treba zapisati ob današnjih tragičnih dogodkih v ZDA. Vsa strahotna preteklost se lahko zrcali v današnjih dneh. Marsikdo je pri vsem tem tudi spomnil na japonski napad na Pearl Harbor v času druge svetovne vojne, kar pa drži lahko do neke mere. Prav tako recimo Sarajevo leta 1914. Pa še veliko drugih primerjav bi lahko tu navedli. Vse to nam seveda nudi veliko argumentov za razmišljanje. Včeraj in danes smo bili priča raznim vojnim grozotam v bivši Jugoslaviji od Bosne tja do Kosova. Današnji trenutek je gotovo v nekem smislu še hujši, saj predstavlja velikansko potenciranje hudobije in zločinstva v mednarodnem okviru. Človeštvo samo je prišlo pod vprašaj. Ali bolje: je zlo danes živo v velikem merilu, ki ga prej nismo zasledili? Te zločinske geste pa so spet hotele zaustaviti tok zgodovine. Zato še nekaj misli s tem v zvezi.

Planetarna katastrofa je zaenkrat za nami. Že dolgo so nam zlasti ameriški filmi katastrofalnega žanra prikazovali napade na ameriška velenja, zlasti New York, in to s strani nebesnih teles, zlasti asteroidov, nato pa raznih fantastičnih pošasti, ki naj bi želele uničiti človeštvo. Delno se je, na žalost, prav sedaj uresničilo, a ne s strani fantomatičnih pošasti, temveč s strani človeka samega.

Pred kakimi petimi stoletji je angleški filozof Thomas Hobbes govoril o nastanku družbe in države ter pri tem omenjal še divje stanje človeštva, ko je človek človeku volk (homo homini lupus). Ob vsem tem pa se nam porodi problem zla. O njem so v vseh časih globoko razmišljali filozofi in teologi, danes še sociologi itd. Zlasti pomembna so razmišljanja od sv. Avguština dalje vse tja do Leibniza in drugih modernih mislecev. In prav ob teh strašnih dogodkih, ki so prejšnje dni pretresli ZDA in ves svet, so tako vprašanja kar se da na mestu. Če vse to merimo z Leibnizovimi merili, kako bi ocenili sedanje zlo? Nemški filozof 18. stoletja je namreč ločil metafizično, fizično in moralno zlo. Če bi na prvi pogled zgedalo sedanje zlo morda kot fizično, je pa lahko tudi metafizično zlo, v kolikor izvira iz omejenosti in s tem nepopolnosti sveta.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MIMOGREDE

Odslej bi se naša država morala vsak 11. september ob 8.45 zjutraj ustaviti za toliko sekund, kolikor je veliko število vseh preminulih v atentatih; najverjetneje bi bilo to za 5.000 sekund tišine, premišljevanja in molitve. Zastave bi morale viseti na pol droga in na mesta, kjer so stali nebotalniška World Trade Centra in Pentagon, bi morali postaviti spominska obeležja, in to iz koščkov, ki so ostali od železobetona porušenih zgradb. Na ta spominska obeležja bi morali napisati imena vseh tistih, ki so umrli pod ruševinami. Šole bi morale proglasiti 11. september za Dan vzgoje k strpnosti v svetu.

STEVEN SPIELBERG, REŽISER, PO ATENTATIH
V NEW YORKU IN WASHINGTONU

PREDSEDNIK CARLO AZEGLIO CIAMPI V GORICI

ŠE ENA ZAMUJENA PRILOŽNOST

JURIJ PALJK

Tako bi lahko zapisali po obisku italijanskega predsednika Carla Azeglia Ciampija v Gorici in s tem jasno rekli, da nismo zadovoljni z zadržanjem goriške občinske uprave in njenega župana do načrtnega brisanja slovenske prisotnosti v mestu, ki je bila razvidna že iz samega programa obiska predsednika Ciampija.

Ker nočemo retorično postavljati vprašanj o tem, zakaj se ni v nedeljo v Gorici našel niti trenutek za srečanje med italijanskim predsednikom in predstavniki naše narodne skupnosti, ker odgovor že poznamo, saj nam ga ponujajo dejstva, pa bomo vseeno jasno povedali, da z obiskom kot pripadniki slovenske manjšine ne moremo biti zadovoljni. Predvsem zato ne, ker italijanske stran je temu obisku očitno pripisala velik pomen, saj sta v njenem odposlanstvu bila podtajnik v zunanjem ministrstvu Antonione in predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Tondo. Podtajnik Antonione je dober poznavalec razmer ob vzhodni meji, saj je bil do izvolitve v rimski parlament predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine.

Iz Ljubljane je italijansko odposlanstvo v poznih popoldanskih urah odpotovalo v Zagreb, vendar se je moralo zaradi tragičnih dogodkov v ZDA nemudoma vrniti v Rim, tako da predvidenih pogovorov s hrvaško stranjo dejansko ni bilo. V slovenski prestolnici se je šef italijanske diplomacije s svojimi sodelavci srečal predvsem z zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom, sprejela pa sta ga tudi predsednik RS Milan Kučan in predsednik vlade Janez Drnovšek. Na vseh pogovorih sta prišli do izraza želja in volja, da se nadaljujejo in okrepijo dobri odnosi med obema državama. Italija je namreč za Nemčijo drugi zunanjetrgovinski partner Slovenije. Minister Ruggiero je na tiskovni konferenci izjavil, da rimska vlada in vse politične sile, ki jo sestavljajo, odločno podpirajo vstop Slovenije v Evropsko zvezo in NATO. Slovenija bi po njegovem morala postati članica Evropske zveze prihodnje leto.

FOTO BUMBACA

Prepričani smo namreč, da bi se lahko in tudi moralo privediti tako srečanje.

Hvala Bogu, da imamo v Gorici tudi prijatelje. Tu bi radi omenili vsaj dva, in sicer goriškega nadškofa msgr. Dina De Antonija, ki je s sebi lastno prešerno odprtostjo in poštenostjo v pogovoru z italijanskim predsednikom izrecno omenil slovenske vernike in našo narodno manjšino kot se-

stavni del goriške krajevne Cerkev in goriške družbe. Prav isto je storil tudi predsednik goriške pokrajine inž. Giorgio Brandolin, ki je italijanskega predsednika pozdravil tudi v slovenskem in furlanskem jeziku, predvsem pa odprl okno v prihodnost, ki je po njegovem samo v tesnem povezovanju Gorice s sosednjo Novo Gorico in Slovenijo.

STRAN 10

PO OBISKU ZUNANJEGA MINISTRA RUGGIERA V SLOVENIJI

ZADEVA JE KONČANA?

DRAGO LEGIŠA

Zaradi časovne in prostorske stiske v prejšnji številki našega tednika nismo mogli posvetiti večje pozornosti uradnemu obisku, ki ga je v torek, 11. l.m., prvič opravil v Ljubljani italijanski zunanji minister Renato Ruggiero. Italijanska stran je temu obisku očitno pripisala velik pomen, saj sta v njenem odposlanstvu bila podtajnik v zunanjem ministrstvu Antonione in predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Tondo. Podtajnik Antonione je dober poznavalec razmer ob vzhodni meji, saj je bil do izvolitve v rimski parlament predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine.

Iz Ljubljane je italijansko odposlanstvo v poznih popoldanskih urah odpotovalo v Zagreb, vendar se je moralo zaradi tragičnih dogodkov v ZDA nemudoma vrniti v Rim, tako da predvidenih pogovorov s hrvaško stranjo dejansko ni bilo.

V slovenski prestolnici se je šef italijanske diplomacije s svojimi sodelavci srečal predvsem z zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom, sprejela pa sta ga tudi predsednik RS Milan Kučan in predsednik vlade Janez Drnovšek. Na vseh pogovorih sta prišli do izraza želja in volja, da se nadaljujejo in okrepijo dobri odnosi med obema državama. Italija je namreč za Nemčijo drugi zunanjetrgovinski partner Slovenije. Minister Ruggiero je na tiskovni konferenci izjavil, da rimska vlada in vse politične sile, ki jo sestavljajo, odločno podpirajo vstop Slovenije v Evropsko zvezo in NATO. Slovenija bi po njegovem morala postati članica Evropske zveze prihodnje leto.

Čeprav dnevni red pogovorov ni predvideval vprašanja optantskega premoženja, je bil govor tudi o tej zadevi. Nekateri italijanski dnevniki so pred obiskom pisali, da se bo italijanska stran tega problema lotila v "inovativni obliki", tako da je bilo precej pričakovanja za potek pogovorov v slovenski prestolnici. Minister Ruggiero je na tiskovni konferenci najprej poudaril, da je treba "pogodbe spoštovati", takoj pa je pristavil, kako pričakuje, da bo Slovenija še pred vstopom v EZ uskladila svojo zakonodajo z evropsko, pri čemer bo prišla v poštev tudi sprostitev nepremičninskega trga. V tej zvezi je slovenski zunanji minister pristavil, da je s tako imenovanim Solanovim kompromisom italijanskim državljanom že priznana prednost.

STRAN 2

V RAZMISLEK!

ŠOLA IN NARODNO VPRAŠANJE

Na začetku šolskega leta smo imeli slovenski šolniki izobraževalni seminar in svečano srečanje z najvidnejšimi predstavniki šolskih oblasti.

Letos nas je pozdravila tudi ministrica za šolstvo Republike Slovenije. V svojem govoru nam je podala daljšo analizo o vse bolj kulturno in jezikovno pisani družbi doma, v Evropi in svetu. S to kulturno in jezikovno drugačnostjo se srečujemo dan za dnem v našem okolju in seveda tudi že v šoli.

Do tega, kar je tuje, oziroma drugačno, naj bi bili strpni in nič več nam ne bo daleč ali tuje, ko bomo bolj poznali drug drugega. Tako je bilo razumeti sporočilo ministrice. Čudovite misli s človekoljubnega in sociološkega vidika.

Toda med predavanjem mi je ves čas silila pred oči slika naše večne strpnosti in popuščanja, skoraj do narodne odpovedi. Skozi stoletja smo živeli v narodnopisani državi in iz stoletja v stoletje se je ožila slovenska etnična meja, v veliki meri tudi iz pretirane strpnosti in večnega sprejemanja tujega. K temu nas je silila v različnih časih drugačna vzgoja, večkrat pod krinko visokih načel, ki pa so skoraj vedno koristila le drugim.

Po razpadu Avstro-Ogrske smo se Slovenci znašli v okviru štirih držav. Zlasti v nekaterih predelih se je začela nagla asimilacija v letih hudega narodnega pritiska, ki pa ni bila nič manj nagla po drugi svetovni vojni, ko smo zaživel v demokratičnih državah.

Tudi v novi Jugoslaviji so se Slovenci desetletja urili v bratski ljubezni in strpnosti do sodržavljanov drugih jugoslovanskih narodov, toda žal, da so drugi koncept bratstva dojemali le enosmerno. Zahvaliti se moramo slovenskim književnikom, in ne politikom, da so se kot varuhi jezika in s tem naroda v veliki meri postavili po robu hitremu vdoru jezika dominantnega naroda. Jim bo to uspelo v bodoče, ko bo Slovenija tudi uradno v Evropi? V preteklosti so se slovenski študentje po sili zgodovinskih razmer šolali na tujih vseučiliščih.

STRAN 6
RUDICA POŽAR

02 Alojz Tul
DIMNE ZAVESE OB OBISKU MINISTRA RUGGIERA

02 Janez Povše
NIKAR MAŠČEVANJA

03 Drago Legiša / intervju
ODV. JOŽE ŠKERK

05 Danilo Lisjak
POSVOJITVE NA DALJAVO

06 Danijel Devetak
VSE NAJBOLJŠE, NAŠA GORIŠKA!

06 Peter Szabo
PLASTENKE IN KONEC SVETA

08 Ivan Žerjal
"TA UPRAVA NE SPOŠTUJE DEMOKRATIČNIH PRAVIL!"

10 Erika Jazbar
NATRPAN PROGRAM PRAZNIČNEGA DNE

12 Jurij Paljk
O PRAVLJICAH

14 Mara Petaros
BORZE SO ZDRŽALE

SVET OKROG NAS

ITALIJA IN SLOVENIJA

DIMNE ZAVESE
OB OBISKU MINISTRA
RUGGIERA
V LJUBLJANI

ALOJZ TUL

Minulega 11. t.m. je v Ljubljani bil na uradnem obisku italijanski zunanji minister Renato Ruggiero, za katerega je vlada lo precejšnje zanimanje, k čemu so znatno prispevali krajevni mediji v naši deželi, ki so ga že cel mesec prej prikazovali kot nujno priložnost, da italijanska diplomacija ponovno sproži "vprašanje" t.i. vračanja nepremičninske imovine zlasti istrskih optantov po mirovni pogodbi in Londonskem memorandumu o razdelitvi bivšega STO-ja. Zanimivo (vendar ne presenetljivo) je, da je spet bil tržaški italijanski dnevnik Il Piccolo, ki je o tem začel pisati. Intervjuval je bivšega italijanskega zunanjega ministra De Michelisa, ki je v času osamosvajanja Slovenije imel precejšnjo vlogo v EZ pri razreševanju jugoslovanske krize. Kljub močnemu začetnemu nasprotovanju osamosvojitve Slovenije je končno svojim evropskim kolegom predlagal kompromis o datumu njenega priznanja. Ob letošnji proslavi desetletnice obstoja samostojne Slovenije mu je predsednik Kučan podelil odlikovanje. To omenjamo zaradi tega, ker je niti mesec dni zatem v omenjenem intervjuju Il Piccolo izjavil, da Slovenija in Hrvaška morata pristati na vrnitev zaseženih nepremičnin istrskih in dalmatinskih beguncev oz. optantov pred njunim vstopom v Evropo. Za njim so se z enakimi zahtevami začeli oglašati predstavniki begunskih združenj in desničarskih krogov. Posebno glasni so bili predstavniki Nacionalnega zavezništva tako na vsedravnici kot krajevni ravni.

Po vsem tem medijskem bombardiranju se je porajalo vprašanje, kaj pravzaprav pripravljata italijanska diplomacija. Ali bo spet pogrela že razrešeni problem t.i. zapuščene imovine optantov? Tržaški poslanec Nacionalnega zavezništva Menia je odkrito trdil, da je bil Solanov kompromis prevara, ker ga je doslej izkoristilo le majhno število italijanskih državljanov. Poslanci NZ v evropskem parlamentu pa so prve dni septembra glasovali proti resoluciji, naklonjeni vstopu Slovenije v EZ, in se tako distancirali od drugih predstavnikov strank Doma

svoboščin. Rimsko zunanje ministrstvo se je očitno znašlo v neprijetnem položaju, ker je že dotlej v bistvu zagovarjalo nadaljevanje politike do Slovenije in njenemu vključevanju v evropske integracije. Za zaostritev odnosov so očitno pritiskale begunske organizacije, ki so l. 1994 uspele, da jim je prisluhnila tedanja Berlusconijska vlada. Sedaj je raje poslalo na izvid v Ljubljano podtajnika Antonioneja (bivšega predsednika odbora F-Jk), da preveri posledice morebitne spremembe politike do Slovenije. Dejstvo je, da v razgovorih s slovenskimi predstavniki ni postavljala vprašanja imovine optantov, ob vrnitvi v Rim pa je verjetno odsvetoval ministru, da nikakor ne kaže oživljati vprašanja v zvezi z zahtevami optantov.

Tako je srečanje med zunanjima ministroma Ruggierom in Ruplom 11. septembra potekalo po dogovorjenem dnevnem redu brez vsakršnih motilnih namigov. Oba ministra sta na tiskovni konferenci ob zaključku razgovorov potrdila zelo dobre odnose med državama in voljo, da se sodelovanje še okrepi. Minister Ruggiero je izrecno poudaril, da njegova država želi spoštovati vse medsebojne dogovore in da podpira vstop Slovenije v Evropo in Nato.

Po tolikšnem predhodnem medijskem grmenju se je ozračje torej povsem umirilo. Ostaja pa vprašanje, kdo oz. kateri krogi pri nas poskrbijo za ustvarjanje umetnih problemov in kdo vse jim gre na roko. Pozitivno je vsekakor, da italijansko zunanje ministrstvo ni nasledilo pritiskom in je trezno presodilo položaj.

Ob koncu je vredno še omeniti, da so tokrat morda tudi slovenski mediji s svojimi stališči do morebitne zaostritev odnosov Italije s Slovenijo zaradi odpiranja že rešenih problemov prispevali k temu, da se je italijanska diplomacija dokopala do spoznanja, da bi ji skalitev pogajalskih odnosov s Slovenijo bolj škodila kot koristila. Odločna drža zainteresiranih dejavnikov majhne Slovenije je tako svoje prispevala k njenemu ugledu in verodostojnosti.

S T. STRANI

ZADEVA

Minister Ruggiero je še dodal, da je za ureditev vprašanj, ki zanimajo ezule in njihovo nekdanjo imovino, pristojna tudi Italija, saj je bila za slovensko stran zadeva v gmotnem pogledu dokončno rešena z rimskim sporazumom l. 1983. Po tem dogovoru Slovenija že vrsto let redno nakazuje na fiduciarni račun pri Dresdner Banki v Luksemburgu dogovorjeno vsoto in bo prihodnje leto nakazala še zadnji obrok. Vemo pa, da Hrvaška v ta namen ni do zdaj položila niti dolarja. Minister Ruggiero je pojasnil, da bo Italija od Slovenije nakazni denar dvignila, ko bo slednja postala članica EZ.

Med obiskom je slovenska stran opozorila šefa italijanske diplomacije, kako pričakuje, da bo Italija brez zamud izvajala določila letos sprejetega zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji, pri čemer je na primer omenila imenovanje članov paritetnega odbora. Minister Ruggiero je v tej zvezi izjavil, da bo Italija spoštovala rok, ki ga določa zakon. Rok bo potekel 23. septembra. Pred srečanjem s slovenskimi predstavniki je italijansko odposlanstvo sprejelo predstavnike italijanske manjšine v Sloveniji, ki so se predvsem zanimali za vprašanja v zvezi s financiranjem nekaterih svojih dejavnosti. Gre za denarna sredstva, ki jih italijanski manjšini nakazuje Italija.

Ministra Rupel in Ruggiero sta v prisotnosti številnih časnikarjev podpisala sporazum o izogibanju dvojnemu obdavčevanju in preprečevanju davčnih utaj, medtem ko sta podtajnik Antonione in državna sekretarka v ministrstvu za delo in socialne zadeve Nataša Belopavlovič podpisala konvencijo o socialni varnosti. Minister Ruggiero je bil tudi seznanjen s predlogom Slovenije, naj bi obe vladi sklenili sporazum o prostem pretoku slovenske delovne sile v Italijo, s čimer bi se sosedni državi izognili dveh letnemu prehodnemu obdobju, ki ga EZ namerava določiti za prosti pretok delovne sile iz držav kandidatki po njihovem vstopu v evropsko integracijo.

Smemo po tem obisku v Ljubljani končno napisati, da je tudi konec najrazličnejših spekulacij okrog ezulskega premoženja na račun naše slovenske manjšine v Italiji? Je torej ta "zadeva zares končana"?

NOVI DEŽELNI VOLILNI ZAKON

BLIŽNJI VZHOD / IZHOD IZ KRIZE

BO UPOŠTEVAL
NAŠO
MANJŠINO?

Pristojna deželna komisija deželnega sveta se je prejšnji torek začela formalno ukvarjati z novim deželnim volilnim zakonom. L. 2003 bodo deželne volitve, nanje pa bomo šli z novim volilnim zakonom, kar pomeni, da bomo izvolili naše zastopnike v deželni svet. Okoli tega kočljivega vprašanja se je v zanjih časih med političnimi komponentami manjšine in širše deželne politične organiziranosti raznela ostra polemika, za našo manjšino pa tematika očitno ni drugorazrednega pomena, saj vsi dobro vemo, kakšne pomembne pristojnosti ima naša dežela in kaj pomeni razpolagati z enim ali več deželnih svetovalcev. Predsednik deželne komisije je zastopnik Severne lige Beppino Zoppoloto, ki je uradno uvedel debato, ki bi se morala zaključiti prihodnje leto. Ob tem pa je predstavil tudi osnutek volilnega zakona očitno, pa čeprav ne izrecno, v imenu desnosredinske večine, ki upravlja deželo F-Jk. Pri delu deželnih svetovalcev v pristojni komisiji so predvidene tudi avdicije, na katerih bodo poslušane tudi manjšinske komponente, za katere sta se zavzela svetovalka Italijanskih in slovenskih komunistov Bruna Zorzini Spetič in stranka Slovenske skupnosti, za katero je posegel deželni svetovalec Ljudske stranke Franco Brussa.

S T. STRANI

ONEMEL

Vsekakor pa ima vsaj za krivce tudi in še kakšen moralni pomen!

Take in podobne misli so se porodile ob zadnjih tragičnih dogodkih. In to ne samo za ZDA, ampak za vse človeštvo. Danes in jutri.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

NIKAR MAŠČEVANJA

Nepopisno tesnobni so občutki, ki nas navdajo ob terorističnem napadu na New York. Dogodek je srhljiv po zamisli, srhljiv po izvedbi in srhljiv po posledicah, ki jim ne vemo obsega. Toliko bolj je dogodek srhljiv zaradi preštevilnih nedolžnih žrtev in zato lahko z obžalovanjem ugotovimo, da je bil to črn dan človekove zgodovine in verjetno tudi zaključek nekega obdobja. Res ni besed za tovrstno dejanje, za apokalipso, ki se je kot grozljive sanje odvijala dobesedno pred našimi očmi. Svet je očitno krutejši, kot se nam je zdelo, ljudje so bolj zlovesčji, kot smo sicer verjeli. Uničevanje na ravni vrtočlavih razsežnosti je torej močno, saj se je nepreklicno zgodilo, in to načrtno ter zavestno. Toda dogodek še ni zaključen, sledil mu bo takšen ali drugačen odgovor. Dogodka samega ni mogoče spreminiti, odgovor nanj pa je docela odprt in prav s tem odgovorom se bo odločila naša bližnja prihodnost oziroma prihodnost sveta v celoti.

Kaj storiti ob pogledu na ruševine, kaj storiti v misli na žrtev, ki so morale plačati s svojim življenjem, kaj storiti, da bo bolečina manjša? Razumljivo je, da nam pridejo na misel povračilni ukrepi. Prizadet je nacionalni ponos, muka ob izgubah se meša z besom na vse tiste, ki so nezasljučeno dejanje storili. In tako se nam postavijo pred oči povračilni ukrepi, vrniti je treba milo za drago, najti in kaznovati storilce, napasti celo vrsto držav, ki so tem storilcem dajale in dajejo zavetje. Resnica je, da je misel na takojšnje povračilne

ukrepe stokrat in tisočkrat utemeljena, toda prava misel je tista, ki jo je tudi treba stokrat in tisočkrat premisliti. Povračilni ukrepi nas namreč izenačujejo s storilci, tovrsten odgovor na dogodek hočeš nočeš sam dogodek podvoji in ga poveča. Povračilna dejanja utegnejo zato podaljšati senco narušenega velenja na ves svet, na ves svet se torej lahko prenese groza rušilnih podob in nemoč, ker nismo tragedije prepričali.

Sunkoviti povračilni ukrepi zato ne morejo biti edina rešitev, edini odgovor, razviti svet ni obvezan, da se v tem trenutku preda starozavezni logiki, ki se ji pravi zob za zob, za vsako miljo žrtev vsaj ena tvoja žrtev. Razviti svet ima na razpolago tudi novozavezno etiko, ki seveda ni kakšno omahujoče odpuščanje, ampak je globok in tehten premislek. Premislek namreč, da bi doumeli razloge za zlo, da se ne bi sami spustili na pritlehno raven tega istega zla in da bi dokazali svojo moč s tem, ker prinašamo in ohranjamo mir in to za vsako ceno. Od našega odgovora je še kako odvisna podoba sveta v prihodnosti, sveta, ki je zares en sam prst, v katerem vsako dejanje vpliva na vse. V tem hipu nas torej vse vodi v ostre povračilne ukrepe, toda v tem hipu tudi obstaja upanje, da kljub strašnemu udarcu slepo maščevanje zavrnemo in postanemo še jasnejši smerokaz za vse. Smerokaz miru, ki edini lahko zlo in nasilje premaga in ga enkrat za vselej obvlada.

BREDA SUSIČ

KONČNO POMEMBEN
PREMIK

Mednarodna solidarnost in gradnja svetovne koalicije proti terorizmu bo mogoča le, v kolikor se bo lahko oprla na pomirjeno vzdušje in dialog med Izraelci in Palestinci. O tem je prepričan izraelski premier Ariel Sharon, ki je minulo nedeljo odprl možnost srečanja med Arafatom in Peresom, potem ko jo je po terorističnem napadu na New York in Washington izključil.

Vrhunsko srečanje je po mnenju mnogih zadnja priložnost za obnovitev dialoga med sprtima stranema po enem letu krvavih spopadov. Zanj so se močno zavzeli evropski šefi diplomacije. Napovedujejo ga že več kot štirinajst dni, vendar so očitno ovire še zelo velike, kljub temu da tako Peres kot Arafat še danes ponavljata, da si srečanja močno želita.

Zadnja huda ovira je bil strahoviti napad na ZDA. Medtem ko je vodja Palestincev pohitel z izrazi solidarnosti s prizadetimi in obsodbo napadalcev - zato da bi se izognil morebitnim reakcijam Izraelcev in padcu solidarnosti mednarodne skupnosti - (ne samo ekstremisti) na ulicah proslavljali. Posnetki zažiganja ameriških zastav so obkrožili svet in v tistem trenutku učinkoval izredno negativno na pretreseno svetovno javnost. Tako so potrdili tezo nekaterih komentatorjev, ki so po konferenci OZN o razizmu v Durbanu obžalovali diplomatsko nespretnost Palestincev in Arafata, ki s serijo nepopularnih potez šibijo lasten ugled in solidarnost, ki so si ju pridobili v svetu. Sharonu se torej ni bilo treba opravičevati, ko je Peresu prepovedal udeležbo na summitu, ki je bil že napovedan za nedeljo. Tako kot v mnogih drugih državah, kjer imajo notranje razmere neurejene, je tudi izraelska vla-

da izkoristila dejstvo, da je bila vsa pozornost svetovne javnosti osredotočena na ZDA, da je brez hujskih obsodb nadaljevala z vojaškimi akcijami na palestinskih zasedenih ozemljih.

Do diplomatskega zasuka je - kot rečeno - prišlo minulo nedeljo, ko je Sharon postavil pogoj za to, da do summita le pride. Arafat je pogoj 48-urnega premirja takoj sprejel in izjavil, da je dal najstrožje ukaze o popolni prekinitvi intifade in napadov. Kljub temu so se spopadi nadaljevali: predvsem izraelska vojska se ni odpovedala svojim akcijam, tako da so v noči na ponedeljek in v ponedeljek padle nove žrtve. Istočasno so v Izraelu močno poostriili varnostne ukrepe zaradi bližajočih se praznovanj judovskega novega leta in zaradi strahu pred morebitno reakcijo arabskega sveta na napovedano ameriško protiteroristično ofensivo. Kljub temu pa - medtem ko se svet pripravlja na začetek nove "svetovne vojne" proti teroristom - mnogi upajo, da bodo nova razmerja v mednarodni politiki ugodno vplivala vsaj na razplet bližnjevzhodne krize.

V torek, 18. t.m., je končno prišlo do pomembne odločitve. Palestinski voditelj Arafat je ukazal svojim sorojakom, naj takoj prenehajo z napadi in atentati na izraelske vojake in njihove postajanke ter naj tudi ne odgovarjajo na morebitna izraelska izzivanja. Hkrati je Arafat sporočil ameriški vladi, da je pripravljen sodelovati pri pogovorih za izoblikovanje svetovne koalicije, ki naj vodi odločen boj proti terorizmu in ga tudi dokončno premaga. Izraelski ministrski predsednik Sharon je prav tako ukazal svoji vojski, naj se umakne z zasedenega palestinskega ozemlja, in je hkrati dovolil zunanjemu ministru Peresu, da se čimprej sestane z Arafatom.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / DR. JOŽE ŠKERK

GRE ZA SPOŠTOVANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC

DRAGO LEGIŠA

V našem tedniku od blizu spremljamo prizadevanja dr. Jožeta Škerka, da bi zlasti devinsko-nabrežinska uprava spoštovala črko in duh svojega statuta in poslovnika, ki ju oba določata, da morajo vse uradne listine in akti biti dvojezični, to je sestavljeni tako v italijanskem kot slovenskem jeziku. Odv. Škerk, ki je bil svojčas sam občinski svetovalec v tej občini in nato prvi deželni poslanec, izvoljen na listi Slovenske skupnosti (1964-68), je ugotovil, da občinska uprava, ki jo vodi župan Vocci, ne posluje dvojezično. Zato se je obrnil na Deželno upravno sodišče, ki je v letošnjem juliju sprejelo njegov poziv in s svojo odredbo začasno prekinilo veljavnost nekaterih sklepov občinskega sveta. Pri tem je ugotovilo, da je bila zaradi nespoštovanja načela dvojezičnosti prizadejana "huda in nepopravljiva škoda". Od te za našo slovensko manjšino gotovo izredno pomembne odredbe je poteklo že nekaj mesecev. Zato smo odv. Škerka naprosili za pogovor, saj gre za zadevo, ki je za celotno našo slovensko manjšino naravnost življenjskega pomena.

last vasi Praprotni in Trnovice na svoje ime, kar je sicer sodišče v Trstu odbilo z razsodbo z dne 7. maja letos in odpravo obveznega znanja slovensčine pri novi ureditvi organika občinskih uslužbenec, kar je občinski odbor odločil s sklepom števil. 111 z dne 10.5.2001.

Deželno upravno sodišče je, kot smo pravkar omenili, začasno prekinilo veljavnost nekaterih sklepov občinskega sveta. Kdaj pa bo po vašem o tem za nas tako pomembnem vprašanju izdalo razsodbo?

DUS bo verjetno objavil razsodbo enkrat spomladi leta 2002. Pri tem je treba upoštevati uveljavljeno prakso, da sodišča potrjujejo svoje začasne odredbe, saj ugodijo takšni zahtevi, če so prepričani, da je pravno in resnično utemeljena in da je nastala huda in nepopravljiva škoda. Prav zato je morala prizadeta občinska uprava, ki ni pričakovala takšne takojšnje rešitve, prilagoditi svoje delovanje novi stvarnosti in sestavljati akte občinskega sveta dvojezično.

Kot beremo v časnikih in poslušamo po radiu in televiziji, prizadeti župan Vocci svoje ravnanje opravičuje, češ da za spoštovanje načela dvojezičnosti občinska uprava nima dovolj sredstev, da je prevajanje zelo drago itd. Pred kratkim se je v pogovoru z dopisnico RTV Slovenija celo vprašal, ali ne bi bilo bolje ta denar nameniti za potrebe Glasbene matice in drugih kulturnih ter športnih organizacij slovenske manjšine? Kaj misliš o takšnem modrovanju?

Gre za sprenevedanje in iskanje kakršnegakoli izgovora proti dolžni rabi slovenskega jezika. Namesto da bi spoštovali in izpolnjevali dolžnosti do našega življa, govorijo župan Vocci in člani njegovega levosredinskega odbora ob vsaki priložnosti, da občinska uprava zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ne more svojih listin sestavljati dvojezično. Zlati zadnje čase tudi po medijih izjavljajo, da bi veliki izdatki za prevajanje škodovali celo Glasbeni matiči in drugim našim kulturnim ustanovam. Vse to je popolnoma neutemeljeno, kajti na občini je zaposlenih lepo število uslužbenec, ki so bili sprejeti v službo, ker poznajo slovenski jezik. Zato bi bilo povsem normalno, da bi lahko vse občinske listine bile napisane tudi v slovensčini brez dodatnih izdatkov. Za tehnično zapletene akte pa so na razpolago številni diplomirani prevajalci, medtem ko je znano, da znaša uradni strošek za prevod ene tipkane strani 40.000 lir. Strošek torej ne znaša 200.000 lir za stran, kot alarmistično trdi župan, in je vsekakor malenkosten, če upoštevamo, da predvideva občinski proračun več kot dvajset milijard lir izdatkov. V tej zvezi je treba tudi povedati, da zaščitni zakon z dne 28. februarja 2001 števil. 38 predvideva državne prispevke ločeno za posamezne dejavnosti. V členu 15, ki obravnava glasbeno vzgojo, je v ta na-

men namenjenih 1.049 milijonov lir, medtem ko je v členu števil. 8, ki zadeva rabo slovenskega jezika v odnosih z javnimi upravami, namenjenih 5.805 milijonov lir. Iz tega izhaja, da ima občina pravico do zelo velikega prispevka, saj je za leto 2001 določenih skoraj šest milijard lir za prevajalce, tolmače, ureditve ustreznih služb in uradov itd. Neosnovane trditve o pomanjkanju sredstev potrjujejo zato le politično voljo, da se ne rabi slovensčina, kar pa predstavlja grobo diskriminacijo v našo škodo.

Ali se ti ne zdi, da naše osrednje politične kulturne organizacije posvečajo odločno premalo pozornosti tem problemom, ki žal ne zadevajo le devinsko-nabrežinske uprave?

Ohranitev in uveljavljanje svojega jezika na ozemlju, kjer prebiva, sta osnovna in glavna skrb ter zahteva vsake narodnostne manjšine. Prav na tem področju prihaja do glavne bitke z večinskim narodom. Tako je tudi pri nas, saj smo žal priča vsakodnevne zapostavljanju naše besede, ki jo hočejo popolnoma izbrisati v mestnih jedrih Trsta in Gorice. Zato bi bilo nujno potrebno, da bi temu vprašanju, od ureditve katerega sta odvisna obstanek in obstoj slovenske pristojnosti v Italiji, posvečali več angažiranosti in truda, saj kulturne organizacije obstajajo prav zato, da se jezik manjšine goji ne samo v njeni sredi, ampak tudi v javnih upravah in institucijah. Žal nismo zabeležili posegov naših organizacij v podporo pravice do rabe slovenskega jezika v devinsko-nabrežinski občini, čeprav gre za vprašanje, ki je splošnega značaja in bi znalo imeti učinke tudi pri drugih javnih organih. Popuščanje slovenskih izvoljenih predstavnikov je zato naravnost nerazumljivo.

V nekem svojem prizivu na Deželno upravno sodišče omenjaš razsodbo Ustavnega sodišča števil. 62/92, v kateri je med drugim rečeno: "... kako ni nobenega dvoma, da se varstvo priznane jezikovne

manjšine polno uresničuje, kar zadeva rabo maternega jezika vsakega pripadnika te manjšine, le če prizadete osebe niso prisiljene, da na ozemlju, kjer prebivajo v stikih z javno oblastjo, uporabljati drugačen jezik od maternega". Ali ni po vašem v tej razsodbi jasno povedano, da je raba maternega jezika v javnosti pravzaprav prvi in najvažnejši razpoznavni znak vsake narodne manjšine?

Tako je. Gre za načela, ki se po drugi svetovni vojni vedno bolj uveljavljajo v demokratičnem svetu kot civilna in neodtujljiva človekova pravica, povezana z vednotami in osnovami življenja, ki omogoča polni in svobodni razvoj človekove osebnosti. V tej zvezi bi lahko navedli celo vrsto mednarodnih dogovorov in drugih norm. Začeli bi lahko s Pariško mirovno pogodbo, nadaljevali z ustavo italijanske republike, posebnim statutom naše dežele, z Londonskim memorandumom in Osimsko pogodbo in z drugimi mednarodnimi sporazumi ter dogovori. Posamezne aspekte naše zaščite obravnava vrsta italijanskih zakonov, zaščitni zakon pa izrecno predpisuje, da je treba spoštovati raven dosedanjih zaščitnih ukrepov in da je prepovedano nižanje njihove ravni. Kar zadeva priznanje in zaščito naših pravic, je znano, da italijanska sodišča že nekaj desetletij načelno priznavajo manjšinske pravice in opozarjajo upravno in zakonodajno oblast, naj omogoči njihovo stvarno uživanje. Ne glede na sorazmerno nizko raven zaščite, ki jo določa nedavni zakon, mislim, da lahko pričakujemo, da se bo položaj v tem pogledu v prihodnosti počasi izboljšal, vendar pod pogojem, da se bomo vsi vedno in povsod dosledno zavzemali. Naš obstoj je namreč odvisen tudi od nas samih.

Tvoja prizadevanja so tesno povezana tudi z drugo pomembno in aktualno stvarnostjo devinsko-nabrežinske občine. To je z nadaljnjo usodo Sosljanskega zaliva. Kakšne novice so na tem področju?

Podrobnosti načrti o ureditvi Sosljanskega zaliva, kamnoloma in obale so nesprejemljivi za prebivalce devinsko-nabrežinske občine, ker bi bili odrezani od svoje naravne obale in potisnjeni gospodarsko, družbeno, kulturno in v kolikor se nanaša na Slovence tudi narodnostno v vlogo nezanimivih staroselcev, saj bi naselitev ca. 3.000 novih oseb vključno z osebjem, trgovci, obrtniki itd., na tako važnem segmentu naše občine popolnoma spremenila vsa razmerja.

Napaka je v osnovi, ker je brez vsake urbanistične in druge podlage možnost, da se dodatno naseli 3.000 oseb v občini, ki ima sedaj 9.000 prebivalcev. Če bi to primerjali s Trstom, ki ima 210.000 prebivalcev, bi se naenkrat, najdlje v petih letih, naselilo 70.000 oseb, npr. med Miramarom in Barkovljami.

Da ne govorimo o strukturah, ki so s tem povezane: stanovanja, šole, medicinski centri, promet, pokopališča itd., kar, med drugim, gre v bre-

me občine in predstavlja zelo veliko breme na račun staroselcev.

Očitno bo treba v naši občini v osnovi revidirati možnosti, ki jih predvideva regulacijski načrt za Območje A 8 in jih znižati na raven, ki je kompatibilna s sedanjim stanjem občinskega prebivalstva in struktur.

Sosljansko področje mora biti urejeno tako, da bo predstavljalo pozitiven element za čisto turistični razvoj obsega, ki ga prenese naša občina, in s tem odpravilo faraonske gradnje, ki bi zadale smrtni udarec današnjemu stanju.

Podrobnosti načrt predvideva med drugim: obsežno parkirišče za 2.800 vozil od Sosljana do Devina; daljši predor za vožnjo, s posebnim prevoznim sredstvom, kopalcev do obale pri Caravelli, kjer bi zgradili številne objekte za dnevni turizem; stari hotel z dogradnjo "residence" in ravno tako vile Diana; prenos sedežev štirih navtičnih družb na celotno področje Castelleggio; zgraditev raznih stanovanjskih in poslovnih objektov ob tem področju; graditev, ob vznožju kamnoloma, novega velikega naselja v istrsko beneškem slogu z nad 300 stanovanji in številnimi poslovnimi prostori; Nov pristan za 118 plovil ob naselju ob kamnolomu; hotel za turiste z 240 sobami nad kamnolomom in veliki termalni center v notranjosti skalovja ob njegovem robu; razne obsežne cestne priključke, itd.

V kolikor se nanaša na nepremičnine, je naša dežela lastnik skoro 100.000 kvadratnih metrov ob obali na dnu kamnoloma in naša občina ca. 4.000 kvadratnih metrov pod stenami proti Devinu. Z ostalimi zemljišči in zgradbami razpolagajo štiri družbe, ki imajo iste družabnike.

Pri dosedanjem obravnavanju predloženega načrta so se dogajali razni nepojasneni posegi in številne manj ali bolj grobe napake, tako da so odprta razna vprašanja tudi osnovnega značaja.

Družbe so predložile osnutek podrobnostnega načrta vsem pristojnim upravam in naši občini dne 14. 11. 2000. Kaj se je potem zgodilo?

Dežela je že pred tem sklicala konferenco služb, na katerih so morale vse uprave povedati svoje mnenje, pripombe in zahteve, okvirno in podrobno, v zvezi z predloženimi dokumenti. Prva seja konference je bila že 30.10.2000, druga 14.11.2000 in tretja 12.12.2000, ko so bili sprejeti zaključki, v glavnem vsi pozitivni, razen par obrobni vprašanj. Bilo je dogovorjeno, da se bo vršila zadnja konferenca čez nekaj mesecev, ko bi občinski svet Devinsko-Nabrežine sprejel in potrdil dogovorjene zaključne sklepe načrta.

Do tega še danes ni prišlo, ker so nastali veliki problemi prav v okviru naše občine.

Ko je bil namreč predložen načrt 14.11.2000, je bil obravnavan kot strogo tajen dokument med županom in nekaj funkcionarji, ki so se udeleževali gornjih konferenc, ne da bi imeli pooblastila občinskega odbora in še manj občinskega sveta. Ne samo. Predloženi načrt je lahko bil obravnavan šele po 16.2.2001, ko je bil razmnožen tudi med svetovalske skupine, s čimer se je pričela diskusija na nivoju strank. Prihajalo je do raznih nesoglasij, tako da je bil občinski odbor 24.8.2001 prisiljen predložiti družbam, ki so prisotne v Sosljanskem zalivu, vrsto popravkov, na katere pričakuje odgovor.

Dne 5. t.m. je občinski svet izglasoval negativno mnenje, v kolikor zadeva oceno o dokumentih, ki so jih predložile omenjene družbe, v zvezi z oceno vpliva njihovega posega na okolje.

3

ČETRTEK,
20. SEPTEMBRA
2001

ODLOČNE PAPEŽEVE BESEDE PO GROZLJIVIH ATENTATIH V ZDA

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

25. NAVADNA NEDELJA,
JESENSKI EKVINOKCIJ -23.9.
BL. A.M. SLOMŠEK - 24.9

"Poslušajte vendar vi, ki teptate ubožca." (Am 8, 4)
"Iz prahu dvigne slabotnega." (Ps 113, 7)
"Vsekakor hočem, naj možje povsod molijo." (1 Tim 2, 8)
"In gospodar je pohvalil krivičnega oskrbnika." (Lk 16, 8)

Jezus se poslužil škandalozne goljufije, o kateri je bil slišal ali jo je bil pripovedoval kot priliko, v kateri je bil zapleten oskrbnik nekega bogataša, (Lk 16, 1-13) zato, da je poudaril totalno zavzetost za Božje kraljestvo. Kakor je bil namreč krivični oskrbnik preudaren (v. 8), tako naj bo vsak človek skrajno odločen za nebeško kraljestvo.

Ta zavzetost naj se pokaže predvsem v pravičnosti, ki ureja pravo razmerje do denarja in do vseh dobrin na splošno. Saj zemeljske dobrine nikar niso izključna domena nekaterih.

Sv. Pavel v 1. listu Timoteju, ki nam ga nudi drugo današnje berilo, visoko ceni zemsko življenje. Odlikujeta naj ga pobožnost, tj. življenje po Božji volji, pa tudi vse človekovo dostojanstvo, ki naj poteka v miru in v vsej človeški toplini. Ker je to trdno in odločno hotenje Boga in zaobjema vse ljudi (1 Tim 2, 2-4). Toda apostol se zaveda velikega nerada, ki je vdrl v svet ljudi po samoljubju in še posebej po lakomnosti ali pohlepu po denarju, ki je korenina vsega zla (1 Tim 6, 10) in malikovanje (Kol 3, 5), zato prosi, naj se moli, posreduje in zahvljuje za vse ljudi, za kralje in oblastnike. Ti so namreč najbolj odgovorni za javno blaginjo (1 Tim 2, 1-2). Celó ukazuje, "naj možje povsod molijo in dvigajo svete roke brez jeze in prepira" (1 Tim 2, 8).

Amos (na sliki), najstarejši prerok stare zaveze, biča goljufe, ki brezsrčno odirajo reveže in uboge, prav tiste, ki so brez moči. A polaga v usta samega Boga tele besede: "Nikoli ne bom pozabil vseh teh njihovih dejanj" (Am 8, 4-7).

Apostol Jakob opisuje v Novi zavezi grabežljivost nekaterih trgovcev: "Danes ali jutri odpotujemo v to in to mesto; tam bomo ostali eno leto, trgovali in zaslužili", a sploh ne veste, kaj bo jutri. Kaj je vaše življenje? Dim ste namreč... Rajši recite: "Če bo Gospod hotel, bomo živeli in delali to in ono... No, bogataši... vaše bogastvo je preperelo in vaša oblačila so požrli molji... Glejte, plačilo, ki ste ga utajili delavcem, kateri so poželi vaša polja, kričijo... razkošno ste živeli na svetu, naslajali ste se in za dan klanja zredili svoja srca. "Pravičnega ste obsodili in ubili - ni se vam upiral" (Jak 4, 13 nss. 5, 1-6).

Zemeljske dobrine uravnava torej pravičnost. Živi jih molitev. Lakomnost in slo po denarju pa v nas uničuje Božja beseda, ki je včasih zelo ostra, kot npr. zgoraj citirana pri Jakobu (v. 5).

A tudi pri siloviti Božji besedi je nevarnost, da si človek kroji sodbo in pravico na lastno pest, ki se kaj lahko izrodi v okrutnost. Zato nas Cerkev uči tudi socialno pravičnost. Od "Rerum novarum" iz l. 1891 do današnjih dni nam tudi znanstveno in sistematično podaja bistveno sestavino vere, namreč karitativno, pravično zavzetost za tiste, ki imajo manj kot mi ali ki celo nič nimajo. Kar pa dela že od mučenca Štefana dalje. Ne omejuje se pri obsodbi malih goljufov, kot sta Ananija in Safira, pač pa se razširi v misijonarsko vneto po celem svetu. Tudi nas mora prevzeti, saj smo priče migraciji množic tudi mimo nas. Te množice sanjajo o kruhu, ki ga ni doma. Pri tem se moramo spomniti, kako so naši ljudje hodili npr. v Vestfalijo in v druge evropske in ameriške dežele. V novejšem času zopet po Evropi in Ameriki ter zlasti v Avstralijo. Pri tem lahko premišljujemo Župančičevo *Dumo*.

Predavanja misijonarjev iz Indonezije (v petdesetih letih še Hollandcev) ter na splošno misijonarjev na Daljnem vzhodu osvetljujejo življenjske potrebe po dostojnem življenju, pri čemer so predvidevali celo obupno veslanje brezštevilnih ljudi npr. proti Avstraliji; kar se je potem tudi dogodilo. Goljufija, varanje, slo po denarju in imetju, zlasti slo po oblasti nad človekom, ne vodijo v odrešenje človeka. Pač pa: "Od dni Janeza Krstnika do zdaj si nebeško kraljestvo s silo utira pot in močni ga osvajajo" (Mt 11, 12). Ker zahteva ljubezen do človeka, ki pa je težavna, ker se obenem bori proti nasilju goljufov. Slomšek je zato oblikoval ves narod po šoli, po pesmi, po pristnem človeškem veselju, ne le po molitvi.

Ob začetku novega pastoralnega leta, ponekod ob ljudskem misijonu, se usedomo k srečanjem po župnijah, laiki, zlasti člani ŽPS in starši skupaj z duhovniki zato, da načrtujemo delo za nebeško kraljestvo (prim. Lk 16, 6: "Brž sedi in zapiši!"). Kajti otroci, mladina, vse imetje so dar, ki ga je treba upravljati preudarno in pošteno. Ob smrtni uri pa bo treba dajati odgovor. Saj bo takrat konec naše uprave.

Skrbimo in molimo za dejavno ljubezen.

SV. OČE PROTI NASILJU!

JURIJ PALJK

"Naj ne prevladata sovraštvo in nasilje, ampak prizadevanje za pravico in mir!" so besede svetega očeta Janeza Pavla II., ki si jih velja zapomniti in to prav danes, ko poslušamo težke in strahotne besede o možnostih nove vojne. Vsaka vojna je zlo, vsako nasilje je nasilje, ki ne rodi ničesar dobrega!

Sveti oče Janez Pavel II. je takoj po grozljivih in krvavih atentatih v ZDA, ki so pretresli ves svet zaradi izjemne krutosti, velikanskega števila nedolžnih žrtev ter seveda tudi zaradi neposrednih televizijskih prenosov, ki so obšli ves svet, spregovoril o nasilju in o tem, da je v takih trenutkih potrebno moliti za žrtve in njihove svojce.

Že dan po atentatih, v katerih je v New Yorku, v Washingtonu in v Pensilvaniji v ZDA umrlo ogromno število ljudi, saj točne številke še danes ne poznamo, ve se le, da jih je bilo več tisoč, je papež pozval vse kristjane k molitvi in nagovoril ameriški narod ter posredno ves svet.

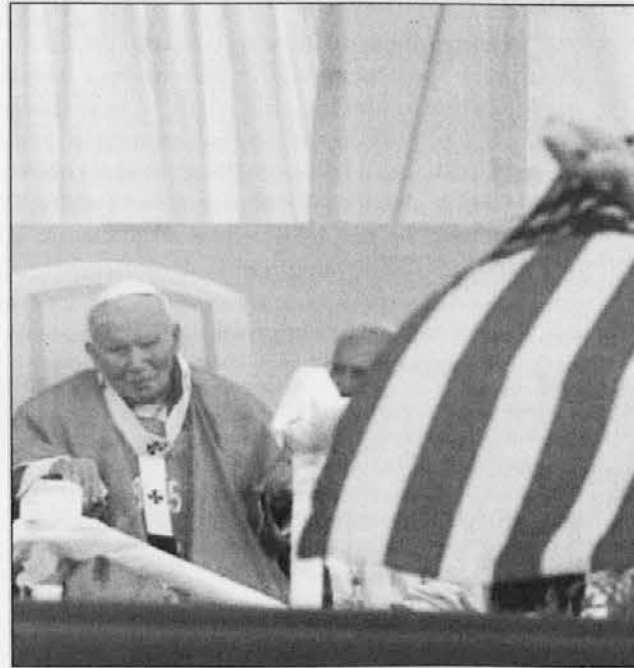
Dan kasneje, v četrtek, 13. t.m., je papež na posebni avdienci sprejel ameriškega veleposlanika pri svetem sedežu Jamesa Nicholsona (na sliki spodaj) in se z njim pogovoril o veliki ameriški in tudi svetovni tragediji, mu izrazil solidarnost Cerkev in lastno globoko obžalovanje nad nesmiselnimi atentati in mu obljubil, da bo molil za vso Ameriko, še posebej pa za preminule v atentatih in svojce umrlih, ki so pred težko preizkušnjo.

V nedeljo, 16. t.m., pa je papež bil na pastoralnem obisku v škofiji Frosinone, kjer je maševal in je po maši imel za vernike in ves svet običajno molitev angelskega češčenja, po kateri navadno spregovori o žgočih tematikah, večkrat pa posredno nagovori vernike in ves svet, naj molijo za to ali ono stvar, največkrat za ves svet pomembne stvari in namene. Pričakovali smo, da bo papež Janez Pavel II. v nedeljo spregovoril o krvavih atentatih in žrtvah v njih ter seveda tudi nakazal smer, v katero naj gre do vse mednarodne rešitve.

To se je zares tudi zgodilo, saj je papež Janez Pavel II. v svojem nagovoru takoj prišel k stvari in dejal: "Devica Marija naj potolaži in vlije upanja tudi vsem tistim, ki trpijo zaradi tragičnih terorističnih atentatov, ki so pred nekaj dnevi tako hudo ranili ljubljene ameriški narod. K vsem hčeram in sinovom tega velikega naroda gre v teh trenutkih moja misel. Sveta Marija naj sprejme pokojne, naj potolaži preživle, naj bo v pomoč vsem družinam, ki so bile hudo prizadete in še posebno naj vsem pomaga, da ne bodo padli v skušnjavo sovraštva in nasilja, ampak se bodo zavzemali za pravičnost in za mir!"

Proti maščevanju in proti nasilju, ki rojeva vedno novo nasilje, se je torej sveti oče zavzel!

Papež se zaveda krhkosti sedarjega trenutka v ZDA in tudi v razvitem svetu, ki ne more sprejeti dejstva, da lahko nekaj fanatičnih teroristov spravi na kolena naš celotni civilizacijski sistem bivanja in življenja, tudi

mišljenja. Njegove besede, ki pozivajo vse udeležence velike tragedije k strpnemu in predvsem pa k premišljenemu ukrepanju, ki naj ne bi vsebovalo niti kančka maščevanja in sovraštva, še manj pa nasilja, se seveda lahko tudi našemu bralcu zdijo v tem trenutku preveč optimistične, skorajda utopistične, a ne gre za to.

Gre predvsem za življenje evangelija v polnosti, saj je Jezusov nauk prav v tem, da moramo kristjani odpustiti, da nam bo pri Bogu odpusteno, še več: zavzemati se moramo za spravo, mir in še enkrat za mirno, strpno, človeško reševanje še tako hudih sporov, za resnično pravico!

In ta veliki poljski papež ne bi bil on, če ne bi tudi v tako kritičnih in hudih trenutkih našel pri Bogu in globoko v sebi toliko moči, da lahko jasno in glasno reče, da pravzaprav zmora in istočasno tudi mora reči na glas, kar je ponovil tudi

v Frosinonu: da je potrebno tudi po najhujših preizkušnjah, kakršna je ameriška tragedija, ohraniti mirno kri, se zbrati, razmisliti in predvsem pa v tih in preprosti molitvi k edinemu Bogu najti ustrezne rešitve, ki ne bodo imele za posledico novega nasilja, maščevanj in še hujšega nasilja, ampak lepše življenje tako za sedanje žrtve kot za vse ljudi, ki smo bili ne-močne priče temu krvavemu dogodku brez primere.

"Sveta Marija naj vzpodbuja predvsem med mladimi visoke človeške in duhovne ideale in predvsem pa nujno vztrajnost, ki je potrebna, da se udejanjijo v vsakdanjem življenju. Mlade naj tudi opomni na prvenstveno vlogo večnih vrednot, kajti še posebej v teh tako težkih trenutkih morajo obveznosti in vsakdanje dejavnosti ostati vedno usmerjene k Bogu in njegovemu kraljestvu solidarnosti in miru!" je dejal sveti oče.

"Amerika danes trpi, a je prisotna v mojem srcu in zanjo molim in zato ponovno prosim ta veliki narod, naj ne podleže skušnjavi sovraštva in nasilja!" je vzkliknil papež Janez Pavel II. pred 40 tisoč verniki v mestu Frosinone v Laciju, kjer je daroval mašo na prostem.

To je bilo že 140. papeževo pastoralno potovanje v Italiji; v Frosinonu je svetega očeta pričakala izjemno velika delegacija krajevnih in državnih politikov ter seveda tudi krajevni škof msgr. Salvatore Boccaccio, ki je veliko množico vernikov pozval, naj "kljub dejstvu, da je ta dan za nas izjemno vesel praznik, ker imamo svetega očeta v svoji sredi, ohranijo ob ameriški tragediji in tudi velikem številu pogrešanih Italijanov v New Yorku dostojanstvo in resnost ter potrebno zbranost, ki jo dane razmere zahtevajo."

Tiskovne agencije so poročale o dejstvu, da so krajevne in državne oblasti v Laciju poskrbele za izjemne varnostne ukrepe, ker se te dni veliko govori o tem, da je bil tudi sveti oče na črnem seznamu mednarodnih teroristov. Tako so med drugim oblasti prepovedale vsak letalski prelet nad prizoriščem in nad mestom, v katerem se je sveti oče srečal z verniki; za varnost pa je skrbelo nad tisoč petsto mož policije in orožnikov ter drugih varnostnikov.

Seveda je v Frosinonu vladalo tudi veliko pričakovanje, če bo sveti oče Janez Pavel II. sploh spregovoril o svojem bližnjem apostolskem potovanju v dve novi državi, ki sta pred desetimi leti nastali na pogorišču nekdanje Sovjetske zveze. Konec tedna, v soboto, 22. t.m., naj bi sveti oče odpotoval v Armenijo in Kazakstan, in to kljub dejstvu, da so nekateri opazovalci njegovo potovanje zaradi izjemno zapletenih mednarodnih odnosov, ki so nastali zaradi ameriške tragedije, postavljali pod vprašaj. A jih je papež tudi tokrat presenetil s svojim odkritosrčnim nagovorom: "Že sedaj se veselim potovanja v Armenijo in Kazakstan!"

S temi preprostimi besedami je papež Janez Pavel II. ovrzel vsako ugibanje o tem, če bo preložil svoje zahtevno potovanje v mladi državi, kjer ga nestrpno pričakujejo predvsem kristjani, ki poznajo njegova velika prizadevanja za zblizevanje med kristjani in tistimi pripadniki drugih ver, ki cenijo njegova prizadevanja za pošten medverski dialog, ki edini lahko vodi človeštvo k trajnemu miru.

Še posebej se veseli papež srečanja z Armenci, ki so zelo zgodaj prejeli krščansko vero in jo imajo upravičeno za enega temeljev svoje narodne biti in armenske narodotvornosti, saj jih je prav krščanska vera ohranila skozi težka in trpljenja polna stoletja, ko so bili tlačeni, razkosani, poniževani in tudi preganjani, pobijani in zasmehovani, od velikih sosedov in sosednjih držav poniževani in izkoriščani domala vse do pred deset let, ko so končno dosegli samostojno državo, ki jo je med prvimi priznal prav Vatikan.

PISMO NAŠEGA DRAGOCENEGA SODELAVCA-MISIJONARJA

POSVOJITVE NA DALJAVO

DANILO LISJAK

Po sklenjenem nekajletnem misijonskem delu v Burundiju sva bila z redovnim bratom Vilkom Poljanškom (na sliki) s strani predstojnikov naprošena, da se zaradi težkih razmer odpraviva na novo misijonsko področje v Gomo - Vzhodni Congo -, kjer je v Don Boskovem mladinskem centru nujno potrebna personalna okrepitev pri oskrbi 800 sirot ruandske in kongovske vojne. Področje je po mednarodnih kriterijih rdeča zona z nenehnimi konfrontacijami vojaških in poveljskih skupin. Naš najboljši ščit bodo otroci od 1. do 18. leta, ki dobivajo v našem centru celotno materialno in vzgojno duhovno oskrbo. Deloma bivajo v prirejenih barakah centra, deloma pa v kolibah na vulkanski gmajni v okolici. Center je nedograjen in potrebno bo takoj dograditi osem razredov osnovne šole, ambulantno in sanitarni blok s kuhinjo. V ta namen so že delno zbrana potrebna sredstva. Vendar je vsaka uradna investicija nemogoča zaradi politične situacije teritorija na severu jezera Kivu. Tako trkamo na vrata prijateljev po vsem svetu. Po današnjem pogovoru z laično sodelavko našega centra v Belgiji je v teku program posvojitve na daleč. To je sicer zelo težko delo, ker je fotografski aparat v tem okolju "nevaren" predmet. Druga dobrotnica iz Belgije je prevzela odgovornost za zbiranje osnovnih podatkov s fotografijami tako posvojenih otrok. Celotni stroški (hrana, šola in obleka) znašajo meseč-

no za enega otroka 1.000 belgijskih frankov, kar je v lirah 21.000 lir na mesec ali 250.000 lir na leto. Plačilo je lahko v več obrokih. Misijonski središči v Gorici (don Baldas) in v Ljubljani (gdč. Barbara Stele) sta pripravljeni sredstva zbirati, usmerjati in dajati posebna potrdila za davčne olajšave.

Poštna povezava je mogoča čez Rwando (Centra Don Bosco - Ngangi, B.P. 627 Kigali, Rwanda, Afrika). Tudi prenosni telefon (bližina meje, 4 km) gre čez Rwando 00250 08510547.

Pridni laični sodelavci, ki so si upali obiskati in videti potrebe, so na internetu odprli spletno stran: user.swing.be/ngangi.

Omenjeni Center sem skupaj s španskim sobratom inženirjem postavil pred 12 leti z namenom, da bi zbirali k igri in šoli otroke staršev, ki so iz eko-

nomskih in varnostnih težav bežali proti mestu in si na nerodoviti vulkanski gmajni postavljali brez vsakršnega reda svoje kolibe. Še danes nismo mogli priti do oskrbe z elektriko (25 kwh agregat!). Tudi voda iz bližnjega jezera (5 km) bolj "plivka". Seveda je vojna (120 tisoč od kolere pomrlih Ruandčanov 1994. leta) povsem spremenila namen Centra. Danes je tu načrtovana poklicna šola štirih smeri: mizarstva (delno že deluje), zidarstva, orodjarstva z varilstvom in električarstva. Vsakršni material, ki bi koristno še služil tem štirim šolam, bo dobrodošel. Zaenkrat bo v Centru usklajeval tehnične izpopolnitve brat - salezijanec g. Vilko Poljanšek, ki je v Burundiju pokazal velike vzgojne kvalitete. Potrebna bo laična pomoč za vse stroške. Zaželjeno je znanje

francoščine (z italijanščino se da izhajati), vendar je jezik swahili za slovenske glave dovolj lahak, da se v enem mesecu že da dovolj naučiti.

Vsem bralcem Novega glasa, prijateljem in dobrotnikom misijonov se iskreno zahvaljujem. Delo slovenskih misijonarjev na terenu je duhovno in gmotno odvisno in pogojeno z vašo velikodušnostjo. Zavedamo se odgovornosti pri blazitvi bede v svetu in graditvi mostov med preveč pozabljenim Jugom in razvitim Severom. Vaši darovi bodo prišli do najpotrebnejših v celoti in najhitreje, saj je misijonska Cerkev tudi po posebnem varstvu Previdnost dobro organizirana in učinkovita. Hvala za zaupanje in povezani v molitvi še naprej.

SVETNIK TEDNA

17. SEPTEMBRA

SILVESTER ČUK

ROBERT BELLARMIN, CERKVENI UČITELJ

Z današnjim godovnjakom Robertom Bellarminom, cerkvenim učiteljem iz jezuitskega reda, so se naši rojaki prvič srečali leta 1725, ko je v slovenskem prevodu izšel njegov katekizem pod naslovom Kratki zapopadek kristjanskega nauka. Skoraj petdeset let pozneje je izšel tudi prevod njegovega katekizma za otroke.

Živel pa je skoraj dve stoletji prej. Rodil se je namreč 4. oktobra 1542 v toskanskem mestecu Montepulciano kot tretji v družini z dvanajstimi otroki. Mati mu je v zgodnji mladosti vcepila v srce ljubezen do Boga in to ga je oblikovalo za vse življenje. Bil je izredno bister otrok. Pri štirinajstih letih je vstopil v novoustanovljeni jezuitski kolegij v svojem rojstnem mestu. V študiju je silno hitro napredoval. Oče se je veselil, da mu bo sin povzdignil družino do nekdanje slave, mati pa je želela samo to, da bi Robert postal jezuit. Njena želja se je izpolnila.

Po končani filozofiji so predstojniki Roberta poslali za magistra (učitelja) v firenški jezuitski kolegij. Tam so ga povabili, naj stopi na prižnico in govori ljudem. To je storil z velikim uspehom. Kot govornik je zaslovel v univerzitetnem mestecu Mondovi' v Piemontu, kjer je opravljal najrazličnejša dela. Leta 1569 je moral oditi v Louvain v Belgiji, kjer so potrebovali latinskega pridigarja za študente. Pridigal je v prostorni cerkvi sv. Mihaela in imel toliko poslušalcev, da prostorne ladje cerkve niso mogle vseh sprejeti. Robert je bil bolj majhne postave in rahlega zdravja, zato je moral večkrat menjati službo. Leta 1576 je odšel v Rim, kjer so mu izročili profesorsko stolico za kontroverze (sporna vprašanja med katoličani in drugoverci). Na tem mestu je ostal enajst let in svoja temeljita in jasna predavanja je izdal v treh debelih zvezkih, ki so jih kupovali katoličani in protestanti.

Po dvanajstih letih profesure so ga imenovali za duhovnega voditelja (spirituala) mladih jezuitov v rimskem kolegiju. Vodil jih je z jasno besedo in s svetlim zgledom. Njegovo duhovno življenje je bilo izredno globoko. Kadar je molil, je bil tako zbran, da so ga morali stresti, če so ga hoteli kam poklicati. Maševal je tako pobožno in spoštljivo, kakor da bi gledal Gospoda Jezusa iz oči v oči. Med njegovimi gojenci je bil tudi svetniški Alojzij Gonzaga. Ko je Alojzij umiral, je Robert z njim molil molitve za umirajoče. V oporoki je zapisal: "Pokopljite me ob nogah blaženega Alojzija!"

Zatem je bil imenovan za ravnatelja rimskega kolegija, nato za provinciala v Neaplju. Papež Klement VIII. ga je imenoval za svojega teologa. Dal mu je dovoljenje za natis katekizma za otroke in odrasle. Ti dve deli sta bili prevedeni v 62 jezikov in bili v veljavi do prvega vatikanskega koncila.

Leta 1599 je papež Klement VIII. Roberta Bellarina imenoval za kardinala, "ker mu glede učenosti ni enakega v božji Cerkvi". Malo pozneje ga je poslal za nadškofa v bližino Neaplja, kjer so ga ljudje z navdušenjem sprejeli. Tam je ostal malo časa, kajti novi papež Pavel V. mu je dal številne naloge v Rimu. Proti koncu avgusta leta 1621 je Robert resno zbolel. Takoj je začel z veseljem pripovedovati, da bo odšel "domov". Njegovo življenje se je izteklo 17. septembra. Zadnje besede, ki jih je mogel izgovoriti, so bile: "Verujem v večno življenje. Amen". Ob pogrebu se je zgrnila množica ljudi, ki ga je častila kot svetnika. Vendar je na uradno priznanje moral čakati nad 300 let: za blaženega ga je razglasil Pij XI. leta 1923, leta 1930 pa za svetnika in cerkvenega učitelja.

NA KOROŠKEM

V SLOVENIJI IN PRI NAS

PROSLAVA BO 29. T.M.

TUDI RAZSTAVA IKON

PRAZNIČNA SLOMŠKOVA NEDELJA

V nedeljo, 30. septembra, bodo romarji iz Koroške, Italije in Slovenije v stolnici v Celovcu obhajali Slomškovo nedeljo. Ob 15. uri bo v celovški stolnici najprej molitveno srečanje in pete litanije Matere Božje. Ob 16. uri bo slovesna maša. Somaševanje bo vodil krški škof dr. Alojz Schwarz. S celovskim škofom bodo somaševali slovenski škofje in številni duhovniki iz Koroške, Italije in vseh treh slovenskih škofij. Po maši bo sledilo še skupno srečanje vernikov na trgu pred stolnico z družabnim srečanjem, h kateremu bodo domačini prispevali s pogačo, gostje pa z vinom.

Poleg vernikov iz krške škofije v Celovcu pričakujejo najmanj tisoč vernikov iz Italije in Slovenije. Celovška stolnica je bila izbrana zato, ker je bil tam 8. septembra 1824 blaženi škof Anton Martin Slomšek posvečen v duhovnika. V letih 1829-38 je bil spiritual v celovškem bogoslovnem semenišču. Razen tega letos mineva 150 let, odkar je bila v Celovcu na Slomškovo pobudo ustanovljena Mohorjeva družba, ki ima veliko zaslug za duhovno in kulturno rast slovenskega naroda.

SV. MAŠE ZA TRAGEDIJO V ZDA

V Sloveniji so v raznih cerkvah počastili spomin na žrtve terorističnih napadov v ZDA. V petek, 14. septembra, je bil žalni obred v ljubljanski stolnici, mašo pa je daroval ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Franc Rode. V soboto, 15. septembra, na god žalostne Matere Božje, je škof vikar za pastoralo prelat Renato Podbersič imel mašo za žrtve terorja v New Yorku in Washingtonu, v koprski stolnici. Žalna maša je bila tudi v mariborski stolnici.

Kot smo napisali v prejšnji številki našega časopisa so bile podobne žalne mašne slovesnosti in molitvena srečanja tudi pri nas, na Goriškem in na Tržaškem. Sv. maše so v stolnih cerkvah naše dežele vodili nadškofje. V Gorici je to bilo prejšnjo sredo, sv. maše pa se je ob nadškofu Dinu De Anotoniju, številnih vernikov in duhovnikih udeležila tudi goriški župan in podpredsednik goriške pokrajine. Podobno srečanje s škofom Evgenom Ravignanijem, verniki, duhovščino in institucijami je bilo, kot rečeno, tudi v tržaški stolnici, kjer so vsi prisotni molili za mir v svetu.

DESETLETNICA GIMNAZIJE V VIPAVI

Ob začetku šolskega leta 2001/02 mineva deset let od ustanovitve in začetka delovanja Škofijske gimnazije Vipava. Ta vzgojno-izobraževalni zavod, ki poganja iz korenin Malga semenišča in Srednje verske šole, je v teh desetih letih zrasel v nezamenljivo ustanovo koprške škofije, ki je namenjena predvsem mladim, s svojimi prostorskimi in drugimi možnostmi pa je odprta tudi za mnoge druge dejavnosti in srečanja. Desetletno obdobje je na poseben način zaznamovala izgradnja nove gimnazije in prenova semenišča in dijaškega doma. Večata se tudi zanimanje in vpis na gimnazijo in dijaški dom. Pred 10 leti je bilo 23 dijakov, letos jih je v treh oddelkih prvega letnika kar 91. Na gimnaziji je letošnje leto vpisanih 258 dijakov. V desetih letih se je tam šolalo 464, maturiralo pa 162 dijakov iz več kot 50 župnij koprške škofije. V novih prostorih dijaškega doma je letos 63 dijakov.

Desetletnico bodo v Vipavi proslavili v soboto, 29. t.m., na skupnem srečanju profesorjev, staršev in dijakov. To bo priložnost za zahvalo vsem, ki spremljajo in podpirajo ustanovo.

KVATRNICA NA MIRENSKEM GRADU

V nedeljo, 23. septembra, bo na Mirenskem Gradu slovesnost kvatrnice in glavni romarski shod ob praznovanju Žalostne Matere Božje. V soboto, 22. t.m., pred praznikom bo maša ob 19. uri. K tej maši je bila posebej povabljena župnija Renče z župnikom in pevskim zborom. Po tej večerni maši bo procesija z lučkami in petjem litanij Matere Božje.

V nedeljo na kvatrnico bodo maše: ob 7. uri (maševal in pridigal bo g. Lojze Letonja CM, misijonar v Sibiriji), ob 10. uri bo slovesna maša župnije Mirene. Popoldne ob 15.30 bodo pete litanije MB, ob 16. uri pa slovesno sklepno bogoslužje s somaševanjem, ki ga bo vodil mariborski pomožni škof dr. Anton Stres. Pri maši ob 10. uri in popoldne ob 16. uri po pel župnijski mešani zbor iz Mirna.

Po slovesnosti v cerkvi bo ob 17. uri v dvorani Gnidovčevega doma duhovnih vaj odprtje razstave ikon, ki so delo ikonografa Mihajla Jozafata Hardija, katoliškega duhovnika vzhodnega obreda. Spovedovanje bo v soboto zvečer pri maši, v nedeljo od 6. ure dalje in popoldne eno uro pred začetkom slovesnosti.

PRED ŠOLSКИM LETOM

SONČNA PESEM

Septembrska številka *Sončne pesmi* prinaša na prvi strani fantiča, ki na travniku zvedavo leže bere knjigo, za katero predpostavljamo, da je učbenik, medtem ko je v debelejših črkah natisnjeno dobro znano slovensko geslo, katerega se skušamo bolj ali manj vsi držati: delo krepi človeka!

Sicer pa je v lepo oblikovani reviji, pravzaprav iz leta v leto lepše in bolj sodobno oblikovani, moral biti posvečen uvodnik novemu šolskemu letu, saj je *Sončna pesem* le revija, ki je namenjena predvsem mladim, dijakom in študentom. Uvodnik je napisal glavni urednik *Sončne pesmi* Matej Erjavec, ki brez dlak na jeziku spregovori o tem, da "nima katoliška Cerkev na Slovenskem niti ene poučno-razvedrilne revije, ki bi preseгла 3000 naklade".

Sicer pa bo bralec tudi v tej številki *Sončne pesmi* gotovo našel kaj zase, pa naj gre za

razmišljanja in zapise s počitniško tematiko kot tudi zapis o stanovanjski stiski slovenskih študentov, ki jih tudi v Mariboru in Ljubljani radi in veselo odirajo lastniki stanovanj. Gotovo bo tudi našega bralca zanimal zapis o Stržišču, vasi pod Črno prstjo, kjer je pokojni msgr. Vinko Kobal ustanovil mladinsko gibanje *Pot* in je pred smrtjo naročil svojim tesnim sodelavcem in bližjim duhovnikom, naj z gibanjem nadaljujejo. Upajmo, da bo tako!

Mladim piscem *Sončne pesmi* in odgovornemu uredniku Tinu Mamiću se je zgodilo to, česar se vsak časnikar najbolj boji: objavili so namreč tudi zapis o najvišjih stolpnih na svetu in seveda tudi sliko WTC centra v New Yorku, ki je padel v atentatu...

To priča, da je *Sončna pesem* dobra kovnica časnikarjev, saj se mora tudi pripravniku včasih pripetiti kaka nevšečnost.

5

ČETRTEK,
20. SEPTEMBRA
2001

GLASBENI POKLON OB 1000-LETNICI GORICE IN SOLKANA V KULTURNEM CENTRU BRATUŽ

VSE NAJBOLJŠE, NAŠA GORIŠKA!

DANIJELO DEVETAK

Gorica je prek glasbe zaživela v najzlahtnejšem izrazu svoje resničnosti; kot mesto, ki ga meja ne utesnjuje, kot mesto, ki združuje različno govoreče in različno misleče, kot mesto, ki ga domačini ne moremo ne imeti radi, kot mesto, ki ima za sabo dolgih deset stoletij zgodovine, pred sabo nič manj kot toliko, saj je še živo in odprto v prihodnost.

Da bi se na primeren način spomnili 1000-letnice prve pisne omembe Gorice in Solkana (ki je od prve oddaljen le nekaj sto metrov) in pravega dometa t.i. goriškega duha, ki še vedno veje kljub občasno nenaklonjenim nasprotnim vetrovom, je Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice priredil v torek, 18. t.m., v sodelovanju s Kulturnim centrom Lojze Bratuž in s Kulturnim domom v Novi Gorici bogato glasbeno prireditev ob visokem jubileju dveh obmejnih krajev, ki sta nekdanj bili organska celota. Že odločitev za skupno "čezmejno" pobudo je hvalevredna; dejstvo, da je večer lepo uspel, pa je še razlog več, da prireditelje še enkrat pohvalimo. Velika dvorana KC Bratuž se je kmalu napolnila, med uglednimi gosti omenimo vsaj gen. konzulko RS v Trstu Jadranko Šturm Kocjan, goriškega podžupana Nosellija, ravnatelj goriške knjižnice Menata in prof. Sergija Tavana. Prisotni so bili tudi nekateri avtorji izvajanih del: Cecilia Seghizzi, Stanko Jericijo, Andrej Bratuž in Ambrož Čopi. Kot so nam povedali odgovorni pri Centru Komel, so jim pisna ali ustna voščila poslali sen. Miloš Budin, predsednik pokrajinske uprave Giorgio Brandolin in pokrajinski odbornik za kulturo Cesare Marangon, goriški prefekt, državna sekretarka na Ministrstvu za zunanje zadeve in vodja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Magdalena Tovornik, predsednik komisije Državnega zbora Republike Slovenije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu poslanec

FOTO KROMA

drugi goriški (tudi italijanski) glasbeniki, ki se srečujejo okrog društva Ars-Atelier. Skupina Gallus Consort (Dina Slama, Irena Pahor in Miloš Pahor) je zaigrala in zapela tri skladbe srednjeevropskega renesančnega skladatelja Alessandra Orologia in tako na neki način priklicala glasbeno klimo še mlade Gorice. Peter Gus (violina) in Matija Faganel (oboja) ter Sara Rustja so briljantno izvedli stavek iz Haydnovega koncerta. In že smo v 19. stoletju: tenor Martin Srebrnič je ob klavirski spremljavi Valentine Pavio občuteno zapel *Našo zvezdo* Hugolina Sattnerja (na besedilo "goriškega slavčka" Gregorčiča) in Volaričevo spevno *Oj rožmarin*. Odlična mlada sopranistka Alessandra Schettino je ob klavirski spremljavi Ingrid Silič zapela omamen *lied*, "himno samotni" *Verborgenheit* Huga Wolfa (1860-1903), skladatelja, rojenega v Slovenjgradcu. Enza Pecorari (sopran) in Romina Basso (mezzosopran) ter Alessandro Arbo (klavir) so predstavili goriškega skladatelja Cesareja Augusta Seghizzija (1895-1933) z dvema skladbama, v katerih sta se izvrstno prepletala dva zrela in tenkočutna ženska glasova. Mezzosopranistka Mirjam Pahor in Boris Štakul

dbi. Najprej sta Komorni zbor Nova Gorica, ki ga vodi Ambrož Čopi, in Orkester Ars-Ateliera pod vodstvom Stojana Kureta prvič izvedla skladbo za štiri-glasni zbor goriškega skladatelja Andreja Bratuža, ki je za naslov izbral znane besede iz darilne listine cesarja Otona III., v kateri se prvič omenja ime Gorica: *Villa quae Sclavorum lingua Goriza vocatur*. Krajsa skladba z markantnim značajem izraža vso težo in pomembnost tisočletne zgodovine Gorice ter hkrati samozavest in ponos, da gre za slovenski izvor imena in torej za našo tisočletno samobitno prisotnost na tej zemlji. Zbor, ki ga od same ustanovitve leta 1998 vodi mladi skladatelj iz Bovca, je podal prepričljivo interpretacijo dela in mu vlil primerno zvočno bogato svečanost. Nato sta omenjena zbor in orkester izvedla še *Malo kantato* za solista, zbor in orkester, delo, ki ga je SCGV Komel v sodelovanju s Kulturnim domom Nova Gorica naročil Ambrožu Čopiju za to priložnost. (Omenimo, da je *Mala kantata* doživela krstno izvedbo dan prej v Novi Gorici). Kot pravi sam avtor, gre pravzaprav za tri samostojne komorne kantate, ki se vežejo v celoto. Čopi, predstavnik najmlajšega rodu slovenskih skladateljev in zborovodja nekaterih odličnih slovenskih zborov, si je za besedilo izbral tri lirike briškega pesnika Alojza Gradnika: *Česnje, Ti belih križev tih kraj...* in *O drobne ptice mojega srca*. Pesnik iz Medane v njih mojstrsko izraža gorje in hkrati koprnjenje primorskega človeka, njegove tegobe in obenem njegovega upornega in v veri neuklonljivega duha, ki zre v višave, saj ve, "da je sreča le v daljavah" in je "vredno le, kar je nedosegljivo". Tudi v tej kantati je razpoznaven osebni slog mladega skladatelja, ki se v iskano vedno novih izraznosti uvršča v sodobne umetniške tokove. Če je prva lirika sončna, druga pa nekam skrivnostno turobna, je tretja (v kateri sta se lepo izkazala solista Rosana Peršolja in Samo Ivčič) mogočna in razkošna, saj izraža zanos in močan idejni naboj. Za konec so izvajalci na odru zapeli še Čopijevo priredbo rezijanske ljudske *Oj gora ta Kaninova*.

Ko smo na pestrem glasbenem večeru prisostvovali tako visokim dosežkom naših poustvarjalcev in z zadovoljstvom ugotavljali, da je kakovosten razvoj naše kulture ključ našega obstanka v prihodnosti, smo obenem občutili navdušenje italijanskih glasbenikov, ki so izvajali dela slovenskih skladateljev, in veliko spoštovanje do vsega tega pri prisotnih pripadnikih italijanske narodnosti. Lahko torej le upamo, da je prav taka in ne drugačna prava podoba večno mlade Gorice in Goriške, ki naj čimprej zaživi brez fizičnih ali mentalnih meja, brez zgodovinskih spon v novi, svetlejši dobi sožitja.

Franc Pukšič in ravnatelj tržaškega konservatorija Tartini Massimo Parovel. Tisoč in več let zgodovine spremlja Goriško "bistra hči planin"; prav tako so glasbeni poklon spremljale filmske podobe Soče od njenega izvira do izliva v morje na velikem platnu na odru. Avtor skrbno zasnovane scene je bil Hijacint Jussa, luči in zvok je upravljal Niko Klanjšček, za koordinacijo je skrbel Andrej Jussa. Fanika Klanjšček in Jan Leopold sta na začetku, ob prvih podobah "brhke" reke, v slovensčini in italijanščini zrecitala uvodno besedilo, pravzaprav voščilo Gorici; omenjeni so bili njeni vzponi in padci od davnine do naših dni, ko še vedno tli upanje, da naše mesto na tihem snuje "nove svetlejša časa". Ob visokem jubileju so ji prireditelji zaželeli vse najboljše najprej z "glasbenim šopkom" skladb od renesanse do danes. V tem prvem delu so nastopili šolniki in najboljši gojenci šole Komel ter

(klavir) sta predstavila vrh slovenskega glasbenega ekspresionizma z dvema skladbama Marija Kogoja (1895-1956), sestri Clara (violina) in Elisa (klavir) Bensa pa *Tri glasbene misli* Joška Jakončiča (1903-54), skladatelja, ki se je navzel ekspresionizma dunajske šole. Flavistka Daniela Brussolo in pianistka Valentina Pavio sta lepo izvedli *Valzerino* Cecilie Seghizzi, plodovite goriške skladateljice in slikarke. Na koncu prvega dela pa so Enza Pecorari, Romina Basso in Boris Štakul (orgle) izvedli *Ave Mario* Stanka Jericija; sakralna skladba je kot sad globokega duhovnega izkustva zazvenela res lepo, čeprav si lahko le predstavljamo, kako bi se bolj zablestela pod oboki akustično primernejše cerkve in ob spremljavi velikih orgel s piščalci. Občinstvo je na poseben način pričakovalo drugi del glasbenega poklona, saj sta bili v njem v Gorici prvič izvedeni za to priložnost napisani sla-

JE, KAR JE

PLASTENKE IN KONEC SVETA

PETER SZABO

Veliko misli se nam utira ob razmišljanju o terorističnem napadu na ZDA oziroma, kot so to mnogi označili, na celotno človeštvo. Seveda tudi meni, kot mnogim, ki se tako radi delamo pametne.

Še vedno se postavlja vprašanje, ali je glavni krivec res Osama bin Laden ali je morda celo nekdo, za katerega sploh ne vemo. Veliko je namreč takih, ki nasprotujejo ameriški politiki v svetu, ne manjkajo pa niti tisti, ki nasprotujejo zahodni civilizaciji nasploh, političnim usmeritvam Zahoda ali pa globalizaciji, za katero vidimo največjega "krivca" v Ameriki. V teh dneh sem tudi prejel pismo nekega Američana, ki priznava, da je Amerika v veliki meri sama kriva za to, kar se je zgodilo. Sama je namreč usposobila Osamo bin Ladena med afganistansko-rusko vojno. Sama ga je naučila terorističnih prijemov. Amerika je tolikokrat bila vpletena v nečiste "operacije" po svetu (Nikaragva, Čile, Gaza, Salvador...), sama je prevečkrat podpirala nasilne vlade in diktatorje po svetu. Prav tako pa je še sploh Bush mlajši v svojem kratkem mandatu zakrivil nešteto napak: zavrnil je dogovor iz Kjota, ni se hotel udeležiti kongresa v Durbanu ter od samega začetka grozi s protiraketnim ščitom in podobnimi utopijami iz časa hladne vojne.

Pomislil sem, da si je morda kak drug fanatik izmislil to dejanje. Ne bi vedel kdo, vendar prav gotovo nekdo, ki mu ni všeč ena ali več stvari, ki jih predstavljajo Združene države.

Vse to se mi je nejasno pletlo v glavi, dokler nisem šel v soboto po rednih nakupih hrane za ta teden in se takrat zgrozil. Pred mano je bil človek, ki je kupil zmrznjen olupljeni, izrezan krompir, ki ga pripravil v petih minutah. Aluminijasta in plastična embalaža, privlačno potiskana v štirih barvah je že sama po sebi znamenje zaničevanja našega okolja. Kam pa je izginil krompir, ki ga pobereš iz zaboja, ga olupiš, opereš, skuhaš? To bi bilo povsem naravno. Vendar ne. Živimo v obdobju, ko nimamo več časa niti za to. Celotno krompir, ki ga zna skuhati res vsakdo, mora biti popolnoma predelelan in plastificiran. Vendar to še ni vse. Mož je kupil nekaj veliko bolj groznega: štiri pakete neke gazirane "osvežilne" pijače z ogljikovim dioksidom. V vsakem paketu so bile štiri plastenke iz polietilena po 33 cl pijače. To je šestnajst majhnih plastenk, ki se bodo znašle v smeteh v enem tednu. Koliko ljudi na Zahodu pa vsak teden kupi toliko plastenk? Če bi isto pijačo kupil v plastenkah po liter pa pol, bi to bile samo tri ali štiri plastenke. To je najslabši vidik konzumizma. To je to, kar me najbolj moti v ameriškem sistemu. Karkoli kupimo, mora biti zapakirano

v vsaj štiri ovoje, plastične folije, plastenke, kartone in kdove še kaj. To nas bo uničilo. To je to, kar me najbolj moti v ameriškem sistemu. Živimo v sistemu, ki ni po meri človeka, sploh ni po meri tega planeta. Deluje pa lahko, samo če hkrati izkoristi milijone in milijone revnih prebivalcev tretjega sveta. Načeloma se strinjam z nasprotniki globalizacije, čeprav ne z njihovimi sredstvi.

Ta sistem konzumizma, ki je tipično ameriški izum, bo svet prej ali slej pogubil. Ne more biti dolgoročen. Morda se te plastenke dajo reciklirati. Vendar jih človek, ki jih kupi in niti za trenutek ne pomisli, kaj počenja, prav gotovo ne bo vrgel v primeren koš, temveč jih bo vrgel med ostale smeti, če ne kar na cesto ali v gm. Teh pa nihče ne bo recikliral. To vedo tudi vlade, ki sploh dovolijo, da se to prodaja. Vendar tega ne morejo prepovedati, ker bi jim potem industriji, ki to proizvajajo, odtegnili sredstva. Nihče pa se ne loti malo bolj dolgoročnega načrta, da bi, recimo, namesto teh plastenk uporabljali izključno steklo in vso industrijo plastike preusmerili v bolj zdravo proizvodnjo, če je potrebno tako, da pretvorbo financirajo iz državnih proračunov. Za to je potrebno preveč napora, preveč izpostavljanj, ni dobičkonosno, ni niti hvaležno. Zakaj bi se torej s tem mučili? Naslednjih petdeset let se že ne bo poznalo preveč, do takrat pa bo skoraj vsak današnji politik že na onem svetu.

Neodgovornost in sprenevedanje, to nas bo pokončalo. Če se ne začnemo zavedati revščine v svetu, neodgovorne konzumizma, obupanosti ljudi, ki so se znašli v vojni ali spopadih zaradi interesov Zahoda - torej našega egoizma, če si ne začnemo izpraševati vesti in če ne začnemo spreminjati naših idiotskih navad, nas takšni napadi niti v prihodnje ne bodo smeli več presenečati.

Če pa menite, da to, kar pravim, nima opravka z zadnjim terorističnim dejanjem, potem mi pa, prosim, oprostite. Najbrž je nekaj narobe z mano.

S I. STRANI

ŠOLA IN NARODNO VPRAŠANJE

Danes, ko imamo lastno univerzo, načrtujemo študij v tujih jezikih. Je tudi to del novega narodnega programa?

Velike evropske države niso brez narodnega programa. Kako bogata poglavja narodne zgodovine so zajeta v italijanskih zgodovinskih učbenikih. In nikomur ne pride na misel, da bi na tej ali oni italijanski univerzi poučevali v tujem jeziku. Kako močno smo Slovenci dovzetni do tujega! Ohranili smo se najbrž res le po zaslugi tistih prednikov, ki so bili manj strpni.

Predavanja o strpnosti bi bila primerna za poslušalce velikih narodov, v našem primeru pa zlasti za neslovenske šolnike. Koliko je namreč italijanskih šolarjev, ki v okviru šolske vzgoje o strpnosti in sprejemanju drugačnih izve o slovenski avtohtoni narodni manjšini v Italiji?

Šolniki imamo glede na naravo našega dela nalogo, da usmerjamo mlade rodove k ohranitvi narodne samobitnosti. Ob naglih družbenih spremembah potrebujemo smernic, kako naj bi se ohranili kot narod pred močnimi zunanji ekonomskimi, kulturnimi in demografskimi pritiski. Kako sprejemati tuje že od zdavnaj znamo.

ČISTI STUDENCI OTROŠTVA SPET NA RADIU TRST A

V jesenski sezoni bo tržaška radijska postaja predvajala nov niz spominov na otroštvo pod naslovom *Čisti studenci otroštva*. To bo tretji niz intervjujev, ki jih s svojo pripovedjo in spomini bogatijo znane osebnosti iz našega zamejskega prostora. Prva oddaja se je začela oktobra leta 1999, njen gost pa je bil profesor Vinko Beličič, ki je žal preminil nekaj dni po snemanju v radijskem studiu. Spomin nanj ostaja živ tudi v naslovu teh oddaj, saj je to verz iz neke njegove poezije. Ravno na dan njegove smrti, v četrtek, 27. septembra, bo Radio Trst A ob 12. uri ponovil intervju, v katerem se je pesnik z veliko nežnostjo in neizmerno hvaležnostjo spominjal svoje matere, svojega otroštva v rojstnih Rodinah v Beli krajini, svojega šolanja in prvih korakov v svet. To je bilo pesnikovo zadnje pričevanje, zato ima še posebno vrednost. Nov niz oddaj pa bo na sporedu vsak ponedeljek ob 8.10. Avtorica in urednica teh oddaj, Loredana Gec, je kot prvo povabila pred mikrofonom novinarko Nevo Lukeš. Do konca leta se bo zvrstilo kar nekaj osebnosti, poslušalci bodo lahko zvedeli kaj več o njihovom detinstvu, njihovi družini, otroških doživetjih pa tudi o dobi, v kateri so doraščali. Obeta se torej zanimivo poslušanje, zato vabimo naše bralce in vse, ki radi sledijo slovenski radijski postaji, da prisluhnejo.

TV-ODDAJA O FESTIVALU V MAVHINJAH

Slovenski program deželnega seže RAI bo v nedeljo, 23. septembra, (ponovitev v četrtek, 27. t.m.) ob približno 20.55, po tv-dnevniku, predvajal oddajo o IV. Zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah. S kamero so med večdnevni dogajanjem snemali nekatera prikazana dela. Njihovim odlomkom so dodani intervjuji z organizatorji, režiserji in igralci ter je tako sestavljena celota, ki tudi z drobci in vtisi podčrtuje, kdo ima zasluge za uspešno poletno gledališko srečanje; s kolikšno prizadevnostjo so člani Športno-kulturnega društva Cerovlje-Mavhinje gradili ta festival, da je tudi letos zrastle v odmevne kulturni dogodek; in kako so vsi pretežno mladi igralci znali izkazati svojo navdušeno predanost gledališkemu (ljubiteljskemu) ustvarjanju.

Oddaja, ki si jo je zamislila in zrealizirala Rosana Prezzi, bo za nekaj časa odstrla zastor, ki je ob koncu srečanj padel z obljubo, da se bo čez dve leti spet dvignil za vse tiste navdušence in ljubitelje dramskega ustvarjanja, ki verjamejo v čarobnost gledališke govorice.

IZŠEL JE PONATIS

KNJIŽICA O SVETEM KRIZU NA VIPAVSKEM

Prijatelji kapucinskega samostana v Svetem Križu na Vipavskem so izdali ponatis knjižice o tem kraju, tamkajšnjem samostanu, župnijski cerkvi in duhovnikih oziroma patrih. Ponatis je podprla kmetija Malik, ki jo vodita Jože in Tomaž Malik, v Slapu št. 26 pri Vipavi.

Tako je javnosti ponovno predstavljeno delo z naslovom *Sv. Križ Vipavski*, ki ga je napisal zgodovinar Simon Rutar, izdalo pa Muzejsko društvo za Kranjsko leta 1892. Prijatelji Svetega Križa, kot se je združba prijateljev tega starega naselja in kapucinskega samostana poimenovala, so ponatis Rutarjeve knjižice utemeljili tudi s tem, da letos mineva 150 let od rojstva našega znanega raziskovalca predvsem goriške zgodovine, Simona Rutarja, 100 let od mašniškega posvečenja Ivana Rejca, ki je bil šestnajst let svetokriški župnik, in 70 let, odkar so ga fašistične oblasti odpeljale v konfinacijo. Ob tem omenjamo, da se je župnik Ivan Rejec uveljavil med Goriškimi Slovenci zlasti kot mislec in ideolog. V duši sta mu blestela dva svetla ideala: Bog in narod, načelno krščanstvo in zavedno slovenstvo.

Prijatelji Svetega Križa pa niso zgolj ponatisnili Rutarjevega dela, ampak so to delo obogatili z nekaj dodatnimi prispevki. Tako je opisana zgodovina naselja, samostana in župnijske cerkve v 20. stoletju, poseben zapis pa obravnava znano obdobje, ko se je 12. septembra 1999 na referendumu odločalo o tem, če naj kraj, ki se zdaj imenuje Vipavski Križ, ponovno pridobi svoje nekdanje ime, to je Sveti Križ. V novem delu je objavljen tudi članek o Simonu Rutarju "enem najzaslužnejših slovenskih mož", ki ga je ob dvajsetletnici njegove smrti objavil Koledar Goriške Mohorjeve družbe za leto 1924.

M.

RAZSTAVA V NOVI GORICI

ILUSTRATOR, SLIKAR IN GRAFIK PAVEL MEDVEŠČEK

V paviljonu poslovnega centra HIT v Novi Gorici so v četrtek, 13. septembra, slovesno odprli razstavo risb avtorja Pavla Medveščka. To je zanimiv in vsestransko ustvarjalni likovni umetnik, grafik in ilustrator knjig, ki redno sodeluje s kulturnimi in drugimi ustanovami, v Gorici tudi z Goriško Mohorjevo družbo.

Umetnika, njegova dela in snovanja je predstavila umetnostna zgodovinarica Pavla Jarc. Poudarila je, da se ob gledanju najnovejšega cikla risb Pavla Medveščka "porajajo nekatera temeljna vprašanja o pomenu umetnosti danes, torej v času radikalnih sprememb na vseh področjih človekovega delovanja, tudi sprememb o dojemstvu sveta in človekove istovetnosti v njem. To je tudi obdobje eksplozivne vizualnosti tako v tradicionalnem smislu kot tudi oz. še zlasti v povezavi z novimi tehnološkimi sredstvi. Gotovo se ljubitelji likovne umetnosti kdaj sprašujejo, kaj je ta umetnost, kakšno je njeno poslanstvo, kdaj in zakaj je neko delo umetnina, še zlasti v tem kaotičnem svetu, ki ga v svetovnem likovnem dogajanju zaznamuje stilni

pluralizem: razcvet in razvrat najrazličnejših umetniških praks, pristopov in usmeritev. Kljub subjektivni presoji, večnim dilemam in diskusijam pa nam mora biti jasno, da je likovnost več kot le samozadostna igra ali okras, je način za izražanje in oblikovanje temeljnih življenjskih izkušenj sodobnega človeka. In zdi se, kot da je umetnost edino sredstvo za obvladovanje človekovega obstoja, v katerem se lahko duhovna beda in samota spremenita v večno navzočnost. Ta vprašanja in spoznanja so zapisana tudi v tem ciklusu, čeprav Medvešček vse od začetkov svojega več kot štiridesetletnega umetniškega snovanja bolj ali manj sledi lastnim likovnim vzgibom, ne oziraje se na trenutno veljavne smeri ali gibanja v umetnosti".

Razstava najnovejših risb izbranih v posebnem ciklusu, delo umetnika Pavla Medveščka, bo odprta do 23. oktobra. Ogledati si jo je mogoče vsak dan od 10. do 19. ure.

M.

RAZSTAVA V KULTURNEM CENTRU BRATUŽ V GORICI

ŠANTEL, DRUŽINA SLIKARJEV

V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici bo v petek, 21. septembra, ob 18. uri svečano odprtje slikarske razstave s preprostim naslovom *Šantel*. Ljubiteljem likovne umetnosti v naših krajih že ob omembi tega priimka pride pred oči vrsta odličnih slik in tudi niz slikarjev iz znane goriške rodine Šantel, ki je v naših krajih pustila izjemen niz odličnih slikarskih del, za katerimi pa se je žal pri nas skoraj popolnoma izgubila vsaka sled, če odštejemo tisto, ki so v slovenskih muzejih in v zasebni lasti. Gre za znano družino Šantel, ki je bila v sorodstvu tudi z morda največjim slovenskim slikarjem na Goriškem, z Jožetom Tomincem, in je pri nas živela ne prelo 19. stoletja v 20., ko jih je takratni veter zgodovine razgnal v svet. Avgusta, Henrika, Avgusta mlajša in Saša Šantel so imena slikark in slikarja, ki so zaživel v Gorici, a vsi končali svoje dni v Ljubljani, kamor so se odselili kot veliko takratnih primorskih beguncev.

Družina Šantel je v Gorici pred prvo svetovno vojno s svojo pokončno narodno držo, z umetniškimi zanosom in umetniškim znanjem ter ustvarjanjem pripomogla, da je tedaj zaživel izjemen slovenski umetnostni krog ljudi, ki pričla o zavezanosti kulturi in likovni umetnosti pri nas. Prva svetovna vojna je to umetnostno delo slovenskih ljudi prekinila in morda je tudi to razlog, da njihovo delo danes premalo poznamo, še posebej družine Šantel, ki pa je dobro znana na Slovenskem, kamor so njeni člani odšli živeti in delati. Goriška razstava je to-

rej lepa priložnost, da se z delom likovnih umetnikov Šantel seznanimo boljše. Še posebej velja to za mlade, ki se likovni umetnosti šele približujejo. Prav je, da spoznajo izvrstne umetnike naše preteklosti, kar so člani družine Šantel gotovo bili!

Kulturni center Lojze Bratuž se z razstavo slikarjev družine Šantel skuša pokloniti Gorici ob tisočletnici izbranim, a lepim in živim šopkom likovnih del in tako najlepše pokazati na slovenski doprinos v skupno kulturno blaginjo Gorice in Goriške. Razstava umetnikov Šantel "nima nikakršnih strokovnih ambicij; z njo se goriški Slovenci želimo le oddolžiti spominu umetniške družine, ki je v svojem primorskem obdobju vse svoje delo usmerjala v dvig slovenske kulture in umetnosti na Goriškem," kot so zapisali organizatorji v zgibanko-vabilo na razstavo. Vseeno pa gre za izjemen priložnost, da po razstavi akvarelov družine Šantel, ki je bila v Kulturnem domu, tokrat v Kulturnem centru še bolje spoznamo odlične slovenske likovne umetnike in njihova dela.

Jutri bo o družini Šantel na odprtju razstave spregovorila odlična poznavalka likovne umetnosti naših krajev in domačinka dr. Verena Koršič Zorn, medtem ko bosta Peter Gus na violino in David Bandelli na klavir zaigrala skladbo Saše Šantel *Rokoko* za violino in klavir. Razstavo je omogočilo lepo število slovenskih kulturnih ustanov, nekaj razstavljenih del je tudi iz zasebnih zbirk in je že zaradi tega razstava več kot vredna ogleda.

JUP

OSREDNJA PROSLAVA OB 150. OBLETNICI MOHORJEVE DRUŽBE

Osrednja proslava ob 150-letnici Mohorjeve družbe in dan odprtih vrat bosta v petek, 28. t.m., ob 14. uri v Celovcu (10. Oktober Strasse 25).

Slavnostni govor bo imel pisatelj prof. Alojz Rebula, pozdravne nagovore bodo prinesli predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Bernard Sadovnik, župan dipl. trg. Harald Scheucher, deželni glavar Jörg Haider, škof dr. Franc Kramberger, krški škof dr. Alois Schwarz, predsednik državnega zbora dr. Heinz Fischer. Prebrali bodo tudi pozdravno poslanico zveznega predsednika dr. Thomasa Klestil, nato bo zbrane nagovoril predsednik RS Milan Kučan. Kulturni spored bodo oblikovali ansambel Drava, komorni zbor Ave, MePZ Galus in MePZ Sele. Dan odprtih vrat Mohorjeve hiše in ogled stalne razstave Omanovih slik je predviden od 9. do 12. ure.

NA REŠETU

AH, TA SLOVENŠČINA!

"S slovenščino nimam težav!?" se je spraševal Marko Krečič v zadnjih dveh številkah Novega glasa in nanižal na račun letošnje 20. poletne šole slovenskega jezika vrsto kritičnih pripomb, za katere upam, da jih bo prebral in predvsem upošteval Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

"S slovenščino nimam težav!?" – ta naslov pa je spodbudil moje razmišljanje v drugo smer: zdi se mi, da je pri nas ta stavek izgubil vprašaj in ohranil samo klicaj. Marsikdaj sem namreč opazila, kako smo prepričani, da "s slovenščino nimamo težav!" in da se zato zanjo tudi ne trudimo. To je žal kar splošen pojav in se kaže na različnih področjih: na primer v šolah, kjer imajo učenci veliko večje strahospoštovanje pred italijanščino ali drugimi tuj-

mi jeziki, medtem ko so prepričani, da slovenščino že znajo. Ali na raznih prereditvah, kjer se je v zadnjih časih uveljavilo dvojezično napovedovanje: napovedani v italijanščini so večkrat bolj skrbno pripravljene in podane kot v slovenščini. Isto velja za nekatere dvojezične programe oz. za gledališke liste. Tudi naš tisk večkrat postavlja na laž trditve, da "s slovenščino nimamo težav", in prav tako Radio Trst A.

No, in tako smo pri radiu, ki je glavna tema rubrike Na rešet. V Škratku sem prebrala Dvopičje Jelke Cvelbar, v katerem med drugim piše: "Naš radio dopušča nizko jezikovno raven (da o slišnosti ne govorimo) in se spušča včasih na stopnjo neprofesionalne zasebne radijske postaje omejenega pomena. Nekateri menijo, da gre za težnjo posnemanja zasebnih radijskih postaj;

ker pa te lahko posnemamo tudi v lepi sloveščini, se mi zdi, da gre bolj za to, da je čedalje manj nadzorstva nad tistim, kar gre v eter. Najbolj na dlani je opravičilo, češ, saj ni dovolj ljudi, vse bolj pa se vsiljuje misel, da med nastavljenimi in zunanjimi sodelavci ni več dovolj sposobnih in odgovornih ljudi". (št. 5/6, 2001)

Strinjam se, da je "čedalje manj nadzorstva nad tistim, kar gre v eter". Strinjam se tudi z zadnjim stavkom, kjer pa je po mojem mnenju poudarek na besedi "dovolj": med tolikimi dobrimi časnikarji, programisti in sodelavci je namreč nekaj takih, ki izničujejo delo svojih kolegov in, če se omejimo na jezik, znižujejo jezikovno raven postaje. Večkrat si zapisujem na listke razne cvetke, ki jih slišim, čez čas pa jih vržem v smeti. Vendar naj po spominu navedem nekaj takih ocvirkov: bivši ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu je postal *Vospèrnik* namesto *Vospèrnik*, društvo v Benečiji *Rećan* namesto *Rećán*, v evangeliju be-

remo: *Prepasajte* si ledja, jádnicja je letos postala *jádnica*; zaslišali so dva Indijca, ki so jih aretirali, Slovensko stalno gledališče si je *prislužil* nagrado, nekdo je dobil *površne* rane, drugi se je po nesreči boril z življenjem, nekdo je imel intimen odnos z žrto, gostje so dobrodošli v *oddajo*, meja sneženja se bo spustila *pod 700 metri*, skočili bomo na *POP Tivi*, v Rossettiju bodo začeli sezono z *Esilovim* Agameonom, Ciampi se je poklonil pred *Aro pacis* (in ne *pacis*, kot smo se učili v slovenskih šolah)... Poleg jezikovne neoporečnosti pa bi bilo potrebno pri radiu, ki je slušni medij, veliko več pozornosti namenjati govoru, barvi glasu, dikciji, razumljivosti, smiselnemu podajanju... Nekateri sploh ne bi smeli pred mikrofonom, dokler se ne naučijo pravilno in jasno govoriti oz. brati.

Toda kdo naj opravlja nadzorstvo nad nastavljenimi in zunanjimi sodelavci? Posebno če so ti prepričani, da s "slovenščino nimamo težav"?

TEJ

BELI PRIROČNIKI KROŽKA VIRGIL ŠČEK

SPODBUDA K NADALJNJEMU RAZISKOVANJU

FOTO KROMA

31., 32. in 33. knjiga iz serije "belih priročnikov" krožka za družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta so dela, ki človeka spodbujajo k nadaljnjemu raziskovanju in nadaljnjim analizam. Tako je bilo med drugim rečeno na predstavitvi paketa najnovjših izdaj krožka Šček v torek, 18. t.m., na njegovem sedežu v Trstu ob prisotnosti avtorjev (manjkal je le Mario Gariup, ker je bil zadržan v Kanalski dolini). 32. in 33. knjiga sta bili sicer že predstavljeni, saj gre za drugi del predelane diplomske naloge Vide Valenčič z naslovom *Politika in manjšine: ljubezen ali brezbriznost?* (v italijanski) in za prav tako predelano diplomsko nalogo Erika Dolharja o osimskih sporazumih z naslovom *Prelomnost osimskih sporazumov*. O teh dveh delih smo obširno poročali tudi v našem časopisu: naj samo povejmo, da se je Vida Valenčič, potem ko je v prvi knjigi obravnavala zadržanje politologov do manjšinskega vprašanja, v drugi knjigi lotila analize treh manjšinskih strank v Italiji - Union Valdotaïne (stranke francoske manjšine v Dolini Aoste), Südtiroler Volkspartei (Južnotirolske ljudske stranke - stranke nemške manjšine na Južnem Tirolskem) in Slovenske skupnosti, pri čemer jo je zanimal predvsem sociološki vidik. Erik Dolhar pa se je za svojo študijo oprl na številne dokumente, zlasti pa na intervjuje z glavnimi akterji dogajanja v času podpisa osimskih sporazumov leta 1975, ki jih je pred časom predvajal Radio Trst A. Osimo predstavlja konec druge svetovne vojne na našem ozemlju, saj je definitivno določil državno mejo, manjšinsko vprašanje pa je na italijanski strani ostalo nerešeno, sedaj pa smo dobili pomanjkljiv zaščitni zakon.

31. "beli priročnik" je sicer letos izšel kot prvi, predstavljen pa je bil kot zadnji. Gre za prevod knjige, ki jo je ukljanski župnik Mario Gariup v italijanski izdal leta 1994 pri drugem Dom in ki govori o opciji za tretji rajh v Kanalski dolini (tako se glasi tudi naslov dela). Delo je že leta 1995 prevedla časnikarka koprške televizije Vida Gorjup Posinkovič (prevod je finančno podprlo slovensko ministrstvo za kulturo), založnika pa je našla šele sedaj, ko sta knjigo izdala z združenimi močmi krožek Šček in zadruga Dom. Gariupova knjiga Opcija za tretji rajh v Kanal-

ski dolini opisuje, kot je na torkovi predstavitvi dejal predsednik krožka Šček Raško Dolhar, dramatično obdobje, ki ga je slovenski življenj v Kanalski dolini doživljal leta 1939 in potem, ko je bil pod močnim pritiskom nacistične pete kolone. Slednja je spodbujala k optiranju prebivalstva za Nemčijo in posledično za izselitev v nemški rajh, kar je italijanska fašistična oblast sprejemala zelo dobrohotno. Cilj dogovora med Mussolinijem in Hitlerjem je bil namreč očiščenje obmejnega območja med Italijo in Nemčijo. Na žalost so nacistični propagandi - kljub nasprotovanju npr. žabniškega župnika Raška Premrla, ki so ga zaradi tega preganjali in leta 1940 prenesli - nasledili tudi mnogi Slovenci, ki so optirali za Nemčijo. Pri tem so deloma prepisali premoženje na sorodnike, nekaj premoženja pa je bilo tudi prodanega za Slovence zloglasni ustanovi Ente Tre Venezie. Na mesto Slovencev, ki so se sicer izseljevali počasi (začenjali so namreč razumeti, da nekaj ni v redu), so prihajali furlanski priseljenci, ki so radikalno spremenili etnično podobo Kanalske doline. Optante pa so nemške oblasti vselile v domove, ki so jih poprej morali izprazniti koroški Slovenci, ki so jih nacisti izselili v notranjost rajha. Marsikoga so tudi mobilizirali in poslali na rusko oz. finsko fronto, od koder se nekateri niso več vrnili. Po dogovoru De Gasperi-Gruber iz leta 1946 pa so tisti optanti, ki so se vrnili v domači kraj, lahko dobili nazaj svoje premoženje. Zajetno knjigo (322 strani) krasijo zanimive fotografije, vzete predvsem iz takratnih nacističnih časopisov, ki so povečevali "vrnitev" Kanalančanov in objem "matične domovine".

Na torkovi predstavitvi je Ivo Jevnikar izrazil zahvalo Svetu slovenskih organizacij in Zadrugi kraški banki za denarno pomoč ob izidu knjig (lete so bile tiskane v 500 izvodih, nameravajo pa jih predstaviti tudi v Ljubljani in še drugod po Sloveniji in zamejstvu). Srečanje, ki sta se ga udeležili tudi slovenska konzulka Lea Stančič in prevajalka Vida Gorjup Posinkovič, pa je bilo tudi priložnost za krajše razmišljanje o pomnosti osrednjega slovenskega tiska in javnosti do takih kulturnih dogodkov v zamejstvu, kot so izidi takih knjig. Splošna ugotovitev je bila, da je te pomnosti odločno premalo.

IŽ

PO DOGAJANJU V VZHODNOKRAŠKEM RAJONSKEM SVETU

"TA UPRAVA NE SPOŠTUJE DEMOKRATIČNIH PRAVIL"

IVAN ŽERJAL

Žalostni dogodek, ki se je pripetil prejšnji torek, 11. t.m., na srečanju rajonskega sveta za Vzhodni Kras s tržaškim županom Robertom Dipiazza, še naprej odmeva in je povzročil ostro reakcijo predstavnikov Oljke, ki desnosredinski občinski upravi očitajo nepripravljenost spoštovati demokratična pravila.

Kot znano, se je v torek, 11. t.m., župan Roberto Dipiazza z nekaterimi odborniki podal na Opčine, da bi se udeležil seje vzhodnokraškega rajonskega sveta. Seja, na kateri so bila obravnavana številna konkretna vprašanja in načrti, ki zanimajo krajanje (seja je bila tudi dostopna javnosti), je potekala sproščeno in v prijateljskem vzdušju in nič ni dalo slutiti, da se pripravljajo nevihta. Pa je do le-te prišlo, ko je predsednik rajonskega sveta Zoran Sosič prosil za pojasnilo v zvezi s tiskanjem dvojezičnih letakov o razstavi o jamskih medvedih. Resnici na ljubo je na torkovi seji problem sprožil dejansko eden od odbornikov, na Sosičevo vprašanje pa se je župan, in z njim odbornik Fulvio Sluga, razburil do take mere, da je skupaj s svojim spremstvom na vrat na nos jezno zapustil sejo. V naslednjih dneh je župan za krajevni tisk dejal, da so mu na torkovi seji hoteli nastaviti politično past in da odslej ne bo več imel stikov s predsednikom Sosičem, ampak samo s podpredsednikom (sicer je to stališče potem delno omilil). Dogodek pa je Zorana Sosiča tako pretresel, da je ostal brez besed, v naslednjih dneh pa ni hotel dati izjav.

Incident na seji vzhodnokraškega rajonskega sveta je samo zadnji v seriji potez se-

FOTO KROMA

danje tržaške občinske uprave, ki so v zadnjih mesecih dodobra razburkale tržaške politične vode. Predstavniki levosredinske opozicije Oljke, Illyjeve liste in Stranke komunistične prenove so od predsednika tržaškega občinskega sveta Bruna Sullija zahtevali, naj nemudoma skliče prvo občinsko komisijo, ki je pristojna za institucionalne zadeve, da se znotraj le-te razčisti torkovo dogajanje na Opčinah. Svetovalec Slovenske skupnosti v okviru Oljke Peter Močnik pa je na seji občinskega sveta v četrtek, 13. t.m., naslovil na župana nujno vprašanje, ali občinska uprava namerava nadaljevati s prakso tiskanja dvojezičnih letakov, in to na lastne stroške, kot se je to dogajalo doslej (stališče uprave je namreč bilo, da si mora vzhodnokraški rajonski svet sam tiskati in plačati dvojezične letake).

Pri vsem tem Oljka in Illyjeva lista (ki sta svoje stališče

v zvezi z incidentom predstavili na tiskovni konferenci v ponedeljek, 17. t.m., v kavarni Tommaseo - na sliki) izražata svoje nelagodje in svojo zaskrbljenost, saj je openski dogodek po njunem mnenju predvsem razgalil dejstvo, da v tržaški občinski palači ne odloča župan, ampak poslanec in odbornik za kulturo Roberto Menia. Dipiazza upravi očitata nespoštovanje občinskih institucij in predstavnikov prebivalstva. Za te ljudi, tako Oljka in Illyjeva lista, pravila in statuti ne obstajajo: župan hoče sam določiti pravila o upravljanju in obnašanju ter zavrača demokratično sooceno. Prisotna je tudi bojazen, da občinska uprava ne bo več priznavala Zorana Sosiča za predsednika vzhodnokraškega rajonskega sveta, ki na tak način ne bo mogel več sproščeno delovati kot doslej. Prvi znak tega novega "odnosa" bi lahko bilo dejstvo,

da ni še nihče nadomestil uslužbenke na openski izpostavi, ki je šla na dopust.

Sicer, pravijo še pri Oljki in Illyjevi listi, je nedopustno, da se župan obnaša na tak način. Dipiazza bi se moral ponovno seznaniti s tem, kar pomeni izraz "demokratična norma". Dejstvo, da občinska uprava nalaga vzhodnokraškemu rajonskemu svetu nalogo, da si sam tiska in plača dvojezične letake, pa je v nasprotju z zaščitnim zakonom, ki med drugim določa, da se raven že obstoječe zaščite ne sme znižati. V levosredinski opoziciji so, kot že rečeno, tudi prepričani, da v bistvu župan ne odloča avtonomno, ampak da politiko občinske uprave oblikujejo drugi. Zato menijo, da je openski incident le majhna epizoda oziroma vrh ledene gore, ki kaže na zelo huda obnašanja in izbire.

GOSTOVANJE ZBOROV RDEČA ZVEZDA-DEVIN V NEAPLJU

NABIRANJE DRAGOCENIH IZKUŠENJ

SARA MAGLIACANE

Po raznih prireditvah na domačih in manj domačih tleh smo se pevci združenega zbora Rdeča zvezda-Devin v začetku septembra podali na končni cilj priložnostne združitve - gostovanje v Neaplju.

Udeleženci smo se v četrtek, 6. t.m., zvečer vkrkali na vlak in se po prestani noči pripeljali v Neapelj, kjer nas je sprejel Domenico Cozzolino, organizator pevске revije *Citta' di Ercolano* in zborovodja istoimenskega zbora. Simpatični Mimmo nas je vodil po mestu. Kot prvo znamenitost smo si ogledali baziliko karmeličank, kjer smo prisluhnili najmlajšemu italijanskemu škofu, ki nam je govoril o zgodovini te cerkve in posredno mesta. Ogledali smo si tudi znamenito podobo Karmelske Matere Božje. V zahvalo smo prijaznemu škofu poklonili Vodopivčevo *Ave Mario*.

Načrtovani sprehod po trdnjavi S. Elmo nam je "prepreči-

la" poročna slovesnost, ki se je v njej odvijala, zato smo se odločili za pot skozi slikoviti center mesta, ki se je zaključila ob zasluženih pizzah. Kasneje smo odpotovali proti Sorrentu in se nastanili v hotelu. Lepo vreme in morje sta prepričali nekateri, da so si privoščili kopanje. Drugi so raje raziskovali mestne ulice, ostali pa smo varčevali z energijami in počivali v senci ali v hotelski sobi.

Pod lunino svetlobo smo se podali po mestu do pristana; skupina pevk je improvizirala kratek nastop in privabila nekaj radovednejšev na dvorišče pred konservatorijem.

Naslednji dan je bil na vrsti ogled Pompejev, kjer smo nalleteli na "neuradnega" vodiča. Prevaro pa smo ugotovili šele dan kasneje, saj nam je zelo prepričljivo, čeprav malce po svoje, razlagal navade in razvade Rimljanov pred letom 79 po Kr., ko je pepel iz Vezuva zasul in ohranil to bogato trgovsko mesto. Antično rimsko gledališče je zaradi svoje dobre aku-

stičnosti in sugestivne lege še vedno uporabljeno za koncerte, zato smo izkoristili priložnost in zapeli *Kolo* Vasilija Mirka.

Nato smo se začeli pripravljati na večerni koncert, ki je bil v vili Campolieto v Ercolano. Koncertni spored, ki smo ga pripravili, je bil sestavljen tako, da smo začeli z nekaterimi zahtevnimi, a bolj umirjenimi in otožnimi pesmimi, ki so sicer naletele na odobravanje sladokuscev, niso pa dosegle srca in predvsem rok večine publike. Ko pa so prišle na vrsto bolj živahne ljudske pesmi iz slovenske tradicije, so se marsikateremu poslušalcu zaiskrile oči in so vedno bolj bučno izrazili svoje zadovoljstvo. Županjo občine Ercolano Luiso Bossa je posebno navdušila slovaška pesem *Tancuj, tancuj*, velik aplavz pa je doživela tudi naša izvedba *Istrske suite*. Višek je zbor dosegel, ko je zapel priložnostno Vodopivčevo priredbo ljuske pesmi v neapeljskem narečju *Munasterio e Santa Chiara*.

Isti večer je nastopil tudi zbor Universitaria di Perugia, ki je predstavil nekaj znanih pesmi iz zakladnice črnske duhovne glasbe ter tri odlomke iz Verdijevih oper. Za zadnjo pesem - študentsko himno *Gaudeamus igitur* - pa smo se jim pridružili še pevci združenega zbora Rdeča zvezda-Devin in tako v prijatnem vzdušju zaključili koncert.

Naslednje jutro smo prisluhnili koncertu rimskega zbora Polyphonia, pozneje pa smo si ogledali herkulanske izkopanine.

Pred odhodom domov smo poleg pizze spoznali še manj znane jedi neapeljske kuhinje, kot so npr. krokete iz alg, nato pa smo se poslovili od zanimivega mesta ob vzhodni Vezuva in od prisrčnih gostiteljev. Od tega zelo pozitivnega gostovanja nam bo ostalo veliko število fotografij, ure filmskih posnetkov, predvsem pa dragocene izkušnje.

KONCERT UDELEŽENCEV ORGELSKEGA SEMINARJA ZCPZ

GLASBA NAJ TUDI POMAGA LAJŠATI STISKO TEH DNI

V okviru tradicionalnega poletnega pevskega seminarja Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki je potekal avgusta letos v Bovcu, je stekel tudi orgelski seminar, na katerem je mentorica prof. Angela Tomanič skrbel za napredek štirih udeležencev. Le-ti so se v dopoldanskih urah soočali po eni strani z liturgiko in vadenjem spremljanja cerkvenega petja ter odgovorov med mašo ali drugimi obredi, po drugi strani pa so vadili skladbe, ki so jih načrtovali igrati na zaključnem nastopu. Vendar so se elektronske orgle v dvorani v Bovcu pokvarile, tako da je občinstvo lahko prisluhnilo le pevskega delu, nastopa tečajnikov orgelskega seminarja pa ni bilo. Zato si je ZCPZ skupaj z moškim zborom Fantje izpod Grmade omislila orgelski koncert, ki je bil v soboto, 15. t.m., v novi cerkvi v Štivanu in na katerem so nastopili udeleženci seminarja (Marija Kerže, Katja Lavrenčič, Mira Fabjan in Davorin Starec) z mentorico prof. Tomaničevno. Po besedah Marka Tavčarja, ki je prisotne pozdravil v imenu ZCPZ, je sobotni nastop pomenil tudi dejanski zaključek letošnjega poletnega seminarja.

Izvajalci so se tako preizkusili na orglah, ki jih je sredi tridesetih let prejšnjega stoletja izdelala goriška delavnica Bencs kot svoje dvanajsto delo. Kot prva je nastopila Marija Kerže, ki je izvedla *Preludij in fuga* v C-duru Johanna Sebastiana Bacha, skladbo, kjer se isti motiv ponovi 41-krat, kar ponazarja tudi Bachov podpis. Skladbe z imenom *Voluntary* so bile med

FOTO KROMA

organisti zelo priljubljene: Katja Lavrenčič je na sobotnem koncertu zaigrala *Voluntary* v F-duru Georga Friedricha Händla (stavka *Largo in Fuga*), poleg tega pa še Bachovo *Fugo* v a-molu. Kot tretja je nastopila Mira Fabjan, ki je občinstvu ponudila v poslušanje štiri skladbe: prvi je bil na vrsti *Versetto* Gaetana Valerija, skladatelja in organista, ki je deloval v Vidmu. Drugi je bil *Cantabile* beneškega skladatelja Benedetta Marcella, zatem pa sta prišli na vrsto še dve skladbi Kamila Maška, in sicer *Postni preludij* in *Postludij*. Davorin Starec je za štivanski nastop izbral pretežno skladbe slovenskih avtorjev: začel je s *Preludijem* v d-molu Lojzeta Mava, nadaljeval s sk-

ladbo *Piccola fanfara* skladatelja Marca Enrica Bossija iz Brescie, zaključil pa s *Finalom* Antona Jobsta. Kot zadnja je nastopila mentorica udeležencev seminarja, prof. Angela Tomanič. Najprej je zaigrala *Preludij in fuga* v e-molu hamburškega skladatelja Vincenta Lübecka, kateri sta sledila *Andantino* in *Allegro* iz Druge sonate Benečana Baldassarreja Galluppia. Zatem je prišla na vrsto *Sonata*, ki je edino znano delo Jakoba Franciška Zupana, avtorja, ki je deloval v Kamniku v 17. stol. Sledile so Variacije na lursko pesem Matije Tomca, prof. Tomaničeva pa je na koncu zaigrala Jobstov *Allegro Marciale*.

Koncert v štivanski novi cerkvi, ki jo krasijo poslikave Av-

gusta Černigoja, sicer ni privabil kdovekako velikega števila poslušalcev, so pa prisotni prisluhnilo nastopu organistov z veliko pozornostjo in na koncu nagradili nastopajoče s toplim ploskanjem. Udeleženci koncerta so se nato zbrali na družabnosti na sedežu zbora Fantje izpod Grmade v Devinu. Vzdušje, ki te dni prevladuje v dobrem delu sveta zaradi tragičnih dogodkov v Združenih državah Amerike, morda ni primereno, da se prirejajo kulturne prireditve. Vendar, kot je na koncu dejal Marko Tavčar, ki je tudi povezoval spored, lahko ta glasba tudi pomaga lajšati stisko teh dni, zato da gledamo v prihodnost z večjo vero in zaupanjem.

IZ

ZGONIK / ORGELSKI KONCERT ANDREJA PEGANA

IZVRSTEN IZSEK RAZVOJA ORGELSKE GLASBE

MATJAŽ RUSTJA

Župnija sv. Mihaela Nadangela v Zgoniku je v soboto, 15. septembra, vabila (v okviru praznovanj ob prazniku svojega zavetnika) na orgelski koncert prof. Andreja Pegana. Vešča roka priznanega organista je dobro znana v našem širšem prostoru, saj je prof. Pegan koncertiral v Italiji, Sloveniji, Nemčiji, na Poljskem in v Franciji. Udeležil se je tudi več mednarodnih natečajev in se izpopolnjeval z raznimi priznanimi glasbeniki (Vogel, Hopmann, Isoir, Torrent, Langlais, Tagliavini, Bergant). Ukvarja se tudi s kompozicijo in je napisal že več del za orgle in druge sestave. V Zgoniku je prof. Pegan nastopil že drugič.

V pozdravnih besedah je domači župnik dr. Jože Markuža predstavil orgelski koncert, katerega program je segal od renesanse do današnjih dni. Orgelska glasba petih stoletij je tako ponudila izvrsten izsek razvoja te glasbene vrste, ki pa ji žal širša javnost odmerja premalo pozornosti. Sobotni koncert pa je dokazal

(če je bilo to sploh še potrebno), da je svet pisčali izredno očarljivi in prav gotovo edinstveni v zvoku in izvajanju.

Občutki potovanja skozi čas so se v renesančnem notnem črtovju oblekli v slavnostno in svečano obleko, ki so jo izdelali bogaboječji pogledi v nebesa. Odtenki upanja in stremljenja po višjem, boljšem in blaženem življenju so rodili glasbo, ki je tedanjega človeka, reveža ali bogataša, opominjala na zemskost bivanja in vsemogočnost božjega. V stoletjih se je odnos do svetega spreminjal, tako da se je tudi glasbena govorica vse bolj približevala človeku, začela je spreminjati zvokovno obdelavo tem, ki pa so ostale zveste utehi vere in upanju v blaženo nadzemske. V našem času pa se izbrani temi približuje tudi iskanje novih prijemov, kombinacij in vsestranskega eksperimentiranja zlahkih orgel.

Na sobotnem koncertu sta se prepletali svetost in svetnost dvanajstih mojstrov svetovnega kova (J.A. Reinckena, G. Cavazzonija, G. Frescobaldija,

J. S. Bacha, J. Brahmsa, S. Mallica, Pau Bruna, J.H. Buttstedta, C. Ph.E. Bacha, J. Zupana, A. Jobsta in N. Luisottija). Ponujena je bila priložnost, ki je

primerno ovrednotila kulturo orgel. V Zgoniku pa bomo lahko še pričali takim in podobnim pobudam, je ob koncu dejal dr. Markuža, ki je s temi besedami želel poudariti, da velja tako kakovostne orgle (obnovljene so bile pred dvema letoma) prav gotovo ovrednotiti.

DRUŠTVO ROJANSKI KRAPAN

PRVI "ROJAN DAY"

FOTO KROMA

Slabo vreme je precej zagodlo društvu Rojanski Krpan, ki je v nedeljo, 16. t.m., priredil prvi t.i. "Rojan Day" (Rojanski dan). Odpadla sta namreč načrtovana tek v reber in maša pri kapelici pri Lajnarjih. Vseeno pa se je večja skupina neustrašnih

navdušencev podala na pohod do Lajnarjev, kjer je bila družabnost na domačiji gostoljubne gospe Anite Perič. Ob domačih dobrotah res ni manjkalo veselja in sproščenega vzdušja, kot priča fotografija.

SLOMŠKOVA NEDELJA V CELOVCU

ob 150-letnici Mohorjeve družbe
bo v Celovcu
v nedeljo, 30. septembra,
praznovanje Slomškove nedelje.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na to praznovanje in zato pripravlja poseben avtobus, ki bo odpeljal iz Trsta (postajališče za avtobuse, ki vozijo na letališče, ob železniški postaji) ob 8. uri, nato se bo ustavil v Sesljanu ob 8.20 in v Gorici na Travniku ob 9. uri. Na Koroškem bomo imeli kosilo in bomo obiskali Krnski grad ter se udeležili slovesnosti v celovski stolnici. Po sv. maši bo družabnost, nato odhod proti domu.

ZA INFORMACIJE IN VPISOVANJE kličite na naše uredništvo v Gorici, tel. 0481 533177, ali uredništvo Novega glasa v Trstu, tel. 040 365473, ali pa dr. Jožeta Markužo tel. 040 229166.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

razpisuje

ABONMA ZA SEZONO 2001-02

(PREDPVPI)

DOSEDANJI IN NOVI ABONENTI lahko potrdijo svoj sedež ter vpišejo abonma za sezono 2001-02 do 26. t.m.

Redni vpis abonmaja bo potekal od 1. oktobra dalje.

Vsi, ki bodo izbrali svoj abonma v času predpisa, si bodo lahko ogledali brezplačno eno izmed gostujočih predstav izven abonmaja.

Za italijansko govoreče gledalce SSG ponuja abonma red T z italijanskimi podnapisi. K vpisu so vabljeni tudi vsi člani jezikovno mešanih zakonov.

Gledališka blagajna bo v času predpisa odprta od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure.

VSE INFORMACIJE dobite na telefonski številki 040 362542.

UGODNOSTI PRI VPISU MLADINSKEGA ABONMAJA JE OMOGOČILA ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

OBVESTILA

KONCERTNA POBUDA Rojan in Glasbena matica Trst vabita na Prvi koncert diplomantov šole Marija Kogoja, ki bo v nedeljo, 23. septembra, ob 18. uri v Marijinem domu v Rojanu. Nastopila bosta harmonikarja Goran Ruziz iz razreda prof. Klavdija Furlana in Mirko Ferlan iz razreda prof. Dorine Kante.

V ŽUPNIJSKI dvorani v Nabrežini bodo zopet na sporedu mesečne konference. V sredo, 26. septembra, bo o važnem problemu Muslimani danes predaval Milan Nemač s koreferatom Marije Breclj ter z ogledom diapozitivov. Sledita razgovor in družabnost. Vabljeni!

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva bosta začela novo delovno leto s praznovanjem godu sv. Vincencija Pavelskega v četrtek, 27. septembra. Pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. Delle Docce 34 v Trstu, ob 16. uri sv. maša s premišljevanjem, sledila bo družabnost. Toplo vabljeni k udeležbi vsi, tudi tisti, ki niste včlanjeni!

V ŽUPNIJSKI dvorani na Proseku se v petek, 28. septembra, ob 20. uri prično srečanja na temo: *Sveto pismo, bajka ali resnica!* Če nimaš predsodkov in te zanima tema, se nam pridruži. Uvodno predavanje bo

imel tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Predavanja z diskusijami ob potem enkrat mesečno. Vabljeni!

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v ponedeljek, 1. oktobra, izlet preko Brkinov v Marijino romarsko svetišče na Trsatu pri Reki. Ogledali si bomo tudi zanimivo mestece Kastav. Vračali se bomo mimo Opatije skozi galerijo pod Učko, mimo Roča (središča glagoljašev) in Buzeta. Vpisovanje v trgovini Fortunato, ul. Valdirivo 23 v Trstu, do 22. septembra oz. do zapolnitve razpoložljivih mest. Informacije na telefonskih številkah 040 43194 in 040 639949.

DAROVİ

ZA CERKEV v Mavhinjah: Herman Jazbec 50.000 lir; Božena Terčon 50.000 lir; Zvonko Godnič 10.000 lir; N.N. 100.000 lir; Ida Semolič 50.000 lir; Milena Legiša 50.000 lir; Pavla Širca 50.000 lir; N.N. 100.000 lir; Ljilija Furlan 50.000 lir; N.N. 100.000 lir; Marija Legiša 200.000 lir; Franko Šoban 100.000 lir.

ZA CERKEV na Pesku: Zora (Albina) v spomin na pokojne brate in sestre 200.000 lir; v spomin na svoje pokojne daruje hči Marija (Gročana 31) 50.000 lir; družina iz Drage 200.000 lir.

NEDELJSKI OBISK PREDSEDNIKA ITALIJANSKE REPUBLIKE CARLA AZEGLIA CIAMPIJA V GORICI

S 1. STRANI

ŠE ENA ZAMUJENA PRILOŽNOST

Sosednja država bo prej ali slej postala sestavni del Evropske unije, pa če je to desničarjem v Gorici prav ali ne.

Tudi italijanski predsednik Ciampi se je kot znan pragmatik in realist dotaknil tega vprašanja, ko je na goriškem gradu v nedeljo popoldan preprosto dejal goriškim upraviteljem, da bo Rim nudil vso potrebno pomoč z besedami: "Sodelujte in pomagali vam bomo!"

Tisti "sodelujte!" stoji za sodelovanje s sosednjo Novo Gorico in s Slovenijo, ki se ga nekateri pri nas izjemno otepajo, pa čeprav v javnosti seveda govorijo drugače, kajti veliko lažje je govoriti o strpnosti in sožitju, o enakopravnosti in še čem, kot pa to v praksi dan za dnem udejanjati.

Tudi dejstvo, da se predsednik krovnih organizacij nista mogla srečati z italijanskim predsednikom, dokazuje našo trditev, da gre za premišljeno zamolčevanje in vsakodnevno "brisanje" slovenske prisotnosti v Gorici in na Goriškem.

O tem, da je župan s svojo občinsko vlado hotel na vsak način imeti v mestu na meji v nedeljo med obiskom italijanskega predsednika vojaško paradno in jo je tudi imel, nima smisla izgubljati besed, saj je lahko vsakdo, ki se je udeležil, sam uvidel, da zanjo ni vladalo velikega zanimanja. Najbolj je o tem pričalo dejstvo, da je italijanskega predsednika pričakalo v Gorici malo ljudi, veliko manj od pričakovanih velikanskih množic.

In naj nam nihče spet ne reče, da je bilo spet vreme tisto, ki jo je zagodlo!

NATRPAN PROGRAM PRAZNIČNEGA DNE

ERIKA JAZBAR

V nedeljo je bil na prvem uradnem obisku v Gorici predsednik republike Carlo Azeglio Ciampi. Najvišji predstavnik italijanske republike se je v naše mesto pripeljal zato, da bi s svojo prisotnostjo poklonil Gorici najslovesnejšo poanto ob praznovanju tisočletnice prve dokumentirane omembe. Resnici na ljubo so vsedravnim mediji goriški obisk poudarili predvsem zato ker je bil to prvi javni nastop predsednika republike po ameriški tragediji, krajevni mediji pa so nedeljski dan v Gorici vezali na drugi dve obletnici, ki sta ju organizatorji objeli v praznovanje, in sicer 54 let prihoda Gorice pod italijansko mejo ter 140 let združitve Italije. O Otonovem dokumentu je bilo le malo govora.

Vreme ni prizaneslo organizatorju nedeljskega programa, t.j. goriški občini oz. točneje večini, ki upravlja mesto, saj je dež neusmiljeno nagajal in je ponehal le v poznih jutranjih urah, ko je bila na sporedu vojaška parada 12.000 mož. Slabo vreme je zato prekrizalo račune marsikomu, tako da je bila tudi udeležba s strani Goričanov pod pričakovanji. Okoli nedeljskega dogajanja je bilo dejansko vse tiho, dokler ni prišla na tiskovni konferenci na dan zgibanka z vsemi srečanja in so se vsi lahko zagledali med nepovabljenimi ali povabljenimi, ki bodo sledili dogajanju iz prve ali zadnjih vrst.

Predsednik Ciampi je prišel v Gorico v jutranjih urah, čakal

FOTO BUMBACA

pa ga je nadvse pester in intenziven program srečanj. Ob prisotnosti množice je v Spominjskem parku položil venec na spomenik padlim in deportirancem v drugi svetovni vojni. Nato se je v spremstvu obrambnega ministra in poveljnika italijanskega generalštaba podal v Ljudski park. S tribune je sledil sprevodu impozantne parade, na kateri so sodelovali pripadniki raznih rodov vojske in veteranskih združenj (med katerimi ni bilo X. Mas, kljub prizadevanju nekaterih predstavnikov večine, ki upravlja naše mesto).

Slavnostno kosilo se je odvijalo na prefekturi ob prisotnosti izbranih predstavnikov gospodarskega in kulturnega sveta, med katerimi ni bilo nobene-

ga Slovenca. Na prefekturi se je predsednik Ciampi srečal tudi z goriškim nadškofom Dinom De Antonijem, ki je bil ob predsedniku pokrajine Brandolinu med redkimi, ki je predsednik konkretno opozoril na multikulturno stvarnost, s katero se lahko ponosa naše mesto. Med drugim je nadškof predsedniku povedal, da praznuje naša nadškofija 250 let ustanovitve, ter objel glavne smernice, na katerih se je v stoletjih gradila na odprtosti in posebnosti Goriške.

Drugi del srečanj italijanskega predsednika Ciampija v Gorici je bil ravno tako natrpan. Potekal je na goriškem gradu, kjer je prišlo do najpomembnejšega političnega dogodka, ki so ga zabeležili vsi vsedravnimi me-

diji, in sicer prvega uradnega govora po ameriškem terorističnem napadu. Z našega zornega kota je v omenjenem govoru bilo pomembno predvsem to, da je predsednik Ciampi izrazil vso podporo vključevanju Slovenije v EU ter dodal, da bo Gorica tako ponovno postala mesto stičišča in srečanja med različnimi skupnostmi. Železna zavesa se je spustila tudi na naši meji, žica, ki je delila Goriško, spada že v arheologijo. Svoj nagovor je zaključil z bodrilnimi besedami ter dejal, da je osrednja oblast pripravljena priskočiti na pomoč našemu območju, pomembno pa je, da se naši odgovorni in navadni ljudje prizadevajo predvsem za skupno delo s skupnimi močmi. Na gradu se je pred-

sednik republike srečal z najvišjimi predstavniki občin, pokrajine in dežele. Med povabljenimi sta bila tudi sosednja župana Nove Gorice in Šempetra-Vrtojbe. Na gradu so spregovorili goriški župan, predsednik pokrajine ter predsednik deželnega odbora. Giorgio Brandolin je med drugim v svojem nagovoru podal zaključne stavke v slovenskem in furlanskem jeziku.

V nadaljevanju se je predsednik odpravil na goriško občino, kjer se je sestel z odborom, nato stopil v belo dvorano občinske palače, kjer so ga nestrno pričakovali svetovalci in predsedniki rajonskih svetov ter predsednik slovenske konzulte, ki so prisluhnili njegovim pozdravnim besedam. Predsednika krovnih organizacij pa sta pristojnemu sodelavcu italijanskega predsednika izročila spomenico, v kateri so ob odprtih vprašanjih izražena tudi zahvala za pomoč, ki jo je predsednik usmeril za odobritev zaščitnega zakona. Zatem se je predsednik Ciampi poklonil spomnu deportirancev pri plošči pred železniško postajo, pred odhodom v Rim pa je kot prvi predsednik republike položil venec tudi pred obeležje neznanih padlih vseh vojn Ara pacis na medejskem griču.

No border social forum se je na Travniku predstavil s prisrčnim transparentom za presejanje meja, na predsednika pa je naslovil odprto pismo, v katerem med drugim takole piše: "Meje in pregrade, ki ločujejo ljudi, lahko odstranijo samo iniciative, ki bi uravnovešale uporabo zemeljskih ekonomskih virov, vire, ki pripadajo celotnemu človeštvu. Tako bo mogoče razviti potrebne premise za razvoj in graditev miroljubne družbe, ekonomsko zdrave in kulturno osveščene do take mere, da lahko razvija solidarno človeško sobivanje in sožitje".

SSG PREDSTAVILO ABONMAJSKI PROGRAM ZA GORICO

ODPRTI DO VSEH, A ZVESTI SVOJIM KORENINAM

IVA KORŠIČ

Slovensko stalno gledališče je v sredo, 12. t. m., imelo tiskovno konferenco v Gorici, v kavarni Vittoria, ki je v goriškem mestu s kinodvorano stičišče slovenskih in italijanskih ljubiteljev filmske in druge umetnosti. Predsednik SSG Filibert Benedetič, organizatorica in odgovorna za stike z javnostjo Valentina Repini ter umetniški vodja in direktor Marko Sosič so predstavili v slovenščini in italijanščini letošnji abonmajski spored za Gorico. Prisotni so bili tudi predstavniki KC L. Bratuž in Kulturnega doma. Filibert Benedetič je uvodoma izrazil veselje nad minulo sezono, ki je bila uspešna in je v Trstu prinesla bistvene spremembe, ker je SSG prvič nagovorilo italijansko publiko z uvedbo abonmaja z italijanskimi podnapisi. Ker je ta izkušnja obrodila sadove, jo bo v prihodnosti gledališče skušalo uvesti tudi v Gorici. Povedal je še, da se je število gledalcev zvišalo na 49.000, in to je v svojem posegu potrdila tudi Repinijeva, ki je dodala še dru-

FOTO BUMBACA

ge dosežke iz lanske sezone. Benedetič je poudaril potrebo po boljši organizacijski prisotnosti gledališča v Gorici. Sodelovanje z obema slovenskima domovoma je zelo dobro, vendar so se lani zaradi v Gorici tehnično neizvedljivih predstav morali gledalci nekajkrat peljati v tržaški Kulturni dom.

Marko Sosič je po pozdravu in zahvali upraviteljem Kina Vittoria za razpoložljivost prostorov z vidno tesnobo v srcu rekel, kako je režiser Babič mislil, da gledališče more spremeniti svet, toda kmalu je spoznal,

da svet spreminja gledališče. Tragični dogodki v Ameriki bodo gotovo vplivali tudi na umetniško snovanje. K sreči je bil repertoar za sezono 2001/02 zasnovan pred tem grozodejstvom, drugače bi ga bilo težko izoblikovati. Svet je sedaj pred neko prelomnico, ki bo pogojevala tudi delo v gledališču. SSG je sicer sredi pozitivnega trenutka svojega obstoja, a vseeno bo moralo v tej sezoni pregledati marsikateri koncept svojega delovanja in ustroja. Poglobiti bo moralo delovanje v goriškem prostoru, do kate-

rega je bilo gledališče posebno pozorno, toda v zadnjih letih žal ni bilo tako, ker se je morala goriška publika večkrat seliti v Trst zaradi odskih razsežnosti gledaliških produkcij.

Tudi goriška sezona bo potekala pod geslom *Brezstranno odprti, nepopustljivo odkritosrčni*, ker samo z odprtostjo do drugačnega in drugih se gledališče bolje sooča s stvarnostjo, ki ga obkroža; odkritosrčnost pa ne dopušča niti kančka laži. Goriški abonenti si bodo najprej ogledali delo *Supermarket* mlade pisateljice Biljane Srbljanović v režiji Jaše Jamnika. Zaradi namestitve gledalcev na odru (pri nas to ni dovoljeno) bodo v Novi Gorici spremljali Goldonijevo *Zdrahe* v režiji genialnega Vita Tauferja in izvedbi novogoriških igralcev ter gostov. V januarju bo prišlo k nam gledališče Romov Theater Pralipe iz Nemčije z eno izmed svojih zadnjih produkcij. Drugi del sezone bo zelo intenziven: na sporedu bo drama A. P. Čehova *Ivanov* v režiji poljskega režiserja Janusza Kice, ki je zadnja leta zaznamoval gledališko ustvarjanje v Sloveniji in Hrvaški. Zadnji predstavi bosta delo Uga Bettija *Zločin* na kozjem otoku v režiji Jerneja Lorencija in Svevova *Marijina avantura* v

režiji Paola Magellija, ki se po 20 letih vrača v Italijo. Razen *Zdrahe* bodo vse predstave izmenično v KC L. Bratuž in Kulturnem domu. Izvenabonmajski program obsega kabaretni večer Borisa Kobala in Sergeja Verča, komorno predstavo *Žabe* Gregorja Strniše, *Norčeve zapiski* Lu Xuna, *Okus po moškem* Slavenke Drakulič in dvojezično predstavo *Monologi vagine* Eve Ensler. Morda bo tudi v Gorici možno poslušati katerega izmed koncertov etnoglasbe, ki jih bo SSG ponudilo v pestrem glasbenem sporedu. Zadržna kraška banka iz Doberdoba in Sovodenj bo tudi letos omogočila mladim nakup abonmaja po znižani ceni. SSG bo tudi v letošnji sezoni sodelovalo s KC L. Bratuž, Kulturnim domom in PDG v *Goriškem vrtljaku*, gledališki ponudbi za male in velike šolarje, za katere bo prispevalo tri uprizoritve. SSG ima namen se pokloniti Gorici ob njeni tisočletnici s predstavo, za katero piše scenarij Filibert Benedetič. Z njo bodo proslavili tudi 20-letnico goriškega Kulturnega doma.

Za vse dodatne informacije, za predvpis ter vpis abonmaje se Goričani lahko obrnejo na blagajno Kulturnega doma v Gorici.

ŠOLSKA MAŠA ZA SREDNJEŠOLCE

Tudi srednješolcem se je iztekla počitniška svoboda; v petek se je začelo novo šolsko leto. Preden so se vrnili v šolske klopi, so se dijaki, ki obiskujejo SŠ Trinko, zbrali v cerkvi Sv. I. vana, da bi se Bogu priporočili, naj jim stoji ob strani v tej novi šolski dogodivščini. Sveto daritev je daroval g. Markežič, ki bo z njimi celo leto, saj je njihov profesor verouka. V nagovoru jim je z običajno neposrednostjo priporočil, naj na prvo mesto postavljajo zmeraj Boga, tako da bo vse teklo po varnih, trdnih tirnicah. Benediktinski moto *Moli in delaj!* je veljaven tudi v novem tisočletju. Dejal jim je še, naj imajo vse leto v mislih neki svojevrsten "evro", seveda ne denar, o katerem vsi govorijo, ampak kratico, ki skriva v črkah štiri besede: evangelij, učenje (fonetična izgovorjava), radodarnost in odgovornost. Če bodo zvesto upoštevali in še nadgradili vse to, jim ne bo pretežka šolska pot in uspeh ne bo izostal. Njegova klema misel se je zaustavila tudi ob ameriški tragediji; povabil je dijake, naj se ob branju pesmi *Ko bi ljudje* zamislijo v besedilo, ki razkriva ključ mirnega sožitja med ljudmi. Maša se je končala z blagoslovom za srečen uvod in potek šolskega leta. IK

VPISI V SLOVENSkih VRTCIH, OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH

ŠTEVILKE IN NOVI IZZIVI

HARJET DORNIK

Z 10. oz. 17. septembrom so prvič prestopili šolski prag številni malčki in osnovnošolci. Ob začetku šolskega leta zamejsko skupnost najbolj zanima, kako je s številčnostjo raznih razrednih skupnosti. Zadnja leta smo na Goriškem ugotovljali zanesljivo in vztrajno rast krivulje obiskovanja prvostopenjskih šol. Tudi podatki letošnjega leta potrjujejo pozitiven trend in upati je, da je zgodovinski minimum dokončno mimo.

Slovenske vrtce goriškega okrožja bo obiskovalo skupno 182 malčkov (lani 164, predlani 152). V zadnjih dveh letih je opazen občuten porast. Malčki se bodo tako porazdelili (tabela A).

Omeniti je treba, da z letošnjim šolskim letom števerjanskega vrtca ne vodijo več sestre iz Zavoda sv. Družine, marveč je vrtec vključen v goriško šolsko okrožje.

Osnovne šole goriškega okrožja bo obiskovalo skupno 200 učencev (lani 195, predlani 198). Populacija osnovnošolcev pa je tako razdeljena (tabela B).

Še pogled na doberdobski okoliš, v zvezi s katerim beležimo novost. Večstopenjsko šolo s slovenskim učnim jezikom, v katero so vključeni vrtci, osnovne šole in tudi nižja srednja šola, bo z letošnjim letom vodila ravnateljica Vera Caharija Pizzolito.

V vrtce doberdobskega okoliša bo hodilo skupno 146 malčkov (lani 135, predlani

TABELA A	I. LETNIK	SKUPNO
	2001/02 - 2000/01	2001/02 - 2000/01
ul. Brolo	18 - 15	51 - 42
ul. Fabiani	11 - 11	32 - 34
Štandrež	13 - 13	37 - 32
Pevma	9 - 11	27 - 27
Krmin-Plešivo	6 - 8	19 - 16
Števerjan	7 - 5	16 - 13

TABELA B	I. RAZRED	SKUPNO
	2001/02 - 2000/01	2001/02 - 2000/01
ul. Brolo	18 - 15	79 - 77
Štandrež	15 - 7	52 - 45
Pevma	6 - 4	38 - 40
Števerjan	2 - 3	17 - 16
Plešivo	1 - 6	14 - 17

TABELA C	I. LETNIK	SKUPNO
	2001/02 - 2000/01	2001/02 - 2000/01
Doberdob	10 - 19	42 - 39
Sovodnje	7 - 8	20 - 16
Rupa	6 - 3	16 - 16
Romjan	27 - 22	68 - 64

TABELA D	I. RAZRED	SKUPNO
	2001/02 - 2000/01	2001/02 - 2000/01
Doberdob	7 - 11	56 - 57
Sovodnje	9 - 10	42 - 40
Vrh	2 - 1	11 - 11
Romjan	16 - 8	48 - 34

122). Tudi na tem področju je glede vrtcev opazen znaten priliv. Razčlenjeno pa zgleda stanje tako (tabela C).

V tamkajšnje osnovne šole pa bo hodilo skupno 157 učencev (lani 142, predlani 133). Tudi tu je opazen porast, ki ga pripisujemo "pojavu Romjan" (tabela D).

Nižjo srednjo šolo v Doberdobi bo obiskovalo skupno 37 dijakov (lani 41), v prvi razred bo prvič stopilo štirinajst dijakov (lani trinajst).

Prvi pregled letošnjih vpisov zaključujemo s podatki v zvezi z goriško mestno nižjo srednjo šolo Ivan Trinko, ki jo vodi ravnateljica Nadja Nanut. Na šoli je z letošnjim letom odmanjkal en razred, v kolikor so bili lani trije tretji razredi. Letos sta le dve sekciji s skupno šestimi razredi. To šolo bo letos obiskovalo skupno 125 dijakov (lani 131). Oba prva razreda bo obiskovalo dvaintrideset dijakov (lani 48), druga razreda 48 dijakov (35), tretja pa 44 dijakov (48).

Šolniki vemo, da se za temi razveseljivimi podatki, ki zadevajo predvsem obiskovanje slovenskih vrtcev, skriva veliko vprašanj, ki bi potrebovala odkritega soočanja na javnem posvetu. Pod vprašajem je sama slovenska identiteta šolske populacije, zlasti v nekaterih posebno izpostavljenih predelih.

Bodo šolske in druge manjšinske komponente sprejele izziv javnega soočanja, o katerem se že dalj časa govori, ni pa prave volje ali poguma zanj?

DAROVI

ZA CERKEV v Gabrjah sorodniki v spomin na Saška Daneua ob 30-letnici smrti 200.000; N.N. 15.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi daruje N.N. 100.000 in za cvetje 64.000; starši ob krstu male Anne Kaučič 200.000 lir.

ZA MEPZ IN DRUŠTVO Hrast iz Doberdoba v spomin na Romana Lavrenčiča darujejo žena Ortensia s sinovi 250.000 lir.

ZA MEPZ HRAST iz Doberdoba v spomin na Romana Lavrenčiča darujejo bratje in sestre 250.000 lir.

OBVESTILA

DRUŠTVO SLOVENSkih upokojencev za Goriško priredi 7. oktobra enodnevni izlet v značilne kraje Veneta, to so Este, Arqua, Petrarca in Montagnana. Informacije in vpisovanje, do zasedbe razpolož-

ljivih mest v avtobusu, pri poverjenikih ali pri Ivotu (0481 882124) ali na sedežu v ul. Croce, 3 ob sredah (od 10. do 11. ure) najkasneje do 24. septembra.

SKRDJADRO organizira tečaj slovenščine za odrasle pod pokroviteljstvom občine Ronke. Tečaj se bo pričel oktobra in se bo odvijal enkrat tedensko po dve uri, skupno 50 ur. Vpisovanje na tel. 0481 482015. Prvo srečanje bo 1. oktobra ob 20. uri na sedežu društva Jadro.

VDVORANI Bergamas v Gradšču bo do 22. t.m. fotografška razstava *Una lunga notte: 1942-45 E. Delfabra*. Ogled vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 19. ure.

GORIŠKI NADŠKOF Dino De Antoni bo v nedeljo, 23. t.m., ob 16. uri podelil zakrament sv. birme v župnijski cerkvi v Zgoniku. Vabljeni!

SLOMŠKOVA NEDELJA V CELOVCU

ob 150-letnici Mohorjeve družbe
bo v Celovcu v nedeljo, 30. septembra,
praznovanje Slomškove nedelje.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA vabi na to praznovanje in zato pripravlja poseben avtobus, ki bo odpeljal iz Trsta (postajališče za avtobuse, ki vozijo na letališče, ob železniški postaji) ob 8. uri, nato se bo ustavil v Sesslanu ob 8.20 in v Gorici na Travniku ob 9. uri. Na Koroškem bomo imeli kosilo in bomo obiskali Krnski grad ter se udeležili slovesnosti v celovski stolnici. Po sv. maši bo sledila družabnost, nato odhod proti domu.

Za informacije in vpisovanje kličite na naše uredništvo v Gorici, tel. 0481 533177, ali uredništvo Novega glasa v Trstu, tel. 040 365473 ali dr. Markužo, tel. 040 229166.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

razpisuje

ABONMA ZA SEZONO 2001-02

(PREDPIS)

DOSEDANJI IN NOVI ABONENTI lahko potrdijo svoj sedež ter vpišejo abonma za sezono 2001-02 od 17. do 26. t.m.

Redni vpis abonmaja bo potekal od 1. oktobra dalje. Vsi, ki bodo izbrali svoj abonma v času predpisa, si bodo lahko ogledali brezplačno eno izmed gostujočih predstav izven abonmaja.

Gledališka blagajna bo v času predpisa odprta od ponedeljka do petka od 9. do 13. ter od 16. do 18. ure.

VSE INFORMACIJE dobite na telefonski številki 0481 33288.

UGODNOSTI PRI VPISU
MLADINSKEGA ABONMAJA
JE OMOGOČILA
ZADRUŽNA BANKA
DOBERDOB - SOVODNJE

ŠPORTNO ZDRUŽENJE OLYMPIA

VESELO IN ZDRAVO, VSI NA ZABAVO!

Slovensko športno združenje Olympia iz Gorice je pred kratkim pripravilo lično zgibanko, v kateri vabi vse tiste, ki bi si radi polepšali življenje z gibanjem in športom, da se jim v letošnji sezoni pridružijo.

Zdrav duh v zdravem telesu je znano geslo, ki nedvomno velja tudi za organizatorje pri Olympii, saj so pripravili niz telovadnih in gibalnih tečajev, tako da zares lahko zapišemo, da bo v njihovi telovadbi lahko vsakdo našel nekaj, kar mu priče, saj je v široki paleti dejavnosti, ki jih nudijo, marsikaj zanimivega in privlačnega.

Vadimo skupaj je naslov tedense gibalne ure za otroke od 2. do 4. leta, Gymplay pa za tiste predšolske otroke, ki bi se radi natelovadili in naigrali v družbi vrstnikov. Otroci bodo vadili začetne akrobatske prvne, namenjena pa je otrokom od 4. do 6. leta.

Orodna telovadba, preskok s kanwasom, ritmična gimnastika je namenjena dečkom in deklicam od 5. do 10. leta starosti, vadili pa bodo tiste športne panoge, ki so osnova vsem športom.

Odbojka in miniodbojka seveda pripravljata naše malčke,

da bodo jutri lahko igrali odbojko, kot se šika, morda tudi tekmovali pri Olympii.

Pri Olympii bo tudi letos delovala izjemno uspešna plesna skupina "Hip-Hop", ki združuje prvine plesa z ritmiko, telesno vajo, sprostitvev v gibanju. V okviru teh tečajev bodo vsi tisti, ki so se odločili živeti zdravo, lahko zaplesali v ritmu funky, jam in hip-hop glasbe. Ti plesi so še posebej privlačni za mlade punce in fante, namenjen je vsem od 7. leta naprej, še posebno tistim, ki radi skačejo ob živahnih ritmih. Pod imenom Hip-Hop si je radoživa trenerka Damjana Češčut zamislila tako obliko telovadbe in plesa, ki združuje smisel in veselje do sodobne, moderne in vsečne glasbe z razgibanjem telesa.

Vpisovanje je seveda odprto do konca meseca septembra, ko bodo znani tudi urniki, za najmlajše bo poskrbljen tudi prevoz. Pohitite in pokličite na telefonski številki 0481 537447 oziroma 335 5952551; na prenosnem telefončku se boste pogovorili s trenerko in dušo teh gibalnih tečajev Damjano Češčut. Pohitite!

NOVA CD PLOŠČA ZUF DE ŽUR

V petek, 21. t.m., bodo v Kulturnem domu ob 20.30 predstavili novo CD ploščo goriške skupine Zuf de žur z naslovom *Lasciapassare (Prepustnica)*. Ploščo bodo predstavili na najbolj neposreden način, in sicer s koncertom. Nova ploščica se predstavlja z enajstimi novimi skladbami, ki jih po ustaljeni navadi omenjene goriške skupine črpajo iz različnih kulturnih, glasbenih, jezikovnih in družbenih stvarnosti, ki bogatijo naše ožje in širše območje ter jih združujejo v novo celoto. Pesmi so tako v italijanskem, nemškem, slovenskem, furlanskem, istrovenškem in yiddish jeziku, verzi, na katerih uglašijo svoja dela, pa so ravno tako domači

(Carlo Michelstaedter, Carol Cergoly, anonimni verzi iz prve svetovne vojne ter utrinki iz ljudskega izročila te zemlje). Skupino Zuf de žur sestavljajo Gabriella Gabrielli (solo), Mauro Punteri (kitara, glas in trobenta), Adriano Coco (violina in glas), Michele Bregant (klarinet in kitara), Maurizio Veraldi (električne orgelce), Pierluigi Bumbaca (kontrabas in glas), Stefano Andreutti (bobni in tolkala). *Lasciapassare* je druga ploščica, za katero so poskrbeli pri goriški skupini, ki je nastala leta 1994 in se je že predstavila na približno 250 koncertih. Prva ploščica je nastala leta 1998. Petkov koncert v Kulturnem domu je brezplačen, z njim pa se odpira sezona niza Across the Border.

ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA V ŠTANDREŽU
pod pokroviteljstvom DEŽELNE UPRAVE F-JK
in ZDRUŽENJA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV-GORICA

vabi k

BLAGOSLOVITVI PRENOVLJENIH ORGEL

v soboto, 22. septembra, ob 19. uri in na

SLAVNOSTNI KONCERT

v nedeljo, 23. septembra, ob 17. uri.

SODELUJEJO: *Angela Tomanič-orgle, Daria Pavio-sopran, Alessandra Schettino-sopran, cerkveni pevski zbor Štandrež.*

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vjudno vabi na

SLIKARSKI POKLON DRUŽINI ŠANTEL

Dela bo predstavila dr. Verena Koršič Zorn

Kulturni center Lojze Bratuž, petek, 21. septembra 2001,
ob 18. uri

BENEŠKA SLOVENIJA

BOŽJA POT SOSEDOV IN LJUBEZNI

V PONEDELJEK SE JE ZAČELO ŠOLSKO LETO V DRŽAVNEM ŠOLSLEM SREDIŠČU V ŠPETRU

ENA BENEČIJA

Na Matajurju so domačini končali s poseko grmovja in obnovo ter markiranjem poti iz Livka na vrh gore beneških Slovencev. Spodaj je pot odprl nekdanji gorski tekač, danes poslanec v DZ Janez Drobnič, blagoslovil pa dekan Franc Rupnik. Na vrhu sta v dobre namene darovala mašo skupaj z msgr. Marinom Qualizzo, nato so beneški planinci vse povabili v novo kočjo na pašto. Odprtje poti se je začelo v nalivu, vendar komaj potem, ko je udeležence F. Rupnik potolažil, da za dežjem pride sonce, se je nad Matajurjem nebo zjasnilo in je okoli 150 udeležencev vzpona iz raznih krajev Slovenije doživelo na vrhu pričudovito

srečanje z zamejci. Staro pot so odprli tudi simbolično, da bi pripomogla k presejanju dosežanja meje, ki dela ljudem na teh zapuščenih senozetih krivico. Beneški duhovnik msgr. Marino Qualizza je pri maši vrh Matajurja povedal: "Benečija je moj križ, moja današnja prošnja pa je, da bi se beneški Slovenci, ki jih loči meja, kmalu zopet združili." Nekdanji premier Andrej Bajuk se je med drugim zahvalil vsem, ki so znali z veliko potrpljenja ohraniti slovenstvo, zmogli potrpeti in obstati. Sedanji odnos oblasti pa nas svari in trezni, da se je v tej Evropi še vedno potrebno boriti prav za to, s čimer se ta tako širokousti.

MM

VELIKI SIN SONČNIH BRD

MONSINJOR BELE (2)

MAKS KOMAC

Prisluhnilo ljubeznivim in prijateljskim besedam pisatelja Beveka, ko se spominja Venceslava Beleta: *Bilo je štiri ali pet let pred svetovno vojno. Nekateri dijaki smo v opoldanskih urah radi zahajali v goriško semenišče obiskat svoje znanke in prijatelje. Tedaj je bilo, ko so mi nekoga dne pokazali Beleta: "ta je Štefan Levkos". To srečanje mi je bilo doživetje. Saj nam je bila takrat že vsaka nova slovenska knjiga dogodek. Zanimal nas je vsak nov pojav v naših leposlovnih revijah. Posebno nova ime, ki so bila takrat v naši književnosti bolj redka, kot so dandanes. V tisti dobi, ko še nismo poznali nogometa in smo se v enaki meri navduševali za Meška kot za Cankarja, so nam bili pisatelji nekaka napol nadnaravna bitja, predmet odkritosrčnega oboževanja. Tega se ne strahujem priznati, bilo je lepo. Štefan Levkos, ki je tedaj svoje črtice in novele priobčeval v Dom in svetu, je bil prvi pisatelj, ki sem ga osebno poznal. Še ga vidim v meglenih obrisih: s knjigo v roki se je sprehal pod starimi, temnozelenimi drevesi semeniškega vrta. Takrat in pozneje isti prijazni, do dna izprašujoči, dokaj samozavestni pogled. A iz dna oči mu je gledalo tisto 'nekaj', kar je ostalo za vedno neizgovorjeno. Od tistih dni je preteklo skoraj 30 let. Koliko se je medtem zgodilo! Življenje, ki gre svojo pot, mi je vedno pogostejše nalagalo dolžnost, da se od starih znancev in prijateljev za vedno poslovjam s svojo jecljajočo besedo. Ob Beletu sem se zavzel: kako malo tega mi je ostalo v spominu, kar sem takrat, pred davnimi leti doživljal in bral! Od nekaterih komaj meglena slutnja. Kako je pisal Levkos in kaj, ker*

njegovih spisov pozneje nisem več bral! Zateci sem se moral v njegovo knjižnico.

Prostorna, hladna soba kanalskega župnišča, ki je obširna, odmevajoče kakor kaka stara graščina. Na mizah in na tleh kupi knjig, kakor da se je nekdo pravkar vselil in jih še ni utegnil zložiti v omare. Tedaj me je že drugič - prvič je bilo pri Resu - obšel občutek: ni jih tako zapuščenih in neobgledanih reči, ko so knjige, ki jim je umrl lastnik. Zdi se, da izgube vsak smoter in ceno, tako tesno so bile povezane z njegovo osebnostjo. Stene polne podob, pretežno nabožne vsebine, največ dela Toneta Kralja, vmes tudi nekaj posnetkov. A vse prikrito z rahlo tančico mraku zimskega dne. Po vsej dolini je nad Sočo visela redka megla, skozi katero so se medlo odražale steze snega na obronkih.

Pred menoj je ležal kup neznanih letnikov Doma in sveta. Pes, zvesti tovariš rajnega, je nemiren, kakor izgubljen blodil po sobah, se mi zdaj pa zdaj približal, me povohal in znova odšel. Listal sem, bral novele in črtice, ki jih je Bele vestno opremil z nekaterimi opazkami. Bal sem se, da mi bodo besede čisto tuje, kakor da jih prvič berem. Že po prvih vrsticah, ob samem pogledu na tisk in papir, me je znova obšel občutek svetle zanesenosti mladih let... Z grenkim občutkom sem zapuščal Kanal. Bilo se je že znočilo, skozi meglo so mežikale redke luči, svetloba se je plazila po zledenelih tleh. Drobno je rosilo. V vlaku, s katerim sem se peljal nazaj v Gorico, mi je bilo, kakor da se vozim v neznanu in za menoj ostaja praznina. A saj se mi to ni le zdelo, bila je resnica. In teh praznin je čimdalje več, in dneva v dan... (Dom in svet 1939, str. 142).

DALJE

BENEŠKI UČENCI ENAKOPRAVNI GORIŠKIM IN TRŽAŠKIM!

ERIKA JAZBAR

V ponedeljek, 17. t.m., so se šolske duri odprle za beneške otroke, ki obiskujejo dvojezični šolski center v Špetru. Skoraj 170 osnovnošolčkov in malčkov se je tako podalo po poletnem premoru v učilnice in med šolske klopi in pridno prijelo za delo. Začetek novega šolskega leta v Nadiških dolinah je letos še posebno slovesen in pomemben. Po dolgih letih, točneje skoraj dveh desetletjih, se je problem slovenskega šolstva v Benečiji, vsaj v Špetru, rešil.

Otroci, ki so se 17. septembra napotili v šolsko središče, so namreč prestopili prag državne ustanove. V zadnjih številkah našega časopisa smo obširno poročali o omenjenih novostih, tudi tokrat se bomo podali v špetersko središče, saj je v zadnjih mesecih prišlo zanje do res zgodovinskih rezultatov, kar poplaha delo, ki so ga opravili v vseh teh letih. O špeterskem središču pišemo nadalje tudi zato, ker smo prepričani, da je šola eden od poglavitnih stebrov in temeljev naše manjšinske skupnosti, ob tem pa še zato, ker obiskuje dvojezično središče glavina šolske populacije Nadiških dolin. Razlogov je torej na pretek.

Dolgo pričakovana potrditev državnega statusa je prišla v prejšnjih dneh iz Rima in dejansko zaključila epopejo, ki se je vila vse od leta 1984. Takrat je namreč v Špetru nastal zame-

tek tiste, ki je danes najbolj številna šolska ustanova v Nadiških dolinah in v zamejstvu nasploh. Potreba po pouku v domačem jeziku je v vsaki skupnosti neodtujljiva. Z razliko od Trsta in Gorice videmska pokrajina ni razpolagala z državnimi in niti nedržavnimi šolami v slovenskem jeziku. Ob pomanjkanju ustreznih ustanov, ki bi v slovenski Benečiji nudile otrokom šolanje v domačem jeziku, se je šola rodila kot nepriznana zasebna ustanova, za katero je poskrbela majhna skupina narodnjakov, med katerimi bi omenili predvsem prof. Pavla Petričiča, ki je od vsega začetka predsednik Zavoda za slovensko izobraževanje, in prof. Živo Gruden, ki je ravno tako bila ob strani od prvih korakov. Stroške za upravljanje šole je do lanskega šolskega leta krila Republika

Slovenija do zakona 46/91. Omenjeni slovenski ljudje so nemalo tvegali zato, da so omogočili, da je do vrta in nato osnovne šole najprej prišlo in po prvih zelo težkih letih, da se je ustanova okrepila in gradila na trdnih temeljih. Dvojezični šolski center je raste, nujni so bili novi prostori, danes se v prvem in drugem razredu osnovne šole lahko ponašajo tudi s paralelkama. Skratka je v zadnjih letih šola postala stvarnost, pred katero si je bilo nemogoče zatiskati oči.

S strani šolskega ministrstva, ki ga je takrat upravljal in zanj odgovarjal prof. Luigi Berlinguer, je tako prišla potrebna parifikacija (leta 1997), to pomeni, da je dvojezično središče postalo enakopravno priznana zasebna šola; februarja letos pa še naslednje poglavje, ko je ita-

lijanski parlament izglasoval zaščitni zakon, ki v svojem 12. členu predvideva poddržavljenje špeterske šolske ustanove. Marsikdo si je takrat oddahnil, vendar se zgodba februarja ni še končala. Zakon je bilo treba udejanjiti in zaradi nekaterih nedorečenih postavk v besedilu se je celotna zadeva upočasnila in zakomplirala.

Novo šolsko leto se je bližalo z urnimi koraki, tako da se je delegacija iz Špetra podala k deželnemu šolskemu ravnatelju, ki je obljubil vso potrebno podporo; v kratkem je nato iz Rima prišla pričakovana vest, da je italijansko ministrstvo za šolstvo prižgalo zeleno luč za poddržavljenje špeterske osnovne šole in otroškega vrta, kar predvideva 12. člen zakona 38/2001. Med novostmi in odprtimi vprašanji se je v zadnjem tednu rešil tudi problem prevozov otrok, za katere morajo po predpisih skrbeti občine. Tako se bodo odslej otroci, ki prihajajo iz občin Nadiških dolin, vozili v šolo oz. vrtec na stroške posameznih občin, medtem ko bo za stroške prevoza otrok, ki prihajajo iz Čedadada in drugih furlanskih vasi, poskrbel sam Zavod za slovensko izobraževanje. Med drugim velja tudi povedati, da omenjeni Zavod, ki je nastal leta 1980, skrbi tudi za tečaje slovenskega jezika in druge didaktične pobude.

Srečno torej, v novem šolskem letu!

GLOSA JURIJ PALJK

O PRAVLJICAH

Najbrž se bo komu zdelo komaj verjetno, da lahko v naši glasi rečemo kakšno tudi o pravljicah, na katere smo vsi odrasli, ki se srečujemo v tem kotičku naše tednika, že skorajda pozabili.

Pravzaprav na pravljice nisimo popolnoma pozabili le tisti, ki imamo doma še majhne otroke in imamo zato posebno zvečer veliko možnosti, da se ob pravljicah tako ali drugače lahko zabavamo. Pravzaprav gre za zabavo le takrat, ko naši malčki hitro zaspijo ob bolj ali manj zanimivem pripovedovanju, sicer pa je to naše pripovedovanje pravljic lahko tudi mučno opravilo, saj smo zvečer domala vsi utrujeni od napornega delovnika in je zato prebiranje ali pripovedovanje pravljic največkrat nemimim otrokom kar naporna zadeva. Marsikdo od nas bo rad priznal, kako se mu je že pripetilo, da je sam prej zaspal med pripovedovanjem pravljice kot pa njegov otrok.

Tudi zato smo ob začetku šolskega leta vsi tisti, ki vsak dan vozimo otroke v šolo z avtomobili, ostali nemalo presenečeni, ko smo minuli teden, ko se je na Goriškem in tudi marsikje drugod začelo letošnje šolsko leto, zjutraj zman čakali na tradicionalno Pravljico za dobro jutro, na zelo priljubljeno radijsko oddajo našega Radia Trst A. Ob sedmi in pol zjutraj smo kot po navadi starši v avtu nastavili radijski sprejemnik na valove

Radia Trst A, a značilne in vsem dobro poznane glasbene napovedi Pravljice za dobro jutro nismo pričakali. Minuli teden smo tako mislili, da gre samo za nesporazum, ker se letošnje šolsko leto ni začelo povsod minuli teden, ampak šele 17. t.m., se pravi v tednu, ko pišemo naš zapis. A ni bilo tako, saj smo tudi v ponedeljek, 17. t.m., zman čakali na Pravljico za dobro jutro. Pred šolo smo se nekateri starši med seboj pogovarjali o tem in marsikdo se je na glas vprašal, če bo pravljica na radijskih valovih Radia Trst A sploh še na sporedu.

Priznamo, da smo morda starši osnovnošolskih otrok v tem trenutku malce pristanski, ker pač "navijamo" za "našo" jutranjo pravljico, ki jo predvsem naši otroci vsako jutro nestrno pričakujejo. Vseeno pa se nam zdi prav, da opozorimo na dejstvo, da Pravljice za dobro jutro še ni na sporedu, a bi bilo po naše še kako prav, da bi bila. Upamo le, da spet ni prišlo do kakšnega nepotrebne krčenja sredstev v naši radijski hiši in bomo tako starši kot otroci tako prikrasani za tradicionalno jutranjo pravljico, ki je postala del našega vsakdanjika. Nobenega pretiravanja ni v tem, če na glas rečemo, da nam je jutranja pravljica večkrat polepšala dan, saj nam je večkrat predstavila nove pravljice, ki so jih včasih napisali tudi naši ljud-

je, taki, ki še niso poznani književniki in morda tudi nikdar knjige ne bodo izdali, so pa napisali nekaj lepih pravljic. Gre torej za naše bogastvo, ki bi ga morali vsi skupaj gojiti, saj si našega vsakdanjika v naši narodni skupnosti v Italiji preprosto ne moremo predstavljati brez Radia Trst A in njegovih že tradicionalnih oddaj, na katere smo se navadili, kot smo se pač navadili v vsakdanjem življenju na toliko drugih stvari.

Morda nam bo kdo oporekal, da se pač časi spreminjajo, da se mora tudi Radio Trst A spreminjati. Seveda se s tem strinjamo, a le v primeru, da se naša radijska postaja ne spreminja na slabše in po naše bi bila ukinitvev Pravljice za dobro jutro velika izguba za vse nas, ki jo iz leta v leto zvesto poslušamo in smo je veseli takrat, ko jo bere Tamara ali pa kak drug pripovedovalec, običajno igravec našega gledališča, ki se zna zživeti v pravljico in s svojim podajanjem njene vsebine podoživeti tisti pravljčni svet, da se končno le v jutranjih urah zasvetijo lučke v očeh naših otrok, ki po končani pravljici na zadnjem sedežu avtomobila na glas pokomentirajo, ali jim je bila pravljica všeč ali ne. Gre za tisti drobni utrinek, ki polepša vsakdanjik, še posebej jutro, ki so večkrat zelo mučna za vse starše in za vse otroke, ki se odpravljajo v šolo. Še posebej to

velja na jesen in zimo, ko so jutro hladna, deževna, mrzla in je zato privabiti nasmeh na usteca naših otrok, ki jih vozimo v šolo, pravi podvig.

In Pravljica za dobro jutro je ena takih oddaj, ki je znala privabiti veselje v naše jecklene skatle, s katerimi se vozimo na delo in še prej z otroki do šole. Velikokrat nam je nudila priložnost za pogovor z otroki, kar ni malo, če pa vemo, da je za marsikatera starša vožnja v šolo in vožnja iz šole domov edini trenutek, ko se lahko v miru pogovarjajo s svojim otrokom. Morda se to sliši grozljivo, a je tako. Za nekatere od nas je tako.

Pravljica za dobro jutro je za otroke gotovo poseben dogodek in niti ni res, da so pravljice in interpreti pravljic vsi enaki, vsi enako dobri. Otroci še najbolj vedo, katera pravljica in kateri interpret pravljice sveta sta odlična. To znajo pokazati z navdušenjem, iskrenim veseljem. Nam odraslim pa je jutranja pravljica lahko marsikaj: od lepe priložnosti, da lahko vsaj enkrat v dnevu slišimo lepo slovensčino, do blagega opozorila, da imamo ob sebi otroke, ki pravljice potrebujejo, z njimi živijo. In to je velika stvar!

Tudi zato z nestrpnostjo čakamo znano jutranjo glasbo, ki bo ob sedmih in trideset minut na valovih Radia Trst A naznanila Pravljico za dobro jutro, za katero smo mnenja, da je naš Radio Trst A v nobenem primeru ne bi smel ukiniti.

V SLOVENIJI UGIBANJA O POSLEDICAH TERORISTIČNIH NAPADOV V ZDA

INDUSTRIJA SALONIT V ANHOVEM

OB ŽALOVANJU TUDI SKRB ZA VARNOST SLOVENIJE

MARJAN DROBEŽ

Slovenija se je na teroristične napade v New Yorku in Washingtonu, 11. septembra, odzvala hitro in prepričljivo. Žalovanje zaradi žrtev je bilo doživeto in iskreno; solidarnost z ZDA, ki so bile ranjene v svojem dostojanstvu in veličini, pa so Slovenci pokazali tudi s polaganjem cvetja in prižiganjem svečk pred zgradbo ameriškega veleposlaništva v središču Ljubljane. "Teroristične akcije v dveh največjih središčih ameriške demokracije in blaginje so pomenile napad na ves sistem vrednot in na civilizacijo, ki jim pripada tudi Slovenija", so v svojih izjavah poudarjali predsednik države Milan Kučan, premier dr. Janez Drnovšek, zunanji minister dr. Dimitrij Rupel in druge osebnosti. Na žalni komemoraciji v zunanjem ministrstvu, ki se je udeležila tudi ameriška veleposlanica Nancy Ely-Raphel, je dr. Dimitrij Rupel zatrdil, "da v demokratičnih državah velja, da je vrednost človekovega življenja nad vsem, in to je tudi eno od načel slovenske države". Podobne misli je v govoru na žalni seji državnega zbora razvil tudi predsednik tega organa, Borut Pahor. Dejal je, da "gre zdaj za obrambo svobode. Botri zločina so pokazali, da prezirajo ljudi, da jim je svetost življenja pri vsem skupaj popolnoma nepomembna. To, kar se je zgodilo v ZDA, pomeni grožnjo civiliziranemu svetu, in na to bomo odgovorili z uporom. Terorizem je zahrbtn sovražnik, ne pozna pravil, po

kakršnih želi ravnati civilizirani svet. Terorizem hoče prisiliti mednarodno skupnost v svet brez pravil".

Policija in drugi organi notranjih zadev, vlada in druge pristojne službe v Sloveniji so takoj po terorističnih napadih v ZDA sprejeli več ukrepov, ki so jih narekovele nove napete razmere. Dodatno so zavarovali ameriško veleposlaništvo in diplomatska predstavništva drugih držav. Še bolj so zaščitili letališče na Brniku, posebno skrbno pa policisti in cariniki pregledujejo vizume potnikov, ki prihajajo iz t.i. rizičnih držav, kot so Afganistan, Pakistan, Iran, Libija in v posameznih primerih tudi Bosna in Hercegovina. Spričo omenjenih in drugih ukrepov je Svet za nacionalno varnost na izredni seji v sredo, 12. septembra, ocenil, "da Slovenija ni neposredno ogrožena, možnost terorističnih dejanj, kakršna so se zgodila v ZDA, pa je v tem trenutku majhna".

Predstavniki političnih strank in tudi v javnosti menijo, da bi poslej v svetu namesto povezovala ljudi, narodov in kultur prevladala izolacija, nasilje in teror. Vse to bo v največji meri odvisno od odgovora ZDA mednarodnemu terorizmu. V Sloveniji pričakujejo, da se bo ameriški predsednik George W. Bush ustrezno odločil. Ta čas najbolj uspešni slovenski pisatelj Drago Jančar je o dilemah, ki jih pred svet postavlja teroristični napad v New Yorku in Washingtonu, takole razmišljal: "Politika se bo namesto s pragmatizmom, delitvijo interesov in vsakršnega pollašanja

morala začeti ukvarjati z visokimi vrednotami in načeli, ki delajo človeško sobivanje z vsemi njegovimi kulturnimi in nazorskimi razlikami, znošno. Zdi se, da sploh ni nobene druge možnosti, če hoče človeštvo imeti prihodnost. Želim verjeti, da je to mogoče".

ODNOSI MED ZDA IN SLOVENIJO TESNEJŠI KOT DOSLEJ

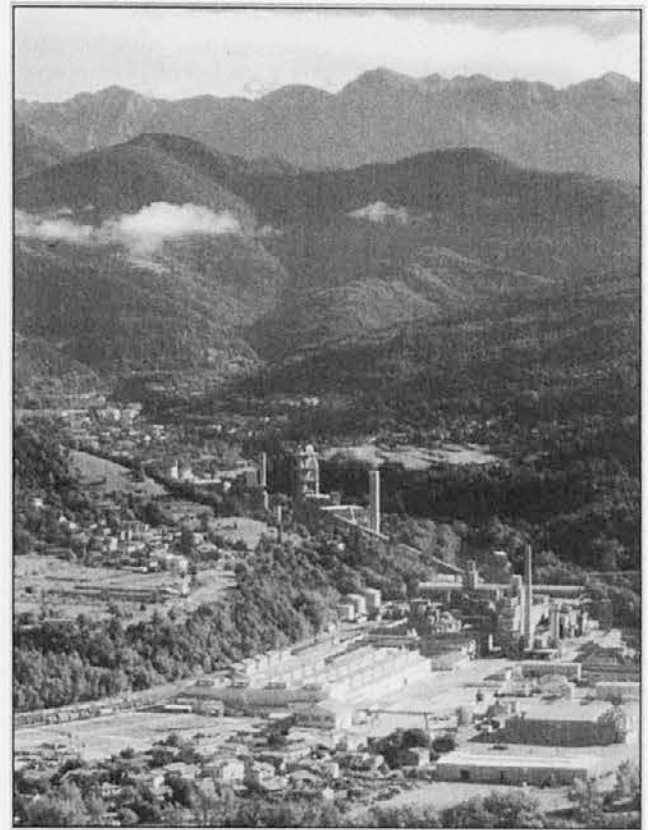
Ameriška veleposlanica v Sloveniji Nancy Ely-Raphel je v intervjuju, objavljenem v prilogi časnika Dnevnik, opozorila, "da so ZDA in ves svet v vojni", nato pa razmišljala o tem, kaj dogodki pomenijo za Slovenijo. "Naša država za Slovenijo ne bo zopet uvedla vstopnih vizumov, ne, ne seveda ne! Ne pričakujem sprememb v politiki v ZDA. Pravzaprav moram reči, da sem slovenski vladi zelo hvaležna za podporo, ki jo je pokazala ob tej tragediji. Premier dr. Janez Drnovšek je takoj pisal predsedniku Bushu in mu ponudil pomoč, ponudil lavinske pse, ki so se izkazali za zelo učinkovite med potresom v Turčiji. Ponudil je medicinsko pomoč, zaloge krvi in takoj ste poskrbeli za varnostno zaščito veleposlaništva ZDA v Sloveniji. In če kaj, lahko rečem, da so odnosi med državama v tem trenutku bolj tesni, kot so bili".

V Sloveniji so se po terorističnih napadih v Združenih državah Amerike politične stranke znova opredelile do članstva v zvezi Nato. Menijo, da so ti dogodki dodaten razlog za slovensko vključevanje v omenjeno politično in vojaško

povezavo. "Tisti, ki misli, da se lahko zavaruje z izolacijo države, se moti", je opozoril predsednik SDS Janez Janša. Predsednik ZLSD Borut Pahor pa je opozoril, "da varnost postaja tako večplasten izziv, da se je treba vključiti v tisti del sveta, ki mu po vrednotah pripadamo". V Novi Sloveniji poudarjajo, da so teroristični napadi v ZDA potrdili pravilnost zavzemanja za vstop v Nato, saj kaže, kako sta mir in varnost tudi na zahodu krhki kategoriji, Slovenija pa se nahaja na geografskem občutljivem območju. Po besedah poslanca LDS in podpredsednika parlamentnega odbora za obrambo Dorijana Maršiča se je treba vključiti v Nato, "saj tisti, ki niso v tej povezavi, niso deležni kolektivne obrambe, prav tako pa niso vključeni v odločanje".

Vodja poslanske skupine SLS+SKD Slovenske ljudske stranke dr. Janez Podobnik je prepričan, "da je ena ključnih sestavin Nata prav zaveza "vsi za enega, eden za vse", torej solidarnost, ki jo Slovenci podpirajo". Obrambni minister dr. Anton Grizold poudarja pomembnost našega članstva tudi zato, "ker solidarnost, sodelovanje in povezanost članic take organizacije objektivno zmanjšuje možnost vojaškega spopada". Na zunanjem ministrstvu pa so opozorili, "da v Natu velja solidarnost med državami članicami in posredno tudi partnerskih držav, ki je osnova odnosov svobodnega, demokratičnega, razvitega sveta, kamor se prišteva tudi Slovenija".

SLAVNOSTNO OB 80-LETNICI

V obratih in upravnih prostorih, laboratorijih in delavnica Industrije Salonit v Anžovem potekajo tako imenovani dnevi odprtih vrat, ko si obiskovalci iz domačega okolja in tudi gostje od drugod lahko ogledajo in se seznanijo s postopki za izdelavo cementa in drugih gradbenih materialov. To je eden od dogodkov, ki jih prirejajo ob 80-letnici cementarne, v kateri so bili vse do leta 1947, torej do priključitve Primorske k tedanji Jugoslaviji, zaposleni tudi mnogi delavci iz slovenskih krajev in naselij, ki sedaj spadajo pod Italijo.

Začetki Salonita Anžovo sodijo v prva leta prejšnjega stoletja, ko je domačin Ivan Nibrant ob pridobivanju apna naletel na neznan siv prah odličnih veznih lastnosti. V tem odkritju je podjetnik Emil Stock leta 1921 uvidel poslovno priložnost in postavil tovarno cementa ter linijo azbestocementnih plošč, že naslednje leto pa uvedel tudi proizvodnjo cevi. Domačini so s podjetjem dobili možnost zaposlitve in ob kmetijstvu še drugi vir preživljanja, sicer v težkih delovnih pogojih. V nadaljnjem razvoju tovarne so bile poleg zelo uspešnih tudi težavna obdobja, ko je včasih kazalo, da bodo morali cementarno celo zapreti. Težave so bile največje v začetku osemdesetih let, ko so se v svetu pričela širiti spoznanja o škodljivosti proizvodnje azbestocementnih izdelkov. V tem času je bil Salonit Anžovo največji proizvajalec cementa v tedanji Jugoslaviji, leta 1984 so, denimo, proizvedli rekordnih 85 tisoč ton cementa. Devetdeseta leta so bila v znamenju preoblikovanja podjetja v delniško družbo in vzpostavljanja kapitalskih povezav. Pomemb-

no je, da je Delniška družba večinski slovenski lasti. Pri tem se Salonit povezuje z ostalimi proizvajalci gradbenih materialov, s čimer krepi tehnološko-razvojno in tržno-ekonomsko sicer dokaj šibko slovensko industrijo gradbenih materialov. Ne zanemarjajo pa tudi mednarodnega povezovanja.

Lansko leto so v Anžovem izdelali 751.443 ton cementa, in s tem dosegli 60-odstotni delež v slovenski proizvodnji ter 49,5% delež v slovenski potrošnji tega gradbenega materiala. Okoli 20% količin izvozijo v tujino, največ v Italijo. V tej državi so si pridobili certifikat o statusu pooblaščenega izvoznika. Poudariti gre, da so proizvodnja azbestocementnih izdelkov opustili, prav tako so iz proizvodnje izločili zdravju škodljive poliestrne smole. V Salonitu so se odločili za strategijo proizvodnje in razvoja zdravju in okolju neškodljivih proizvodov na osnovi mineralnih surovin.

Na celotnem območju delniške družbe Salonit je zdaj skupaj 719 zaposlenih. Število zaposlenih v zadnjih letih upada predvsem zaradi upokojitve in spričo prezaposlitve. Sočasno potek nov ciklus zaposlovanja, predvsem mlajših strokovnih delavcev in študentov. Tako so v obdobju 1998-2000 na novo zaposlili 58 delavcev in uradnikov, predvsem z višjo in visoko izobrazbo.

Ob osemdesetletnici Industrije Salonit je predsednik njene uprave in generalni direktor Jože Funda v pogovoru za naš časnik poudaril, "da je podjetje ekonomsko trdno in uspešno, kadrovsko, organizacijsko in programsko preoblikovano ter ekološko sanirano, zato zaposleni gledamo v prihodnost z optimizmom in delovnim elanom. Informatizacija procesov, vlaganja v nadaljnje zmanjševanje vplivov na okolje, razvoj proizvodov in novih programov ter skrb za človeka so prednostna skrb naše delniške družbe".

PDG / PREMIERA OTROŠKE PREDSTAVE

NEŽNI PINGVIN COFEK

IVA KORŠIČ

Primorskemu dramskemu gledališču so še posebno pri srcu najmlajši prijatelji dramske umetnosti, saj so le-ti najlepše jamstvo za svetlo prihodnost gledališča, ki pač lahko živi samo, če ima zaledje, zveste gledalce, ki spremljajo odrsko ustvarjanje. Zaradi tega je svojo prvo jesensko uprizoritev namenilo prav malčkom iz vrtca in učencem nižjih razredov osnovne šole. V mali dvorani PDG je v soboto, 15. t. m., prvič zažvela igrice Pingvin Cofek, ki se je porodila v domišljiji ene izmed najmlajših slovenskih mladinskih literarnih ustvarjalcev, Romane Ercegovič, doma s Ptujja. Na AGRFT v Ljubljani je študirala dramaturgijo, a je po končanem študiju ubrala svobodno umetniško pot s pisanjem gledaliških projektov in dramskih besedil za otroke, pa tudi kot mentorica mladinskih gledaliških skupin. Ustanovila je Studio za raziskovanje obrednih oblik gledališča, da bi iztrgala iz pozabe izvornost gledališkega izraza in njegovo povezanost z modrostjo tradicionalnih kultur, kot je bilo rečeno na tiskovni konferenci. Otroško igrice Pingvin Cofek je napisala

la prav za novogoriško gledališče, upoštevajoč njegove potrebe in želje malih gledalcev. V igrici so v ospredju štiri igračke, ki so postavljene na ogled v starinarnici. Na policih in omarah v strahu čakajo kupce, saj bi jih le-ti ločili in tako pretrgali ljubezenske vezi, ki so se sramežljivo, a tesno spletle med pingvinom Cofkom in muco Maruško ter lisičko Špelco in pingvinom Zelenkom. Ko tetka Pletka zapre svojo trgovino, igračke oživijo in se obnašajo kot otroci: pogovarjajo se, nagajajo si, sanjajo lepe sanje, na skrivaj ližejo marmelado; iz ljubosumja Zelenko celo ukrade Cofku kapico in jo skriva. Toda ti preprički se razblinijo ob prihodu deklice Maruške, ki bi rada

igračko za rojstni dan, in njene mamice, ki je zaradi vsakovrstnih opravkov tako zaposlena, da komaj zmora raztolmačiti hčerkinе muhe. Seveda je konec srečen za vse protagoniste pravljicne pripovedi, ki zna s svojo preprosto, razumljivo vsebino ljubeče in milo nagovoriti otroke. Odrsko postavitev te izvorne pravljice si je zamislil gost iz Beograda, režiser Dragoslav Todorović, ki že petnajst let posveča svoje ustvarjalne moči lutkarstvu in lutkarski režiji. V predstavi je ob dramaturški pomoči Teje Rogelj homogeno prepletel lutkovni del z igranimi (dramskimi) trenutki. Izvajalke Marjuta Slamič, Nevenka Sedlar, Dragica Kokot, Dušanka Ristić, Mira Lampe,

Nevenka Vrančič ter Sara Kenda in Kristina Kosmač, mladi gostji, ki igrata Maruško, so se za to priložnost pričele lutkovne animacije, ki ni lahka. Sinhronizacija replik in gibov lutk, ki so bili res prisrčni po natančnem študiju, je bila brezhubna in prepričljiva. Lutke so zadržale človeške dobre in slabe lastnosti. Prisotno poučno noto otroci zlahka razberejo. Igrica s svojim poetičnim nadhimom zna nagovoriti tudi odrasle, ki večkrat ne znajo prislunhiti malim stvarim. Prikupne lutke so v bogato in natančno sešitih oblekah s svojimi na široko razprtimi očmi osvojile otroška srca. Oblikovala jih je Erika Janovič, ki je tudi opremila prizorišče z nekaj posrečenimi scenskimi elementi in narisala kostume. Igralke, razen treh, so bile oblečene v črno, obraz jim je prekrivala tančica, da so pod reflektorji bile vidne samo lutke. Govorjeno besedilo so spremljali songi, za katere je besedilo napisal Srečko Fišer, uglašil pa jih je Mirko Vuksanović. Samo Oblokar je primerno osvetlil odrsko sliko, Iztok Bobič pa poslikal scene; Aftero Kobal je sodeloval kot pomožni animator.

S Pingvinom Cofkom se bo PDG udeležilo Pikinega festivala v Velenju in festivala Zlata palčica v Ljubljani.

OBVESTILO

DOBRODELNI KONCERT za misionarja Petra Opeko na Madagaskarju bo v nedeljo, 23. septembra ob 19.00 v cerkvi sv. Mavra v Izoli. Vabljeni.

PO STRAŠNIH ATENTATIH V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

ITALIJANSKO PRAVO

ELEKTRONSKI PODPIS
NAPREDUJE

DAMJAN HLEDE

Birokratski stroj se končno začel prilagajati zakonskim predpisom v zvezi z elektronskim podpisom. Javna uprava se namreč postopoma premika v smer informatizacije svoje dejavnosti, ki predvideva poleg uvedbe elektronskega podpisa tudi informatični protokol, elektronsko trgovanje in digitalne osebne izkaznice, ki za sedaj krožijo le eksperimentalno (izdanih je bilo stotisoč kartic).

Postopoma se informatizacija uveljavlja tudi v Registrih podjetij, ki delujejo pri trgovinskih zbornicah. Kaže, da bo elektronski podpis uveden prav pri njih. Tu bodo morali namreč do konca leta uvesti obvezen elektronski podpis za vse kapitalske družbe. Do takrat si bodo morale kapitalske družbe priskrbeti elektronsko kartico (smart card), ki bo služila za elektronsko podpisovanje, kajti vsi dokumenti, prošnje in listine bodo morale biti izročene Registru podjetij na telematski način. Uvedba digitalnega podpisa je bila že večkrat napovedana, zdi se pa, da gre tokrat zares, saj je bil ta podpis ravno pred kratkim uradno uveden, ko je predsednik ustanove Aipa, ki je poverjena za uvedbo informatizacije v javni upravi, prvič slovesno digitalno podpisal prvi dokument: seznam uradnih potrjevalcev elektronskih podpisov.

Naj spomnimo, kako bo elektronski podpis deloval: sestavljanje "informatičnega dokumenta" bo izvedeno na podlagi sistema t.i. asimetričnih podpisov. Vsakdo, ki se bo hotel posluževati tega sistema, bo moral pri pristojnem uradu prositi za dvojico informatičnih ključev, od katerega bo eden ostal njegov zasebni, drugi pa bo moral postati javen s poseb-

no overovitvijo. Informatično listino bodo mogli pravilno skleniti le tisti, katerih zasebni ključ se bo ujema z odgovarjajočim javnim "dvojčkom". Kdor bo sestavil informatični dokument, ga bo podpisal tako, da mu bo pristavil zasebni ključ svojega digitalnega podpisa. To operacijo bo omogočal računalniški program, ki bo "rojeval" podpis. Prejemnik informatičnega dokumenta pa bo lahko preveril njegovo avtentičnost tako, da mu bo pristavil javni ključ njegovega avtorja, ki se bo moral ujemati z zasebnim.

Zakon predvideva še dodatno možnost zaščite informatičnega ključa: možnost njegovega depozita pri notarju s formalnostmi, ki so predvidene za tajno oporoko. Zakon določa, da ima informatični dokument isto dokazno moč, kakršno zasebnim listinam priznava člen 2702 civilnega zakonika. Overitev informatične listine bo prav tako "informatična", saj bo zadostovala pristavitvev notarjevega digitalnega podpisa.

Poleg tega t.i. digitalnega podpisa je evropski parlament uvedel dodaten sistem elektronskega podpisovanja: gre za t.i. gibčni "elektronski podpis", ki bo deloval na preprostejši način. Če bo prej omenjeni digitalni podpis enakovreden lastnoročnemu podpisu, preprostejši elektronski podpis ne bo imel tega značaja, čeprav mu bo vseeno priznana legalna vrednost (lahko bo npr. uveljavljen kot dokaz v sodnem postopku). Italija se je morala z notranjim zakonodajnim ukrepom prilagoditi smernici evropskega parlamenta, ki uvaja gibčni elektronski podpis, v roku do 19. julija letos. Ta vlak je bil zamujen, v veljavi pa so postopki, s katerimi bo zamuda kmalu odpravljena.

Teroristični napad na ZDA bo imel velike posledice na ameriško, pa tudi na svetovno ekonomijo. Ker države niso več srečne oaze sredi neposeljene puščave, med katerimi ni nikakršnih stikov, temveč so posamezne države ekonomsko vedno bolj soodvisne ena od druge, bo posledice hudega napada na ameriški Manhattan čutili po cellem svetu. Čeprav so teroristi s svojim napadom uničili le delček ameriškega mesta, bomo ekonomske posledice tega terorističnega udara čutili še veliko let. Navadno so ameriške borze na take kritične trenutke reagirale najprej z manjšim padcem, kasneje pa se je začela postopna rast borznih indeksov in postopni ekonomski razcvet. Tako se je zgodilo leta 1941 po porazu v mestu Pearl Harbour, ko je borzni indeks nenadoma izgubil 20%, in leta 1990 v času zalivske vojne. Takrat pa je bil ponovni ekonomski vzpon nekoliko bolj počasen kot l. 1941. K sreči pa je napad na Twins towers tako edinstven dogodek v svetovni zgodovini, da je nemogoče predvideti, kako bo reagirala ameriška in posledično svetovna ekonomija. Trenutno ni še znano in tudi ni mogoče predvideti, kakšne in kolikšne bodo te posledice. Takoj po napadu so sicer skoraj vse svetovne borze zaključevale dnevno trgovanje z večjimi izgubami, kasneje pa se je položaj nekoliko izboljšal. Med ekonomskimi operaterji se je sicer začel pojavljati strah pred negotovo bodočnostjo, vendar so evropske borze še dobro reagirale.

Proti koncu prejšnjega tedna pa so se začele pojavljati prve težave. Najprej so posledice napada občutile vse svetovne borze, saj so borzni indeksi vseh evropskih, pa tudi drugih borz, drastično padli. Tako sta borzi v Milanu in v Frankfurtu v petek izgubili 11,8%, borza v Londonu

BORZE SO ZDRŽALE

MARA PETAROS

5,5%, borza v Parizu 10,8%, borza v Madridu 9,9%, borza v Zürichu 8,1%, borza v Tokiju 1,8%, borza v Sao Paulu pa kar 18,2%. Razlog za tako velik padec borznih indeksov gre iskati predvsem v negotovi bodočnosti. Iz strahu pred negotovo bodočnostjo so številni varčevalci začeli prodajati vrednostne papirje, ki so jih imeli v lasti. Ker je bila ponudba vrednostnih papirjev na tržišču hipoma zelo velika, povpraševanje pa majhno, je cena številnih vrednostnih papirjev padla. Tako so izračunali, da so samo v petek na vseh evropskih borzah skupno izničili za približno 529 tisoč milijard lir bogastva. Najbolj je bilo občutiti strah med petkovim zasedanjem evropskih borz, saj je bilo zelo težko predvideti, kako se bodo razmere spreminjale v soboto in nedeljo, ko je borza navadno zaprta. Prav ta negotovost pa je najbolj negativno vplivala na petkova borzna trgovanja. Ker borzni operaterji niso vedeli, kaj naj si v bodoče pričakujejo, so skušali pred zaključkom petkovih pogajanj prodati delnice tistih podjetij, za katere so menili, da bi v primeru vojne ne bila več donosna. Tako se je nenadoma povečala ponudba delnic podjetij, ki proizvajajo potrošne dobrine in avtomobile, saj so borzni operaterji prepričani, da se bo, v pri-

meru vojne, najprej zmanjšalo povpraševanje prav teh dobrin. Ravno delnice teh podjetij so v povprečju doživele največji padec vrednosti. Nekateri ekonomski operaterji so celo cinično izjavljali, da bi bilo vsekakor bolje, če bi ZDA začele vojno, saj bi na tak način začelo rasti povpraševanje po delnicah tistih podjetij, ki proizvajajo vojno tehnologijo, kot da puščajo vso svetovno javnost v negotovosti. Obratno pa se je zaradi strahu pred vojno močno povečalo povpraševanje po surovini nafte, kar je sprožilo ponovno rast cene za sodček surove nafte. Rast cene surove nafte se je nadaljevala tudi v ponedeljek. Predstavniki združenja OPEC so že začeli ukrepati v pomoč ameriški in svetovni ekonomiji, saj so že zagotovili, da bodo s primernimi ukrepi obdržali cenno sodčka surove nafte na primernih nivojih.

Da bi nekoliko omilili padanje vrednosti vrednostnih papirjev in posledično padanje borznih indeksov, so borzni operaterji predlagali bankam, naj bi v ponedeljek kupili tiste delnice, ki so ob koncu tedna izgubile na vrednosti. Sicer pa so skoraj vse važnejše banke na svetu že v petek začele neko skupno strategijo proti padanju vrednosti vrednostnih papirjev. Tako so se dogovorile, da bodo podprle tržišče tako, da bodo kupovale delnice nekaterih podjetij in da bodo skušale na tak način pomagati svetovni ekonomiji. Ravno tako so banke po vsem svetu vabile varčevalce, naj ne prodajajo vrednostnih papirjev, saj bi vsesplošno prodajanje vrednostnih lahko imelo na svetovno ekonomijo še bolj temne posledice kot sam teroristični napad. Ameriški borzni operaterji pa so preko svetovnega spleta poslali vsem investitorjem na svetu posebno sporočilo, naj v znak solidarnosti do ameriškega ljudstva vsak kupi vsaj eno delnico ameriških podjetij. V podporo ameriškega ekonomskega sistema pa je ukrepala tudi Ameriška centralna banka Federal Reserve, ki je v ponedeljek ponovno zmanjšala uradno diskontno mero, kar je ponovno dalo pozitivnega zagona vsem svetovnim borzom. Tako je Ameriški centralni banki tudi uspelo preprečiti ponoven padec vrednosti ameriškega dolarja, ki je ob koncu prejšnjega tedna doživiljal nekoliko bolj kritične trenutke.

Vsekakor pa je težko napovedati, kaj se bo kratkoročno zgodilo in kako se bo svetovna ekonomija razvijala. Padec borznih indeksov je samo prva posledica terorističnega napada. Druga posledica tega napada je

predvidena postopna rast inflacije, saj se bo v kratkem povečala količina denarja v obtoku. Ameriška centralna banka, pa tudi Evropska centralna banka sta se odločili, da bosta čimprej povečali likvidnost ekonomskega sistema, kar naj bi pomagalo pri ponovnem ekonomskem razcvetu. Kot posledica višje inflacije pa se bo vsaj kratkoročno bogastvo v svetu močno zmanjšalo. Nekateri ekonomisti so mnenja, da se bo osebno bogastvo vsakega državljana zmanjšalo vsaj za 20% glede na stanje pred atentanom. Tretja posledica, ki jo lahko ekonomski operaterji že močno občutijo, je padec povpraševanja po letalskih poletih. Potniki se sedaj bojijo letenja, raje se odločijo za kako drugo prevozno sredstvo. To bo seveda negativno vplivalo na potovalne agencije, letalske družbe in v končni fazi tudi na podjetja, ki proizvajajo letala. Ravno tako se bo zmanjšalo povpraševanje po potovanjih v razne kraje sveta. Dokler bo spomin na teroristični napad še zelo živ in boleč, se bodo turisti izogibali velikih mest, ki bi lahko bila, vsaj potencialno, tarča atentatov. Poleg tega pa se mora ameriška ekonomija spoprijeti s celo vrsto težav. Prva težava, ki jo svetovni ekonomisti omenjajo, je smrt številnih izvedencev, ki so izgubili življenje prav med terorističnim napadom. V obeh nebotičnikih so namreč imela sedež številna podjetja, ki so se bavila z borznim posredovanjem in z ekonomskim svetovanjem. Med številnimi pogrešanimi so tudi uslužbenci te-teh, kar povzroča veliko izgubo v človeškem potencialu. Drugi problem pa predstavlja že precej časa trajajoča ekonomska recesija v ZDA, kar ne bo posebno pozitivno vplivalo na borzna trgovanja. Svetovni ekonomisti načrtujejo, da bo v kratkem vrednost delnic in obveznic začela postopno spet rasti, čeprav lahko v naslednjih dveh mesecih pričakujejo precejšnja nihanja v vrednosti. Na splošno svetujejo vsem varčevalcem, naj svojih vrednostnih papirjev ne prodajajo, saj bi pri tem utrpeli izredno velike izgube. Istočasno pa borzni operaterji opozarjajo potencialne kupce vrednostnih papirjev, ki bi želeli spekulirati in izkoristiti trenutne nizke cene, da bo rast cen zelo postopna in da bi lahko računali na večje zasluzke šele čez približno 12 mesecev. Vsem tistim, ki že imajo v portfelju kak vrednostni papir in bi radi spremenili strukturo svojih naložb ter se tako zaščitili pred morebitnim tveganjem, svetujejo, naj bi počakali še kak mesec, ko bo stanje na svetovnem ekonomskem prizorišču nekoliko bolj jasno. Razlogov za optimizem je kar precej. V prvi vrsti naj bi se v naslednjih mesecih ponovno povečala ekonomska rast in s tem donosnost podjetij. Zaradi obnove in ponovne izgradnje porušenih poslopij se bo povečalo notranje povpraševanje, zaradi šibkejšega dolarja pa se bo povečal ameriški izvoz, kar bo nedvomno pozitivno vplivalo na stanje v podjetjih in posledično na borzna trgovanja. Vse te optimistične napovedi pa se bodo lahko uresničile samo, če ne bo prišlo do novih terorističnih napadov in do takih ameriških ukrepov, ki si jih trenutno ne želi prav nihče v Evropi.

14

ČETRTEK,
SEPTEMBRA
2001

Evrokotiček

MARA PETAROS

Naša sodelavka Mara Petaros odgovarja na najrazličnejša vprašanja o uvedbi evra. Bralce vabimo, naj nam posredujejo svoja vprašanja glede nove valute po elektronski pošti, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu; mi bomo to posredovali naši sodelavki.

"Evro se z urnimi koraki bliža tudi za naše gospodarske in finančne ustanove ter banke. So te, kot ti je znano, pripravljene na uvedbo nove valute? Slišali smo nekaj glasov, da vlada med uslužbenci teh nekaj zaskrbljenosti zaradi novosti in komplikacij z novim sistemom. S kakšnimi problemi se morajo ubadati? So na razpolago kakšni tečajji ali kaj podobnega?"

V Italiji so podjetja na splošno zelo malo obvesčena o novi evropski valuti. Tudi priprave na uvedbo evra potekajo zelo počasi. Marsikateri eko-

nomist trdi, da se italijanska, pa tudi številna druga podjetja, sploh ne pripravljajo in da samo čakajo, kaj se bo zgodilo. Problem pa naj bi reševali šele po 1.1.2002. Kolikor poznam slovenska podjetja v Italiji, pa moram povedati, da zanje stanovalske organizacije dobro skrbijo. Vsa podjetja, ki bodo morala v kratkem zamenjati davčne blagajne, so bila že povabljeni na srečanje z zastopniki podjetij, ki prodajajo davčne blagajne za nove razmere. Tudi novi knjigovodski programi, ki delujejo v dveh valutah in nato samo v evrih, so že nared. Če so slovenska podjetja tehnično dobro pripravljena oz. se s tehničnega vidika na evro dobro pripravljajo, ne moremo tega trditi o podjetnikih in o njihovih zaposlenih. Marsikateri podjetnik nima še jasnih pojmov, kaj se bo po 01.01.2002 zgodilo. Problemov bo kar precej. Naj jih naštejemo samo nekaj:

- prvi problem je že v pretvarjanju prodajnih cen. Pred kratkim je italijanska vlada objavila točna navodila, kako naj bi pretvarjanje potekalo.

- Prugi problem predstavlja kroženje dveh valut v prvih dveh mesecih novega leta. V tem obdobju bo lahko kupec plačeval svoje nakupe v lirah in/ali v evrih, kar pomeni, da bo lahko del nakupa plačal v lirah, preostalo pa v evrih. To bo nedvomno povzročilo vsaj v prodajalnah precej zmede.

- Tretji problem je knjigovodstvo v novi valuti, ki jo bo moral vsak podjetnik uvesti v svojem podjetju. Če pa se za vodenje knjigovodstva poslužuje zunanega podjetja, se bo moral podjetnik ali knjigovodja naučiti vsaj izdajati fakture v novi valuti.

- Četrti problem predstavljajo nedvomno potrošniki, ki so zelo slabo obveščeni o novi valuti in bodo s svojimi vprašanji povzročali nemalo zmede v podjetju, saj se bodo na pro-

dajalce obračali z vsemi mogočimi vprašanji. Marsikateri podjetnik pa se vseh teh problemov sploh ne zaveda in čaka na nove razmere. Podjetniki bi morali čimprej poskrbeti za vse potrebne tehnične pripomočke, poleg tega pa bi morali posvetiti tudi veliko pozornosti dodatni izobrazbi predvsem tistih uslužbencev, ki bodo v novih razmerah vodili knjigovodstvo, pa tudi vseh tistih uslužbencev, ki bodo v stalnem stiku s potrošniki. Prav ti uslužbenci bodo morali v januarju in februarju odgovarjati na številna vprašanja, ki jim jih bodo postavljali potrošniki. Knjigovodje pa se bodo morali ubadati s številnimi drugimi težavami. Vsi ti uslužbenci se lahko poslužijo številnih tečajev, ki jih organizirajo razne vsedržavne ustanove in organizacije. Proti koncu leta se ponudba teh tečajev stalno večja. V kratkem bodo na razpolago tudi tečajji v slovenskem jeziku, ki jih bo organiziral Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje, in sicer v Trstu in v Gorici.

CART / NA DIRKALIŠČU V NEMČIJI

ROLKANJE

ODBOJKA / IZJEMNI EKIPNI USPEHI

NESREČA ZANARDIJA

Alex Zanardi je zaslovel v ZDA, kjer je pred leti osvojil naslov najboljšega v avtomobilskih dirkah CART in je bil lani dirkač v F1, kjer pa ni imel velikega uspeha. Minuli teden se je hudo ponesrečil v Nemčiji. Ameriški prireditelj dirk CART so letos prvič priredili tekmo tudi v Evropi, in to na novem, po mnenju organizatorjev "najbolj varnem dirkališču na svetu" Lausitzring blizu Berlina. Zanardi je po postanku v boksih zapečjal na stezo, kjer ga je zaneslo; vanj je s silovito hitrostjo (prek 250 km/h) trčil kanadski dirkač. Zanardijev bolid je prepolovilo, ubogi dirkač je pri tem utrpel hude poškodbe, da so mu morali kirurgi odrezati obe nogi, čeprav naj ne bi bil več v življenjski nevarnosti. Za kroniko omenimo še to, da je prav na tem dirkališču letos umrl Michele Alboreto.

Schumacherjem na čelu je hotela odpeljati s startnega mesta mirno in se je dogovorila, da bi se prve tri kroge ne prehiteli, čemur pa so se odločno uprli lastniki dirkalnih ekip z razpitiim Briatorejem na čelu. Flavio Briatore, ki je sedaj spet direktor Benetton-Renaultov ekipe, je danes v svetu bolj znan po tem, da je za eno samo klopoto znani manekenki Naomi Campbell, ko sta se razšla po burnem poletju, odšel kar sedem milijard lir, je ukazal svojim dirkačem, da morajo dirkati, in tako v hipu sesul "miroljubne" namene dirkačev. Dirka je tako izgubila ves pomen, ki ga že prej ni imela, saj je svetovni prvak že znan, prav tako prvak izdelovalcev bolidov: Scumacher in Ferrari. Za kroniko povejmo, da je dirko dobil po napaki Ferrarijevega moštva objestnej iz Kolumbije Montoya, da je bil drugi Ferrarijev voznik Barichello, na tretjem mestu pa Ralf Schumacher, tudi Williamsov voznik, medtem ko sta McLaren odstopila, kar kaže na sedanje stanje v F1: vrača se Williams, poslavljajo se srebrne puščice; vsaj z vrha, kjer kraljuje še vedno Ferrari.

Huda nesreča je spet dokazala, da ni "najbolj varnega dirkališča" in so torej vse avtomobilске dirke izjemno nevarne. Tega se dirkači zavedajo, ker bi drugače ne bili tako bajno plačani, kot so. Mimogrede: v Nemčiji preiskave o nesreči Zanardija ne bo, ker je jasno, da se pri 250 km/h lahko kaj zgodi. Nam bo tako vsaj prihranena farsa iz drugih logov, kjer po vsaki nesreči takoj uvedejo sodno preiskavo, ki nikdar ne pripelje do konca... Zato je bila nedeljska dirka v Monzi pravi pokazatelj, kdo v tem športu (???) dejansko vlada. Večina voznikov F1 s svetovnim prvakom M.

KRIŠKA MLADINA ODLIČNA

Mateja Bogatec je v mestu Sofiok na Madžarskem minuli konec tedna dosegla enega največjih uspehov v svoji karieri, saj je osvojila svetovni pokal med mladinkami. Mateja je v soboto osvojila prvo mesto v zasledovalni vožnji in v nedeljo tudi prvo mesto med mladinkami v sprintu na 250 metrov.

Sicer pa uspehi Mateje niso osamljeni, saj ima kriška Mladina kar štiri tekmovalce, ki so že posegli po zmagah in torej spada kriški klub v sam vrh italijanskih rolkarskih klubov. Eros Sulini je bil minuli teden na Madžarskem drugi med mlajšimi mladinci, Mateja Paulina je bila tretja, Aleksandru Tretjaku pa se tokrat ni uspelo prebiti v finalni del tekmovanja. Poleg Mateje Bogatec je lep uspeh dosegla Mateja Paulina, ki je pristala na končnem tretjem mestu v svetovnem pokalu med mlajšimi mladinkami, med mlajšimi mladinci pa je bil Eros Sulini četrti in tudi najboljši iz italijanske reprezentance.

Vsem iskrene čestitke!

JUGOSLAVIJA EVROPSKI PRVAK!

Na evropskem prvenstvu v odbojki, ki je potekalo v Ostravi, so jugoslovanski talenti gladko zmagali v finalni tekmi proti nekdanji najboljši na stari celine, proti Italijanom, ki so danes dokončno spoznali, da je čas "velikih banan" v ekipnih športih tudi zanje mimo.

Najprej so "azzurri" predali žezlo najboljših v vaterpolu, nato v košarki in sedaj še v odbojki, vedno Jugoslovanom, pravzaprav Srbom in Črnogorcem, ki sedaj kraljujejo v vseh teh treh v Evropi najbolj razvitih in tudi gledanih ekipnih športih, če seveda odštejemo nezamenljivi nogomet. Mimogrede: letos je Italija ostala "na suhem" tudi v nogometu, saj ni imela niti enega finalista v evropskih pokalih, kar kaže na nič kaj rožnato sliko v italijanskih ekipnih športih in seveda tudi v nogometu. Pravljici o tem, da se v Italiji igra najlepší nogomet na svetu, že zaradi pregovorne obrambne in zaprte igre italijanskih žogobrcarjev, nismo namreč nikdar verjeli...

Sedaj se pri nas in drugod na veliko piše, govori in razpravlja o tem, kako je mogoče, da današnja Jugoslavija dosega v ekipnih športih tako izjemne uspehe. Nekateri trdijo, da to ne bo dolgo trajalo, drugi spet, da so druge reprezentance slabe, ker v njihovih prvenstvih igra preveč tujcev in še in še. Pozablja pa se na preprosto dejstvo, da so Jugoslovani imeli od vedno bogato tradicijo v

vseh ekipnih športih in je njihov uspeh zato tudi pričakovan, kot lahko pričakujemo, da se bodo v kratkem kot velesila vrnili tudi na nogometno prizorišče. Tako je. Jugoslovanske ekipne športnike odlikuje izjemna telesna pripravljenost, odlična uigranost, ki pa temelji na fantaziji vsakega posameznika. Zato "plavi" večkrat izgubljajo že dobljene tekme, zato tudi zmagujejo prvestva in prejeto odličja. In to tako v rokometu kot košarki, v nogometu in sedaj v odbojki. Zraven dodajte še malce nacionalnega in osebnega ponosa in dobili boste eksplozivno zmes.

Če ta zmes počasi v pravem trenutku, se zgodi to, kar se je

pripetilo v Ostravi, ko so Jugoslovani Italijane potolkli z gladkim 3:0.

Vsak komentar je ob takem izidu odveč, ker že sam končni izid govori o tem, kdo je bil na igrišču in v Evropi na tem prvenstvu najboljši. Italijanski odbojkarji so lahko zadovoljni, da so domov odšli s srebrom, ki so ga dobili samo zato, ker so Čehi naredili neumnost brez primere, saj so prijavi zamenjavo enega igralca, na igrišče poslali drugega in tu je bilo deset kazenskih točk, ki so Italijanom odprla vrata v finale. Čehi so v malem finalu premagali razočarane Ruse in osvojili bron, kar je zanje uspeh.

15

ČETRTEK,
20. SEPTEMBRA
2001

GOSPODARSTVO

TRGATEV V NAŠIH VINORODNIH OKOLIŠIH JE V TEKU

NA LETOŠNJEM SEJMU V SACILEJU

BEREMO ČRNE SORTE

Vremensolovci so tokrat pravilno napovedovali in v nedeljo smo doživeli kar obilne padavine in ponovno precejšnjo ohladitev. To poslabšanje vremena je s seboj prineslo nekaj težav za tiste, ki so v nedeljo v Istri, Bregu ali Brdih nameravali trgovati. V Brdih se je medtem trgategv belih sort skorajda končala, čakajo pa na pobiranje rebule, ki na dobro oskrbovanih in malo obremenjenih trsih lahko že čaka in pridobiva na strukturi in sladkorju. V višjih legah, zlasti na Krasu, pa bo glavna trgategv stekla šele proti koncu meseca. Če se bo vreme ustalilo, ne bo večjih težav, drugače pa lahko nastopi gnitje. Marsikje pa se je medtem začela tudi že trgategv zgodnejših črnih sort. Vsekakor se pri črnih sortah spleča počakati, saj meritve minulih dni kažejo, da dobro napredujejo. Preden se odločimo za pobiranje, pa je vsekakor važno, da se pričamo o zrelosti grozdja. Zrela jagoda se lahko odtrga od peclja, barva in okus sta značilna za posamezno sorto in okus je skladen, prijetno sladk in istočasno osvežujoče kislast. Pecelj pri nekaterih sortah, npr. pri vitovski in tudi teranu oleseni, pečka pa postane temna in trda.

Natančneje določamo zrelost grozdja s fizikalno metodo, tako da uporabljamo posebne naprave, refraktometre, se pravi naprave, ki omogočajo določanje sladkorja s sistemom določanja lomnega kota svetlobe, ki se lomi skozi poseben sistem leč in kapljico mošta. Drugi sistem pa deluje po načelu določanja gostote soka. Temu pravimo gostotomer, ta merilni sistem deluje po preprostem načelu različne specifične teže mošta, glede na količino

raztopljenega sladkorja. Pri predelavi črnega grozdja je važno, da ga specljamo, saj bi bilo sicer v moštu preveč tanina, tej drozgi dodamo po potrebi kvasnice, da bo alkoholno vretje čim, bolj popolno.

Za črna ali rdeča vina, kot pravijo po novem in pri tem pozablja, da so naši nonoti vedno rabili le pojem "črno vino", je zaželjeno, da imajo živo barvo. Barvila črnih vin so v jagodni košici, izluščijo pa se med alkoholnim vrenjem. Prav zaradi barve pustimo, da vre mošt vsaj tri, štiri dni v kadi in pri tem čim bolj pogosto potlačimo v mošt klobuk, ki nastane med vretjem, saj je prav, da se ta

plast, ki je najbolj izpostavljena kisiku, pomeša z ostalo tekočino. Na ta način omejimo nevarnost oksidacije. Čas izluščanja barvil je odvisen od sorte, toplote in zrelosti, a tudi od vsebnosti alkohola, ki pomaga pri tem procesu. Glede na to tudi pretakamo. Barvila se bodo hitreje izluščila, nevarnost oksidacije bo torej manjša, če bo temperatura pri vretju dosegla vsaj 20° C, saj bo mošt hitreje začel vreti in bo prej nastal ogljikov dvokis, ki zaščiti mošt pred zrakom in torej kvarnim vplivom kisika. Kdaj se je barvilo povsem izluščilo iz jagodove košice, ugotovimo, če košico splaknemo v vodi in jo pogledamo proti luči, če je svetle skoraj roza barve, pomeni, da v njej ni več barvil. Če bi vztrajali pri nadaljnjem vretju, bi dosegli le večjo izluščanje tanina, kar pa ni vedno zaželeno. Takoj pa moramo pretočiti, če opazimo, da se je klobuk začel sam potapljati, saj to pomeni, da se je burno vrenje končalo. Alkoholno vrenje se bo sicer nadaljevalo v sodu. To vrenje naj bo pri čim nižji temperaturi, največ 20-21° C, da bo vino ohranilo značilno svetic.

Tako vrenje na tropinah je torej nujno za črna vina, vse več vinogradnikov pa se odloča, da na tropinah vsaj dan ali dva pusti tudi bele sorte. Nekateri posebno pogumni vinogradniki, ki imajo sicer tudi odlično grozdje, se odločajo tudi za daljšo "maceracijo" belih sort, pridobivajo tako posebna bela vina z izrazito obarvanostjo in značilnega okusa. Uveljavlja se torej spet nov, ali bolje rečeno star način vinifikacije, kar potrjuje, da tudi v kletarstvu ni bilo vse slabo, kar so delali naši očetje in nonoti.

USPEH ČEBELARJA IZ TREBČ

Po lepem uspehu, ki ga je čebelar Fausto Settini iz Trebč doživel na letošnjem avgustovskem 15. natečaju ob 728. sejmu v Sacileju, ko je osvojil najvišje deželno priznanje - zlato čebelic - za med iz rešeljke, je ta zanimiv človek, ki s svojo ženo Mario Ziani in sinom Markom deli navdušenje za čebelarstvo, dosegel tri pomembna priznanja na vsedravnih ravni. Na natečaju v kraju Montalcino je v kategoriji posebnih vrst medu osvojil vsedravnno priznanje kakovosti za vzorec medu iz rešeljke. Na natečaju *Grandi mieli d'Italia* v kraju Castel San Pietro pri Bologni pa je to najvišje priznanje kakovosti osvojil za kar dva vzorca rešeljkevega medu, kar je izredno priznanje za vsakega čebelarja.

Na tem istem natečaju je Settini še leta 1998 dosegel vsedravnno priznanje kakovosti in plaketo, ki potrjuje, da je bil predstavljeni med osmimi najboljšimi v Italiji. Zanimivo je, da je analiza letošnjih vzorcev potrdila izredno čistost, saj je pri prvem vzorcu pokazala 56%, pri drugem pa kar 69% prisotnost rešeljkevega cvetnega prahu, kar je izredna redkost, saj po pravilniku že 35-40% prisotnost določene cvetnega prahu dovoljuje poimenovanje sortnosti strdi. Fausto Settini skromno trdi, da je treba to izredno čistost pripisati naravni danosti kraških naravnih razmer in rastlinstva. Glede samega rešeljkevega medu pa trdi, da je le odkril in ponovno ovrednotil strd, ki je bila na Krasu poznana že v preteklosti, a je zaradi sprememb v družbi in življenjskih navadah ljudi šla v pozabo. Izraža pa tudi priznanje videmski univerzi, zlasti dr.

Zorattijevi, prof. Barbatiniju in dolgoletnemu rektorju, prof. Frilliju, da so spremljali njegovo delo, pomagali pri analizah in z naukom ter resnim spremljanjem omogočili sedanje uspehe. Čebelar Settini je s tem uspehom in s priznanji, ki so mu bili dodeljeni v nedeljo, 16. l.m., ponovno potrdil zanimivost te kraške posebnosti, saj je med iz rešeljke res redek in po okusu tudi edinstven med sicer kakovostno zelo dobrimi ostalimi vrstami medu, ki ga točijo čebelarji na Krasu. Ob doseženih uspehih pa Fausto Settini, ki se zaveda svojih slovenskih korenin in je sinu omogočil, da je obiskoval slovenske šole in se odlično naučil slovensčine, pa rad poudarja, da želi s svojim delom in doseženimi rezultati ovrednotiti Kras, ki je, kar se količine tiče, sicer skop, glede kakovosti pa izredno radodaren. Kraševcem pa bi rad vcepil oziroma poživil ponos in zavest, da je potrebno ovrednotiti trud njihovega dela na tej edinstveni zemlji.

SVETOVNA KONFERENCA SLOVENSkih
Znanstvenikov in Raziskovalcev

DRUGO SREČANJE

Svetovni slovenski kongres v sodelovanju z Univerzo v Mariboru, s podporo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Ministrstva za šolstvo, znanost in šport organizira od 20. do 22. septembra letos v Mariboru in na Ptuj drugo Svetovno konferenco slovenskih znanstvenikov in raziskovalcev. Ta se bo začela v četrtek, 20. t.m., ob 9. uri v veliki dvorani Univerze v Mariboru. Referati in razprave uglednih slovenskih strokovnjakov iz sveta in domovine bodo obravnavali različna področja, in sicer izkušnje slovenskih znanstvenikov iz sveta pri sodelovanju v raziskovalnem in pedagoškem delu v domovini, oblikovanje raziskovalne enote pri Univerzi v Mariboru s posebnim poudarkom na sodelovanju s slovenskimi znanstveniki po svetu, slovensko identiteto, informacijsko družbo in globalizacijo. Na Ptujskem gradu bo potekala razprava o Venetih, ki jo bo dopolnila tudi razstava.

Tudi letos se bo srečanja udeležilo mnogo uglednih gostov, naših rojakov iz vsega sveta, ki so se s svojim strokovnim delom in talentom uveljavili bolj ali manj daleč od matične domovine. Omenimo vsaj nekatere. Prvi dan bodo prisotne pozdravili predstavniki prirediteljev in oblasti, med temi prof. dr. Boris Pleskovič, predsednik

Svetovnega slovenskega kongresa, prof. dr. Ludvik Toplak, rektor Univerze v Mariboru, dr. Lucija Čok, ministrica za šolstvo, znanost in šport, dr. Jože Bernik, častni predsednik Svetovnega slovenskega kongresa, Franc Pukšič, predsednik Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, mag. Magdalena Tovornik, državna sekretarka na Ministrstvu za zunanje zadeve-Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. O izkušnjah slovenskih znanstvenikov iz sveta pri sodelovanju in raziskovalnem pedagoškem delu v domovini bodo govorili prof. dr. Boris Pleskovič (Svetovna banka, ZDA), dr. Dušan Petrač (Nasa, ZDA), asis. Branko Zorn (dr. med., Klinični center, Ljubljana, Ginekološka klinika), prof. dr. Zvonko Fazarinc (Hewlett-Packard Laboratories in Stanford univerza, ZDA), prof. dr. Hans Ferk (Hans Ferk&Partner, Nemčija), Blaž Miklavčič, Litostroj E.L., Ljubljana), prof. dr. Milan Vodopivec (Svetovna banka, ZDA), dr. Patrik Kolar (Slovensko gospodarsko in znanstveno združenje, Bruselj), akad. prof. dr. Alojz Kralj (Slovenska akademija znanosti in umetnosti), prof. dr. Mateja de Leoni Stanonik (University of Tennessee Medical Center at Knoxville, ZDA), dr. Irana Mlinarič Raščan (Institut Jožef Stefan), dr. Anton Jurgetz (BMW AG, Nemčija).

Popoldne istega dne bo govor tudi o oblikovanju raziskovalne enote pri Univerzi v Mariboru s posebnim poudarkom na sodelovanju slovenskih znanstvenikov po svetu. Sodelovali bodo ugledni gostje iz Slovenije in tujine. Ob 18. uri pa bo slavnostna akademija ob dnevu Univerze v Mariboru, slavnostni govornik akad. prof. dr. Jože Krašovec bo govoril na temo: Poti znanosti k edinstvi Slovencev.

V petek, 21. t.m., bo v veliki dvorani Univerze v Mariboru, Slomškov trg 15, zjutraj srečanje na temo Slovenska identiteta, informacijska družba in globalizacija. Omenimo, da bo med sodelujočimi tudi p. prof. dr. Vladimir Kos (Japonska), ki bo govoril o slovenski identiteti v japonskem okolju. Predviden je tudi obisk Ptuj. Popoldne bo v dvorani Palacij na Ptujskem gradu razprava o Venetih; uvodni nagovor bo imel prof. dr. Joško Šavli, sodelovali pa bodo med drugimi tudi p. Ivan Tomažič (Avstrija), Oskar Kogoj (govoril bo o umetniškem in duhovnem izrazu Venetov), mag. Lucijan Vuga in drugi strokovnjaki iz ZDA, Italije in Kanade. Zvečer bo v knjižnici Ivana Potrča na Ptujju odprtje razstave o Venetih, nakar se bo avtobus vrnil v Maribor. V soboto, 22. t.m., bo v prostorih Univerze v Mariboru konec konference.

Informacije lahko dobite na tel. števil: (01) 425 24 40 in (01) 426 33 26 ali po e-pošti na naslovu: ssk.up@eunet.si.

PDG / GOSTOVANJE GLEDALIŠČA PTUJ

HUMOREN POGLED
V ZAKULISJE

IVA KORŠIČ

Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica je pred začetkom abonmajske sezone postreglo svojim zvestim obiskovalcem z gostovanjem Gledališča Ptuj, ki je odigralo komedijo Marjetka, str. 89 (Gretchen 89 f. f.) nemškega pisca Lutza Hubnerja. V prevodu Darka Čudna in režiji Sama M. Strelca, ki je dogajanje prenesel v slovensko gledališko stvarnost, jo je prvič uprizorilo na Slovenskem v lanskem sezoni. Glavna protagonist te zabavne igre sta Mojca Funkl, študentka tretjega letnika AGRFT (sedaj verjetno že absolutka), in izkušeni igralce Gojmir Lešnjak Gojč, ki nastopa že vrsto let kot svobodni umetnik, potem ko je bil član Slovenskega mladinskega gledališča Ljubljana in Slovenskega stalnega gledališča Trst. Na letošnjih Dnevih komedije v Celju je predstavila prejela kar tri nagrade: nagrado občinstva, nagrado "žlahtni režiser" (Samo Strelca), nagrado "žlahtni komedijant" (Gojmir Lešnjak Gojč). Hubner je uporabil kratek monolog Marjetke iz Goethejevega Fausta, da je z njim razgalil zakulisno dogajanje pri studiju posameznih prizorov ob rojevanju odrske postavitve. Pri tem je postavil vprašanje, katera je prava interpretacija nekega tek-

sta, ko pa ga vsak režiser po svoje razume in razčleni. Z ironijo avtor do kosti obere razne tipe režiserjev: starejšega nostalgicnega iz socialističnih časov, intelektualnega, vase zavezanega ljubljanskega, ki misli, da mu je vse dovoljeno, jezlivega srbskega, neizkušene "provincialnega" in drznega. Privoščiči si humoren opis

dela dramaturginje, nikdar zadovoljne primadone in mlade igralke, ki mora marsikaj požreti za ljubi kruhek. Vsi ti liki so že skoraj karikature, ki gledalcu prikazujejo navadno zadržano sliko življenja v gledališču. Gojmir Lešnjak je s svojim sproščnim, povsem naravnim nastopom in pretanjenostjo zmožnostjo hitre preobrazbe v več kot šest različnih likov popolnoma ob-

vladal oder na skoro praznem prizorišču, ki ga v ozadju omejuje le prozorna stena z odprtino v obliki profila hudiča. Spretno karakterizacijo predstavljenih značajev je Lešnjak spravi v smeh številno publiko, ki se je nasmejala ob humornem, tudi hudomušnem prikazu zakulisnega odrskega dela, ki še zdaleč ni tako rožnato, kakor si ga morda zamišljata neizkušeni mladenič ali deklica, ki bi na vsak način rada stopila na igralsko pot. Tudi na njej ne teče

vse gladko, tudi tu prežijo razočaranja, ki pa jih je avtor spretno obarval v humorne barve. Odličnemu Lešnjaku je bila Mojca Funkl vredna partnerica, in čeprav je to njena prva vloga v profesionalnem gledališču, je z njo dokazala, da ji talentov ne manjka in da ji bo uspelo najti primeren prostor v tem malce "norem" gledališkem svetu.

16

ČETRTEK,
20. SEPTEMBRA
2001ŠTIPENDIJE SKLADA
"D. SARDOČ"

Upravni odbor Sklada "D.Sardoč" razpisuje natečaj za dodelitev sledečih štipendij:

- pet štipendij v znesku milijon lir za učence Zavoda za slovensko izobraževanje. Prošnji mora biti priložen družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- pet štipendij v znesku dva milijona in petsto tisoč lir za univerzitetne študente. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: fotokopija univerzitetne knjižice z učnim načrtom in izidi opravljenih izpitov, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- s prispevkom družbe Mipot s.p.a. - Krmin se podeljuje štipendija v znesku dva milijona in petsto tisoč lir za študente fakultet inženirstva, kemije in fizike. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: fotokopija univerzitetne knjižice z učnim načrtom in izidi opravljenih izpitov, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- štipendija v znesku pet milijonov lir, za podiplomski študij ali specializacijo. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: potrdilo o opravljenem univerzitetnem študiju s končno oceno, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- z namenom ohranjanja lika dr. Dorčeta Sardoča bo sklad dodelil štipendijo v znesku treh milijonov lir za raziskavo v okviru diplomskega ali podiplomskega študija na temo "Protifašistično in protiokupatorsko delovanje primorskih ljudi". Kandidati naj v prošnji navedejo osnovne okvire raziskave ter priložijo dokumente o opravljenem študiju, družinski list in davčno prijavo vseh družinskih članov.

V prošnjah morajo biti navedeni podatki o drugih prejetih štipendijah in podatki bančnega računa, na katerega bo štipendija nakazana. Pri dodelitvi štipendij bo upravni odbor upošteval predvsem študijske uspehe in potrebe prosilcev; na osnovi 5. člena statuta sklada štipendije bodo dodeljene do 15. novembra 2001. Za vse potrebne informacije so na razpolago člani odbora Boris Peric (048132545), Zdravko Custrin (0481387310), Vera Tuta Ban (040299632) in Karlo Černic (048178100). Zanimirani naj dostavijo prošnje do 20. oktobra 2001 v zaprti ovojnici na sledeči naslov:

SKLAD - FONDAZIONE D. SARDOČ C/O Studio Legale - Odvetniška pisarna SANZIN, ulica Diaz št. 11, Gorica.

S 3. STRANI

GRE ZA...

Obenem so bili izglasovani številni popravki, ki bi znatno spremenili začetne načrte. Tako je stvar popolnoma odprta in bo morala dežela, kateri pripada dokončni izrek, upoštevati besede naše občine. Gledano okviro, so stvari še v polnem razvoju in bodo mogoče zaključene šele po občinskih volitvah, ki bodo maja meseca 2002.

Se ti je morda posrečilo kaj več zvedeti o družbi svetega Gervazija in Protazija? Mislím, da ima javnost pravico globlje poznati ljudi, ki nameravajo zagospodariti nad najlepšim delom naše obale. Podrobnostni urbanistični načrt, ki so ga baje že sestavili, bi moral postati predmet široke razprave in ne ostati domena le nekaterih posvečenih. Se strinjaš?

Opazimo, da je več predstavnikov družb, ki vršijo dejavnosti v Sesljskem zalivu, prisotnih vrsto let in da imajo zato tudi možnosti za pridobivanje naklonjenosti občinskih svetovalec, s katerimi imajo zelo dobre odnose. Mogoče je prav to krivo, da podrobnostni načrt ni postal predmet široke razprave in da ga naši ljudje v glavnem ne poznajo, medtem ko bi morali biti podrobno seznanjeni o tej pobudi, ki bi spremenila bodočo zgodovino naše občine.

Prav zato je imel velik odmev dvojezični letak, ki ga je društvo za socialne in turistične pobude "Sommaripa" v nastajanju razdelilo po vseh hišah naše občine meseca maja. V njem so bili na kratko, toda točno, obravnavani glavni aspekti zahtev, ki so bile predložene ob-

čini s strani zasebnih družb in predlogi za resnični turizem v Sesljskem zalivu, kamnolomu in na obali. Pozitivni odmevi so prišli največ iz italijanskih krogov, ker obiskujejo v večjem številu obalo in kopalnišče in bi bili podvrženi zelo visokim davkom, da bi lahko to uživali.

Zupan Vocci je pred kratkim izjavil, da bo od zavrnitve tega načrta imelo prvo in tudi največjo škodo Jadralno društvo Čupa. Kaj meniš o takih izjavah?

Zupan in njegovi odborniki levosredinske stranke, ki ga podpirajo, ter nekateri vidni predstavniki društva Čupa so dvignili vik in krik, ko sta bila zamrznjena dva sklepa, ki sta se nanašala na ureditev pomolov štirih družb v Sesljskem zalivu, nezakonito zgrajenih, za katere je bila predvidena urbanistična sanacija. Vsi so enoglasno in zelo ostro napadli rabo slovenskega jezika v aktih občinskega sveta, češ da je proti napredku in da je zato škodljiva pri obravnavanju konkretnih zadev. Če se upošteva, da so ostale tri italijanske družbe molčale, je očitno, da smo bili priča še ene razširjene poteze proti našemu jeziku.

Zadeva pomolov je bila vsekar rešena s sklepi občinskega sveta, ki so bili sprejeti 5. t.m., seveda istočasno sestavljeni tudi v slovenskem jeziku.

Načrt predvideva, tako pravijo, tudi gradnjo t.i. "beneškega naselja". Ne glede na to, da se to naselje ne bi vklapljal v naravno okolje, bi njegova uresničitev bila po eni strani navadna gradbena spekulacija, po drugi pa bi pomenilo novo, tokrat zares korenito spremembo narodnostne sestave

občine Devin-Nabrežina, nakar domačini - staroselci - ne bomo nikdar pristali. Na naši strani so tudi norme notranjega in tudi mednarodnega značaja. Kaj ti misliš o tem?

Vprašanje zase je gradnja novega beneško-istrskega naselja v kamnolomu. Omenil sem že, da bi poseg temeljito vplival v škodo slovenske prisotnosti in tudi zaščite, ker bi znali pasti izpod 15% prebivalstva z vsemi negativnimi posledicami, ki jih predvideva zakon 38/2001. V daljšem spisu, ki sem ga naslovil deželni upravi 24. avgusta letos za izpodbijanje predloženih načrtov tudi v zvezi z oceno vpliva na okolje, sem se skliceval na člena 20 in 21 zaščitnega zakona od 28.2.2001, ki obravnava zgodovinsko in umetniško dediščino ter družbene gospodarske in okoljevarstvene interese, ter zaključil, da bi gradnja naselja v temeljih kršila te povsem jasne določbe zakona.

Se ti ne zdi, da sama manjšina poseve odločno premalo pozornosti problemom, o katerih sva se pogovorjala? Je to znak utrujenosti ali malodušja?

Še vedno ostajam optimist, zlasti če upoštevam našo mladino. Ker je že nad 80 let slovenski človek pod stalnim pritiskom, včasih krutim in včasih v rokavicah, da bi se odpovedal svoji narodnosti ali vsaj dostojanstvu in enakopravnosti ter pravicam kot pripadniku narodne manjšine, bo treba, in slučaj naše občine docet, zbuditi zanimanje in potem gojiti našo bitnost ter zahtevati od javnih upraviteljev spoštovanje identitete svojega bližnjega v njegovih osnovnih prvinah.